

Nr. 10 (420), 10 - 16 martie 1998

Andrei Marga, ministrul MEN,

vrea
să
facă
reforma

pag
8

INTERVIU

pag
6-7

Programe
PNUD în
România

Ambasador
Leueen Miller

ANUL IX

Dumitru Costin
președintele Blocului Național Sindical

România *ROMANIA*
invitat de onoare
Leipzig '98
Tîrgul de carte
SUPPLEMENT GRATUIT

Două au fost principalele nerealizări ale reformei economice de anul trecut și care au determinat înghețarea relațiilor cu FMI: nerestructurarea unor mari regii autonome și întârzierea privatizării unor bănci. Cum de s-a ajuns aici?

Eu aș propune, ca ipoteză de lucru măcar, un sistem de patru tipuri de cauze:

1. Băncile de stat și regiile autonome sînt, pentru economia și societatea românească, ceva nu foarte diferit de ce erau domeniile feudale pentru regatele Evului Mediu timpuriu: sînt teritorii caracterizate prin privilegiul exorbitant, făcîndu-și propria politică, adesea autonomă față de puterea centrală, guvernate de veritabili „baroni”. Ele au tot interesul să-și păstreze aceste privilegii pe care însă le-ar pierde îndată ce ar fi privatizate și restructurate. Aftî conducerea băncilor, cît și cea a regiilor atrag magneticele diferențe de putere, ce se află mereu în competiție, chipurile, pentru a-și asigura controlul lor; în realitate, însă, regiile și băncile ajung să controleze politica partidelor respective. O nouă categorie de „baroni” – i-am numit cîndva *directocrați* – exercită astfel o formidabilă rezistență împotriva autorității statului dacă acesta ar încerca să le „demoleze donjoanele”. Să mai adăugăm și faptul că „directocrații” au atras cu ușurință de partea lor sindicate puternice, cît și trusterii de presă care să le susțină indirect interesele înaintea opiniei publice, mai ales prin afirmarea naționalismului economic și politic.

2. Restructurarea regiilor și privatizarea băncilor presupun a avea la îndemînă o birocrație eficientă și dispusă să acționeze la timp, fără a tergiversa la nesfîrșit executarea sarcinilor complexe ce-i revin în cadrul acestor operații. Or, o mare parte a birocrației (lipsită, deocamdată, de o lege care să-i garanteze stabilitatea postului și oricum neîncrăzătoare în efectele unei astfel de legi) a fost și este ostilă operației, fie pentru că este coînteresată de *directocrație*, fie pentru că, în mod spontan, se teme că privatizarea băncilor și a regiilor o va lipsi de un

cîmp important de acțiune și de obținere a unor privilegii pentru ea însăși.

3. Partidele politice – fie PDSR și aliații săi înainte de 1996, dar și, din păcate, cele ajunse la putere după acest an, mai ales PNȚCD – au depus toate eforturile cu putință pentru a-și instala în posturile-cheie din regii, din bănci și din administrația locală oamenii proprii, fără a acorda prea multă atenție capacităților profesionale ale acestora. În felul acesta, ei au stimulat perpetuarea unei enorme mase de clienți politici, a căror unică

pallii lideri politici să nu înțeleagă prea bine că dezetatizarea înseamnă, mai înainte de toate, *eliminarea privilegiilor unor grupuri* – sau, dacă se vrea, realizarea unui autentic „regim republican”. Adevărul este că nici țărăniștii (sau o mare parte dintre ei), nici pediiștii, cum nici pedeseriștii mai înainte, nu și-au dat seama, sau nu au dorit să-și dea seama că reforma în România nu este *decît în al doilea rînd o reformă economică* și că, mai înainte de toate, ea trebuie să fie o reformă socială și instituțională purtînd asupra *esenței statului*: un regim capitalist eficient nu poate funcționa atîta vreme cît persistă „feudalismul directocratic” cu care ne-am obișnuit și care extrage enorme avantaje din asocierea dintre birocrație, conducerea unor mari regii, bănci de stat, sau întreprinderi de stat și o anumită parte a capitalului privat.

Firește, anumiți factori personali – slăbiciunea primului-ministru, penuria de cadre calificate ale PNȚCD, ambițiile liderilor PD, încapătînarea și mediocritatea clasei politice românești în general au contribuit serios la degradarea generală atît a economiei, cît și a situației politice. Dar o democrație eficientă și o economie normală de piață pot funcționa chiar și cu oameni relativ mediocri (acesta este tocmai marea avantaj a democrației), cu condiția ca aceștia să respecte „regulile jocului”. Iar prima dintre acestea este că un sistem bazat pe privilegiu – economice, politice, sociale – este incompatibil cu natura statului administrator modern. Or, tocmai aceste reguli sînt la noi încălcate acum, aproape ca și înainte de 1996.

S-ar părea, așadar, paradoxal oarecum, că sîntem incapabili să creăm un capitalism modern deoarece nu luăm în serios și nu acordăm toată atenția egalității oamenilor – firește, nu egalității concepute ca egalitarism, ci a *egalității oamenilor ca persoane libere*. După 150 de ani de la 1848 și după 8 ani de la 1989, *revoluția burgheză* este, în România, încă un deziderat!

ANDREI CORNEA

Cauze

problemă era și este aceea de a obține maximum de avantaje economice din poziția lor politică și din fidelitatea față de „suzeran”. Așadar, în loc ca partidele politice la putere azi să contracareze sistemul directocratic al privilegiilor, ele l-au susținut, conferind din plin clienților și prietenilor diverse beneficii. Chiar dacă liderii partidelor susțin că doresc privatizarea băncilor și a regiilor autonome, ei se vîd la tot pasul obligați să răspundă cererilor sosite din partea aparatului și a membrilor, ce împing lucrurile într-o direcție contrară. Astfel, în toamna lui 1997, am asistat la o luptă surdă între PNȚCD și PD pentru controlul unor bănci, și a altor poziții economice, luptă absurdă în perspectiva unei presupuse privatizări rapide a acestora.

4. În sfîrșit, o îndelungată tradiție etatistă și corporatistă românească face ca partidele și princi-

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

Excelent numărul dumneavoastră din 10 februarie anul curent (mai ales articolul domnului Radu Filipescu despre structurile securiste din PD, retrospectiva domnului Mihai Dim. Sturdza despre polemica în jurul Cărfii negre a comunismului, scrisoarea deschisă a domnului Dan Pavel către directorul adjunct al SRI - domnul Mircea Gheordunescu - și analizele politice ale domnului Șerban Orescu și Eugen Uricaru, ca și Jurnalul Infidel al lui Bujor Nedelcovici).

Speculative și situate în afara concretului articolele celor doi redactori ai Europei Libere (Ion Bogdan Lefter și Radu Călin Cristea), care, încermând în proiectul anti-CDR din timpul când susțineau PAC, au ajuns indirect (ca și postul lor) apărători ai PD-ului (metamorfoza pe care a urmat-o în presa scrisă și Cotidianul).

Domnul Cristea comite și o greșeală de informare. Citez (cu jena asemănării de stil cu Ion Cristoiu): „UDMR fusese constrins să-și ia tâlpășița din Convenție, cu problema minorităților făcută ferfenită de PNȚCD și PNL”. Absolut fals: UDMR a plecat din Convenție după ce PAC, PSDR și PL '93 i-au cerut o declarație scrisă că „va respecta Constituția” (după plecarea UDMR-ului, și-au luat și ele însele „tâlpășița”, ca să folosim eleganta expresie).

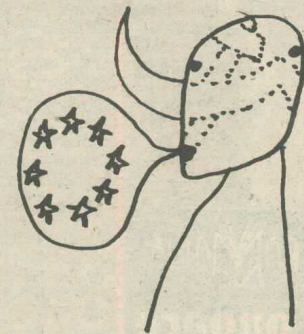
Flavia Geta Cosma
București, 14 februarie 1998

PS: Domnul Mihai Dim. Sturdza spunea în articolul său că „domnul Silviu Brucan, fost redactor-șef, stalinist, la Șcinteia, dizertează în voia lui la postul de radio Europa Liberă finanțat de Statele Unite, despre... democrație”. Aș adăuga că și la Pro TV domnul Brucan este ca la el acasă. El cere Convenției Democratice și guvernului Ciiorbea să fie mai de dreapta și vorbește cu condescendență despre liderii tărăniști octogenari care au făcut pușcărie. În 1947, pe vremea când domnia sa „dădea linia”, tot domnia sa îi acuza de fascism. Mi-aș permite să citez titlurile citorva articole din Șcinteia, în care, la citeva zile de la înscenarea de la Tămădău, cerea capul penenștilor (pot să fie verificată la colecție): la 18 iulie 1947, în articolul „Cu cărțile pe față”, Silviu Brucan afirma negru pe alb că tărăniștii „nu au și nu au avut nimic comun cu popo-

rul român” și considera politica țărănistă „subterană, vrășmașe poporului”. Totodată, PNȚ era considerat „banda condusă de Iuliu Maniu” aflată în legătură cu „elementele fascisto-teroriste care uneltesc împotriva regimului democrat”.

Trei zile mai târziu, la 21 iulie 1947, același Silviu Brucan scria că PNȚ este un partid al „vîndușilor și trădătorilor”, care continuă „vechea politică de vasalitate față de trusturile imperialiste străine”.

Este bine ca azi, cînd domnul Brucan este tratat drept un analist politic cu valențe premonitorii, să nu uităm ce spunea în urmă cu o jumătate de secol.

Scrisoare deschisă Consiliului
de administrație al PRO TV,
București

Îmi exprim indignarea și protestez împotriva prezenței pe ecran, în programul televiziunii dv., a emisiunii „Profeții despre trecut”, a fostului exponent al regimului bolșevico-comunist Silviu Brucan.

Este un lucru strigător la cer că azi, cînd în locul putredului regim „brucanian” construim o lume nouă, din bunăvoința PRO TV, însuși reprezentantul dictaturii proletarietului Silviu Brucan ne dă lecții de „democrație”, sfaturi și îndrumări „prețioase” în problemele politice, economice și sociale ale țării, al căror rezultat nu pot fi doar o tactică comunistă bine chibzuită, ceea ce a dat roade în afacerea PD (FSN). De asemenea, este rușinos și degradant ca acest agitator și propagandist moscovit să împartă calificative unor personalități care au avut curajul să înfrunte comunismul

sau se străduiesc să întemeieze în România statul de drept.

Sînt de acord să fie prezentat telespectatorilor doar pentru a destăinui „adevărul despre trecut”, adică atrocitățile comise de regimul terorist al cărui susținător și profitor a fost și pe care l-a slujit mai cu seamă cu articolele sale incitatoare la lupta și ura de clasă, publicate în fișuica roșie Șcinteia, cerînd condamnarea la moarte a multor patrioți, dar neuitînd să elogieze Uniunea Sovietică, armata sovietică crotopitoare și pe dictatorul roșu Stalin!

Apariția, în postura actuală, pe ecranul televiziunii PRO TV a lui Silviu Brucan este o sfidare la adresa Poporului Român, la adresa Revoluției și la adresa Democrației și, totodată, un motiv de îngrijorare, deoarece contribuie la menținerea pe scena politică a țării a exponenților fostului regim dictatorial, ceea ce creează suspiciune și neîncredere în relațiile inter-naționale ale României!

Șipoș Ioan,
secretar executiv al
Fundatiei „Memoria”, Mures, fost
deținut politic în regimul „brucanian”
Tirgu-Mures, 11 februarie 1998

Doamnă Gabriela Adameșteanu,

Vă trimit un punct de vedere privind inconsecvența liderului PD, pe care îl consider tot atât de bun ca acela exprimat de doamna Rodica Palade în nr.7 al revistei. Pentru a fi înțeles, sau a controla veridicitatea acestuia, este necesară consultarea interviului domnului Petre Roman din România liberă din 14.04.1997.

Încă nu e prea târziu

Domnul Petre Roman, la finele emisiunii PRO TV „Audiența națională” din 6 februarie a.c., declara că „așa cum mă știu, așa rămîn”, afirmație ce nu e scoasă din contextul respectiv, a cărui referire face trimitere la întrebările ce i s-au pus pe parte politică. Prin aceasta, domnia sa își arată atît disponibilitatea de om politic important (nr. 2 în stat), pentru rezolvarea a ceea ce „e bine să facem”, cit și consecvența sa politică.

Dacă ne uităm puțin în urmă, la ce declara România liberă în 14 aprilie 1997, față de colaborarea PD în coaliție, comparativ cu unde s-a ajuns, cînd, în loc să se accelereze reforma s-a accelerat și extins criza politică și guvernamentală, vom descoperi poate nu pe adevăratul, dar oricum un alt președinte al Senatului României. Iată o succesiune elocventă de șapte idei:

1. Colaborarea cu CDR „e o schimbare atît de mare față de ce am trăit cu Ion Iliescu...”. Trezînd peste elogiile aduse personalităților din CDR, observăm că „tot ce contează este gîndirea pentru democrație, pentru reformă. Și în mod evident sîntem împreună și funcționăm împreună”. Așa s-a vrut atunci.

2. Se recunoaște că „mașinăria asta grea a guvernării merge(a) greu, cu opintel!” încă de pe atunci, iar motivațiile erau pertinente, ale omului din interior. Toate acestea „se datorează lipsei de experiență la guvernare” sau pentru că în „eșaloanele 2 și 3 din ministere, din administrație, există oa-

meni care, chiar dacă nu sînt împotriva reformei, n-o înțeleg”. Poate crede cineva că aceste motive sînt acum perimate?

3. Se constată că eterogenitatea coaliției nu influențează bilbielile la guvernare, iar deosebirele de doctrine au apărut, „dar nu în ce privește reforma”. După care se conchide tranșant: „Eu cred că poporul vrea ca acest guvern să guverneze”. Ce-are a face, ce contează la domnul Roman și liderii PD poporul român, de îndată ce ei au hotărît ca acest guvern și premierul său să nu funcționeze? Pentru că ruptura nu s-a produs nici la remaniere, nici la prezentarea demisiilor domnilor Severin și Bănescu, domnul Roman și-a arătat indisponibilitatea cînd a impus pe demusul Bănescu în locul domnului Bănescu. Cît despre motivul separării ca fiind constituit de nevoia unei reforme accelerate, ce să mai spunem decît că mai degrabă e vorba de o năruire accelerată. Fariseismul s-a văzut și în afirmația domnului Berceanu la „Actualitățile” PRO TV din seara de 19 februarie, cînd a luat peste picior CDR-ul (conform protoco-lului?) privind cei 15.000 de specialiști. Reportera „a uitat” să-l întrebe unde sînt specialiștii lor, dacă n-au fost în stare să-i schimbe „din resurse proprii” pe domniul Severin și Bănescu.

4. Au existat convingeri că deosebiriile care au generat conflicte (în baza Legilor 18, 112) l-au determinat pe domnul P. Roman să ia măsuri de amortizare a acestora. „A trebuit să intervin personal, să provoc niște ședințe la vîrf, ca să rezolvăm problema.” Cam același lucru s-a întîmplat și cînd a convocat Consiliul de Coordonare Națională, pentru „a rezolva” ieșirea definitivă din coaliție, consfințind irreversibilitatea fenomenului.

5. „Noi știm că individualitatea PD trebuie să fie mai bine lămurită. Nu împotriva cuiva din coaliție, ci alături de coaliție. Să fie clar.” Nouă ne-a fost clar, dar nu și domniile sale. Oare ce să exprime individualitatea asta: ambiții, orgolii politice, restricționări și condiționări pe bază de algoritm duse la extrem prin dreptul de veto? Cine o fi acel „cuiva” din coaliție?

6. „Eu continui să cred că acei care formăm majoritatea gîndim, de fapt, la fel, avem aceeași disponibilitate de a vedea lucrurile cu ochii deschiși... un fel de stare de normalitate.” Așa am crezut și noi, domnule Roman, totuși, la politicieni-versași, cite feluri de normalitate există? Primează funcția de conjunctură?

7. „Eu sper că, spre sfîrșitul anului '98, începutul lui '99 (româniei) ar trebui să aibă sentimentul nu neapărat că o duc cumsecade, dar că au ieșit din necaz.” Speranța asta nu mai valorează nici cît un pariu, deoarece factorul timp, care era crucial pentru reformă, a fost depășit, iar bulgarizarea economiei a devenit, din păcate, o etapă posibilă. României s-ar putea să fi căpătât sentimentul acela nedorit că n-o vor putea duce prea curînd cumsecade, dar că, în sfîrșit, și-au dat seama cine i-a băgat în necaz.

Și cînd te gîndești că încă nu e prea târziu.

Prof. ing. Anton Cioc
Craiova, 20 februarie 1998

1998

10 - 16 martie

PREȚURI LA ABONAMENTELE INTERNE

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, foști deținuți politici și veterani de războaie.

• Numai 12.000 lei lună, cu expedieri (reducere) în luna...

• Nu mai există nici o taxă de ridicare sau de distribuție la domiciliu.

PREȚURI LA ABONAMENTELE INTERNE
- SUA, Japonia, Taiwan: 100 \$
- Australia: 100 \$
sau echivalentul în orice monedă

Revista „22” anunță exclusivitatea lor și în străinătate. Difuzorii de presă autorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București.

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea în adresă Serviciul de Difuzare.

PREȚURILE DE ABONAMENT DEJA ACHITATE

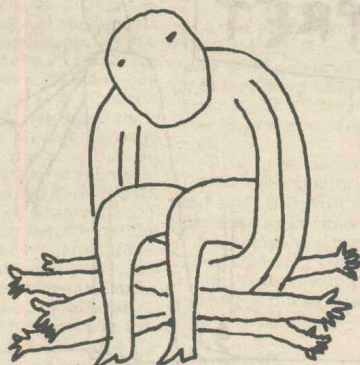
EUGEN URICARU

Petrolul și stabilitatea politică

Deși toată lumea responsabilă, alături de cea interesată, este preocupată de evoluția crizei politice iscate de ictul reformist al Partidului Democrat, de urmările acestei disidențe din coaliția de guvernământ, deși toată suflarea politică întocmește algoritmi, scheme și recensăminte parlamentare întru salvarea actualului guvern ori pentru doborârea sa și pentru salvarea coaliției, ori pentru înlăturarea coaliției și înlocuirea ei cu o altă coaliție (monstruoasă?), toată această lume consideră că alegerile anticipate ar fi cea mai proastă soluție dintre soluțiile posibile. De ce ar fi de nedorit alegerile anticipate? Pentru că ar întîrzi reforma, susțin unii. Dar mai mare întîrziere decât cea datorată disfuncționalităților din mecanismul coaliției provocate de Partidul Democrat nici nu putem găsi. Pentru că este vorba de o întîrziere pe termen lung, o întîrziere care este, de fapt, o „boală lungă”. Iar boala lungă este chiar starea de tranziție a unui organism din spre viu către mineral. Ar fi de nedorit alegerile anticipate, deoarece, după toate probabilitățile, ele nu ar schimba mare lucru. Practic, se observă o scădere a votanților pro PDSR și pro CDR, crescînd numărul celor ce ar vota cu PRM sau alte mici partide parlamentare sau neparlamentare, în acest moment. În această situație nici PDSR, nici CDR nu ar putea să producă un guvern stabil, fiind obligați la alianțe de guvernare. Nu ar fi decât o repetare în rău a situației actuale. Nu ar fi bune alegerile anticipate, deoarece ele ar descuraja pentru o lungă perioadă de timp investițiile străine. Ca și cum de la declanșarea crizei pînă astăzi investițiile străine n-ar fi fost timorate de cadrul ministrilor și secretarilor de stat, cu trimiteri directe la autoritatea directorilor și șefilor de compartimente! Cu toate acestea, există un alt motiv care, într-o țară normală, ar avea putere de veto la adresa alegerilor anticipate. Este vorba de cea mai mare afacere a secolului – tranzitul petrolului din Asia Centrală către Europa Occidentală, tranzit ce a transformat regiunea Mării Negre într-un ghem înclădit de interese, influente și puseuri autonomist-iredentiste.

Este limpede pentru toată lumea că petrolul din zona Caspice și a Asiei Centrale trebuie exploatat și transportat către consumatorii strategici. Faptul că exploatarea acestor zăcăminte de petrol este un lucru mult prea serios pentru a fi lăsat la îndemîna puterilor locale este înțeles de toată lumea și așa se face că în toată zona de exploatare nu s-a petrecut decât un singur incident – conflictele etnice azero-armene de la Baku, incident care poate fi considerat un test de autoritate pentru regiunea Aliev. Azerbaidjanul, cu toate că avea toate datele să se transforme într-un focar de război civil (oponenții islamici ai guvernului de la Baku au încercat, dar n-au reușit să provoace un conflict armat, deși se află în imediata apropiere a Iranului, iar petrolul azer este un serios concurent al petrolului iranian), cu toate con-

vulsile ce au urmat proclamării independenței, este astăzi un stat sigur, avînd relații excelente cu Turcia. British Petroleum și companiile americane lucrează de multă vreme alături de companii rusești în zona Caspice și, după toate regulile, nimeni nu este interesat în deranjarea exploatarea zăcămintelor. Același lucru se întîmplă și dincolo de Caspica, pe malul estic. Problema delicată este aceea a transportului. Dacă exploatarea este un dat geografic și geologic, transportul, prin variabilele sale, este dependent de decizii politice care privesc înainte de toate siguranța și abia apoi costul acestuia. Războiul din Cecenia, recrudescența rebeliunii kurde, disidența abhază, criza gruzină pe cale de a fi controlată – oricum este un câștig trecerea de la războiul civil la atentate – toate acestea cunoscute marelui public și alte conflicte încă neștiute sint legate de traseele actualelor și viitoarelor conducte. De fapt, este o practică milenară aceea de a pune „vămîi”

drumurilor comerciale. Iar un oleoduct este un drum comercial aglomerat, de mare trafic. După cum spuneam, nu costurile, ci siguranța transportului este factorul hotărîtor în alegerea traseului. Interesul consumatorilor este acela de a conta strategic pe ritmicitatea transportului. Un al doilea principiu este acela al riscului de valoare cît mai mic al mărfii transportate. Atîta vreme cît există un risc de pierdere pe parcursul transportului este bine ca pierderea să fie cît mai mică. Altfel spus, este mai rentabil ca prelucrarea petrolului să aibă loc cît mai aproape de consumator. Pierderea, presupusă, a unui transport de x barili de petrol este mai mică decât pierderea aceleiași cantități de benzină și pro-

duse derivate. O rafinărie la sursă are o importanță mai mică decât o rafinărie la distribuție. Toate aceste lucruri simple, aproape de neobservat, trebuie luate în calcul atunci cînd se ia decizia asupra unui traseu de transport. Întotdeauna riscul crește costul.

Ce legătură au toate acestea cu România, cu situația politică a nefericitei noastre țări?

După cum se știe, pînă ieri, alaltăieri, România (ca și în situația NATO) nici nu intra în discuțiile privind traseele conductelor petroliere. Cu toate că există o netă și favorabilă amplasare geografică, cu toate că există totuși câteva facilități sau semi-facilități, oricum mai multe și mai clare decât oricare altele din zona noastră, România părea a fi un suplicant plictisit de propria sa suplică. Ca și cum ar fi purtat o pălărie prea mare. Și, pînă la un anumit moment al proiectului, chiar așa și era. Bine cu de-a sila nu se poate face!

O idee simplă și o acțiune energică au făcut ca România să intre „în cărți”. Ideea a fost aceea a direcționării ofertei către un partener precis – Italia, una dintre țările superindustrializate ale lumii, dependentă de petrolul nord-african, zonă devenită din ce în ce mai nesigură, iar acțiunea s-a dovedit a fi eficientă. ENI – una dintre reginele petrolului – s-a pus pe treabă. Asta înseamnă bani, interes strategic în realizarea conductei și în protejarea ei, și toate acestea într-un viitor previzibil. Deocamdată nu putem vorbi decât despre faze exploratorii animate de bune intenții. Soluția de înscriere a României în „afacerea secolului” mi se pare de o simplitate și o îndrăzneală excepționale. Dacă va reuși, va fi unul din marile, poate cel mai mare, merite ale administrației Constantinescu. Dar ca să reușească este nevoie ca la București să existe un guvern credibil și stabil, capabil să garanteze nu doar ducerea la bun sfîrșit a proiectului, ci și buna lui funcționare. Altfel spus, pălăria să stea pe un cap potrivit. Guvernarea care va beneficia de rezultatele acestui proiect are permisul și garanția de lungă durată în buzunar, fără eforturi deosebite. Asta deoarece în cazul României, spre deosebire de țările caucaziene ori chiar a vecinilor europeni apropiați, se pune la socoteală și prelucrarea materiei prime, măcar parțială.

A se crea în România o stare de instabilitate politică înseamnă a lipsi guvernările viitoare de „prima petrolului”. Despre pierderile pe plan economic și militar nu cred că mai este cazul să discutăm.

De aceea îndrăznesc să spun – cu cit actualul guvern va înainta mai repede în concretizarea proiectului Constanța-Triest, cu atît șansele sale de supraviețuire politică sînt mai mari. PDSR va susține din umbră acest cabinet pînă la „urcarea sacilor în căruță”, pentru că liderii PDSR sînt aceia care au început, cît de cît, conturarea acestui proiect. Să nu uităm vizita președintelui Iliescu în Caucaz și misiunea domnului Sergiu Celac în zona caucaziană și asiatică.

A provoca alegeri anticipate înseamnă a risca scoaterea României din „cărțile petrolului”. Cu astfel de probleme nu se poate glumi. Pentru petrol, pentru bani, statele, ca și oamenii, sînt în stare de multe. Aș aminti că pentru a fi sprijinit transportul rutier și nu fluvial în Europa de Sud-Est către Orient, stări conflictuale au fost transformate în război. Iar pentru a justifica războiul s-a creat chiar o teorie a conflictului religios și de civilizație în Balcani.

Emil Constantinescu în Olanda

În zilele de 5 și 6 martie a.c., președintele României, Emil Constantinescu, însoțit de Nadia Constantinescu și de o delegație formată din miniștrii Mircea Ciomara, Dar I. Dăianu, Constantin Dudu Ionescu, Ion Caramitru, Andrei Pleșu, Alexandru Herlea, Sorin Pantiș, președintele FPS, Sorin Dimitriu, și din secretari de stat din Ministerul Industriilor și Comerțului și Ministerul Transporturilor, au vizitat Olanda. Ceremonia de primire a avut loc la Palatul Regal Noordinde din Haga, în prezența Reginei Beatrix a Olandei. Agenda primei zile a cuprins convorbiri cu primul-ministru al Olandei, Wim Kok, cu președintele Senatului, Altes H. Korthals, cu prim-vicepreședintele Camerei a doua a Parlamentului și cu membri ai Comisiilor de Politică Externă și Afaceri Europene. Au fost semnate acordurile bilaterale româno-olandeze privind evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale, ca și memorandumul referitor la programul de cooperare între Guvernul României și Guvernul Olandei. A doua zi, președintele Constantinescu a vizitat Universitatea din Amsterdam și a participat la inaugurarea unei expoziții de sculptură și pictură românească.

Premierul landului Hessen ne vizitează

Primul-ministru al landului Hessen, Hans Eichel, va efectua o vizită în România, în 12 și 13 martie 1998, la invitația primului-ministru, Victor Ciorbea. Oaspetele va fi însoțit de circa 40 de oameni de afaceri și va participa la discuții cu membri ai Guvernului, precum și la simpozionul economic organizat de Serviciul de Consultanță Integrată (care se ocupă de colaborarea româno-germană) și Ministerul român al Industriilor și Comerțului. În prezența oaspetelui german, se va deschide reprezentanța Commerzbank la București.

PS
pe scurt

INSTITUTUL EUROPEAN NOUTĂȚI

Colecția ISTORIE ȘI DIPLOMAȚIE

Dumitru Preda România și Antanta

Avatarurile unei mici puteri într-un război de coaliție.
1916-1917

Din sumar: Preliminarii; România și aliații în timpul campaniei anului 1916; România și aliații în timpul campaniei anului 1917.

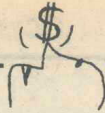
Alexandru Cretzianu Ocazia pierdută

Ediția a II-a
Prefață de V.F.I. Dobrinescu. Postfață de Sherman David Spector

Din sumar: Ocazia pierdută; Politica de pace a României față de Uniunea Sovietică; Ultimatumul sovietic la adresa României (26 iunie 1940); Negocierile de armistițiu ale României (Cairo, 1944).

În aceeași colecție, în pregătire: Leonid Boicu, *Principalele Române în raporturile politice internaționale* • Emilian Bold, Ilie Seftic, *Pactul Ribbentrop-Molotov*

lași • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600 • Tel-fax: 032-230197
tel 032-233800 • e-mail: rtnova@mail.cccis.ro • http://www.nordest.ro/home.htm

FMI sau necesitatea unei politici economice liberale

Intențiile de bază ale reprezentanților FMI au fost de a se informa extrem de amănunțit în primul rând cu privire la stadiul reformelor din economia românească și în al doilea rând cu privire la situația reală a crizei politice din cadrul coaliției guvernamentale.

Discuțiile dintre FMI și guvernul României s-au rezumat din punct de vedere economic la două aspecte ale realității românești: 1) stadiul și perspectivele restructurării întreprinderilor de stat generatoare de pierderi, mai cu seamă ale regiilor autonome și 2) întocmirea bugetului de stat.

De această dată accentul în cadrul discuțiilor a fost pus pe bugetul public. Dezideratele enunțate de ministrul de Finanțe au fost clare și extrem de ambițioase: deficit bugetar 3,6% și o rată anuală a inflației de 37%. Observatorii economici au exprimat rezerve chiar de la început, știut fiind faptul că proiectul de buget reprezintă un element de noutate nemăintâlnit după 1989, și anume faptul că ponderea majoritară din veniturile bugetare pe care o dețineau impozitele directe urma să fie luată de impozitele indirecte. Această schimbare structurală a avut un efect extrem de puternic în diminuarea veniturilor publice. În aceeași ordine de idei se înscrie și dificultatea evaluării veniturilor provenite din privatizarea întreprinderilor de stat într-o perioadă în care instabilitatea politică a condus la o reținere vigilentă din partea investitorilor străini. Acesta a fost în esență punctul de divergență dintre partea română și delegația Fondului. Estimările celor din urmă cu privire la veniturile rezultate din privatizare indicau o neconcordanță față de evaluarea Ministerului Finanțelor care se cifra la zece miliarde de lei, fapt ce implică și un deficit bugetar mai mare de 3,6%.

Stadiul actual de dezvoltare a României nu poate genera decât un buget cu deficit, adică cheltuielile vor fi superioare veniturilor, diferența putând fi acoperită din împrumuturi. Primordiale până în acest an au fost împrumuturile externe de la instituții financiare internaționale sau de pe piața de capital internațională, dar, după cum s-a verificat, varianta împrumuturilor publice interne va fi una atractivă și din ce în ce mai utilizabilă în viitor. Deficitul bugetar se poate însă constitui în unele ca-

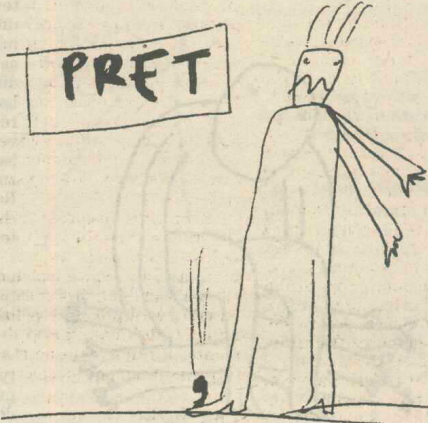
zuri și într-un factor pozitiv, de relansare a economiei unei țări. Mă refer aici la situațiile când o pondere importantă din deficitul bugetar este reprezentată de investițiile publice în varii domenii ale economiei (mai cu seamă în infrastructura și ramurile industriale de vîrf sau alte priorități strategice guvernamentale), dar obligatoriu în sectoare productive. Această reprezintă în fapt noua *filosofie bugetară* la care s-a referit domnul Daniel Dăianu, vorbind despre construcția bugetului pe anul 1998, sensul firesc în care ar trebui să fie perceput un buget de austeritate: economisesc acum pentru a investi, astfel încât în viitor să obțin avantaje superioare. Toate bugetele postdecembriste, deși au fost numite „de austeritate”, ele erau extrem de păguboase, în fapt, întrucât deficitul rezultau din dirijarea unor sume fabuloase către consumuri neproductive din economie.

Revenind la discuțiile cu FMI, concluzia care s-a desprins de ambele părți a fost că deficitul bugetar proiectat era foarte greu de atins, astfel încât s-a mers pe discutarea variantelor posibile. Soluțiile ar

putea fi în mod logic două, și anume creșterea veniturilor publice sau diminuarea cheltuielilor bugetare. Ultima variantă pare a fi din ce în ce mai greu de adoptat, întrucât situația unor sectoare a devenit critică. Singurul domeniu care poate și trebuie să fie avut în vedere este cel al birocrăției, care necesită o ajustare profundă și rapidă. Pe de altă parte, suplimentarea veniturilor s-ar putea realiza prin câteva măsuri cu efecte extrem de dureroase pentru marea majoritate a populației: o primă măsură ar putea fi creșterea cotei de TVA de la recenta majorare de 22% la un nou nivel de 28%. A doua măsură ar fi eliberarea supapei prețurilor la carburanți. A treia posibilitate ar fi revizuirea facilităților fiscale acordate agenților economici ce își desfășoară activitatea pe piața românească și revenirea asupra unora dintre ele. Acest lucru este în general respins, pentru că, pe de o parte, clatină stabilitatea legislativă atât de mult dorită de oamenii de afaceri și observatorii internaționali, iar, pe de altă parte, retrace posibilitatea multor întreprinderi de a-și relansa activitatea mult afectată în 1997. A patra modalitate ar putea fi privatizarea unui număr sporit de întreprinderi de stat și regii autonome, fapt ce ar duce la creșterea însemnată a veniturilor bugetare. Măsura este însă direct dependentă de evoluția pe care o va înregistra actuala criză politică.

În prezent, una din măsurile luate în calcul a fost deja aplicată (creșterea prețului carburanților, cu 50% la benzină și 25% la motorină), dar acest lucru nu înseamnă că ea va rămâne singulară. În sprijinul afirmației mele stau calculele economice, care nu acoperă întreaga diferență de 0,6% din PIB, ce desparte evaluarea FMI de cea a guvernului pentru a atîngi cei 3,6% deficit bugetar. Următorul pas indicat de o logică elementară ar fi creșterea prețurilor la energie (termică și electrică), aceasta fiind o măsură care va aduce venituri importante bugetare, evitînd nu succes fenomenul evazionist. Piatra de încercare pentru guvern nu va fi ce măsură va adopta de acum, ci dacă o măsură deja luată va fi menținută, cunoscîndu-se intențiile imediate anunțate de sindicate. Va fi nevoie cu siguranță și de o re-proiectare mai realistă a inflației în jurul cifrei de 60-70%.

GABRIEL STATE

Sondaj CURS

Centrul de Sociologie Urbană și Regională (CURS) a realizat în perioada 18-24 februarie 1998 un sondaj de opinie în legătură cu situația prezentă a țării, în special cu stadiul reformei. Eșantionul, format din 1.146 de subiecți, a fost reprezentativ pentru populația României. Vă prezentăm în continuare răspunsurile subiecților la principiile întrebării:

• Dacă duminică viitoare ar fi alegeri pentru președinte, dv. pe cine ați alege?

Emil Constantinescu: 45%; Ion Iliescu: 14%; C.V. Tudor: 13%; Teodor Meleșcanu: 12%; Petre Roman: 9%; Adrian Năstase: 3%; Gheorghe Funar: 2%; Valeriu Tabără: 1%; Altul: 1%; Nu sint hotărît/nu votez: 25,1%.

• Dacă duminică viitoare ar avea

loc alegeri parlamentare, dv. cu cine ați vota?

CDR: 27,9%; USD (PD): 18%; PDSR: 18%; PRM: 13%; ApR: 8%; UDMR: 7%; PUNR: 3%; PSM: 1,5%; PL: 1,5%; altele: 2,1%.

• Cînd se discută despre reformă, fiecare se gîndește la ceva și nu întotdeauna oamenii au în minte același lucru. Dv. ce înțelegeți în primul rînd prin reformă?

Creșterea veniturilor populației: 23,5%; privatizarea întreprinderilor de stat: 19,1%; stabilitatea leului: 13%; asigurarea unui trai multumitor pentru toată lumea: 12,3%; închiderea întreprinderilor care nu sînt rentabile: 8,8%; dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii: 6,3%; controlul prețurilor la produsele de bază: 2,9%; stabilirea unei diferențe mai mici între cei bogați și cei săraci: 2,7%; înapoierea proprietăților: 1,8%; trecerea în șomaj a celor care lucrează în întreprinderi

nerentabile: 1,5%; altele: 1,2%; reorganizarea administrației publice: 0,9%; NS/NR: 5,9%.

• În cit timp credeți că se vor vedea clar rezultate pozitive ale programului de reformă?

6 luni: 1,8%; 1 an: 8,7%; mai mult de un an: 48,8%; niciodată nu va avea efecte pozitive: 22,3%; NS/NR: 18,4%.

• Dv. cit timp credeți că mai puteți suporta efectele negative ale reformei din România?

Cel mult un an: 24%; doi ani: 5,8%; trei ani: 1,9%; cit este nevoie: 28,9%; deloc: 17,8%; NS/NR: 21,5%.

• În privința privatizării, există două feluri de păreri. Dv. spre care dintre acestea înclinați?

Privatizarea să se facă rapid și să scadă cit mai repede rolul statului în economie: 54,6%; privatizarea să se facă lent și să scadă cit mai încet rolul statului în economie: 26,6%.

S-au scumpit combustibilii

În încercarea de a acoperi deficitul bugetar, Guvernul a decis mărirea accizelor la benzină și motorină. Drept urmare, de la 4 martie, prețurile au crescut la benzină cu 50% (la 4.400 lei); iar la motorină cu 25% (3.400 lei). Deși prețul motorinei (principalul combustibil folosit în transportul de mărfuri) a avut o creștere mai redusă, totuși, un val de scumpiri - prevăzute între 4 și 15% - va afecta principalele produse.

Un nou program de restructurare?

Un document în 10 puncte, apărut în presă și atribuit Ministerului Finanțelor, cuprinde principalele măsuri de restructurare pentru 1998. Restrîngerea de activitate vor viza închiderea a minimum 10 întreprinderi ale statului (inclusiv un combinat siderurgic și cel puțin o rafinărie), precum și concedierea a 30.000 de persoane, datorată reducerii capacităților de producție cu 5.000-10.000 Mw, la RENEL. Restructurarea va viza Bancorex și regiile autonome, mai ales RENEL și ROMGAZ, urmîndu-se la ultimele două separarea serviciilor auxiliare și dublarea prețurilor, de la 1 aprilie. De asemenea, se vor ataca probleme precum inflația (printr-o politică salariale restrictivă, inclusiv neacordarea celui de-al 13-lea salariu și a tichetelor de masă), evoluția nesatisfăcătoare a privatizării (prin îmbunătățirea cadrului instituțional și arieratele (care vor fi restrîns).

PS
pe scurt

Connex GSM sponsorizează The British Dance Festival

CONNEX GSM este sponsorul principal al celui mai semnificativ eveniment cultural din această primăvară în Europa de Est: **The British Dance Festival**. Bucurîndu-se de participarea a patru companii de dans de renume internațional și de contribuția de marcă a criticului de dans Mary Brennan de la Glasgow Harold, **The British Dance Festival** este organizat pentru a celebra președinția britanică a Uniunii Europene.

Participarea Companiei de Dans Phoenix în Cluj și București, a Companiei de Dans Yolande Snaith în București și Timișoara, a Companiei de Dans Random în Iași și București și a Companiei de Dans Russell Malphant în București și Constanța este organizată de Consiliul Britanic, în colabo-

rare cu Ministerul Culturii și Arcut.

Al Tolstoy, președinte și director executiv al CONNEX GSM, ne-a mărturisit: „Noi, la CONNEX GSM, urmăm să creăm valoare și să sporim calitatea vieții clienților noștri și a întregii comunități cărora le oferim serviciile noastre de telefonie mobilă. Sint convins că, prin implicarea noastră în **British Dance Festival**, reușim să atingem acest țel.”

CONNEX GSM este primul operator de telefonie mobilă digitală din România. Cu peste 120.000 de clienți în toată țara, compania CONNEX GSM este bucuroasă să se implice într-o multitudine de evenimente culturale, educaționale și sportive de înaltă ținută, precum și în programe de caritate.

H.-R. PATAPIEVICI

Să nu uităm

Ocupați cum suntem cu semnalarea neajunsurilor actualei coaliții guvernamentale, riscăm să pierdem din vedere stilul și tipul de guvernare de care tocmai am scăpat în noiembrie 1996. Citeva din recente luări de poziție ale șefilor PDSR ne-au reamintit oportunități, dacă defectele guvernărilor de azi sunt penibile, defectele guvernărilor de ieri erau pur și simplu respingătoare. În ce mă privește, uitasem cu ușurare de agresivitatea, obtuzitatea și reaua credință a mai marilor pedeseriști.

Vicepreședintele

Penultima săptămână din februarie ne-a adus un lung interviu cu vicepreședintele PDSR, Adrian Năstase. Tehnica favorită a vicepreședintelui PDSR pare a fi aceea de a afirma că albul e negru, argumentând în același timp că aceia care susțin contrariul sunt rău intenționați, deoarece vor să distrugă partidul. Asemeni șepiei, care, pentru a se sustrage, se înconjoară cu un nor de retorică, domnul Năstase dezvoltă o retorică învâluitoare, în care inundația prin verbalism ține loc de argumentație. Cuvintele domnului Adrian Năstase sunt ca niște nisipuri mișcătoare: oriunde te-ai duce, descoperi că e mai rău decât locul din care tocmai ai plecat. Retorica verbosă a domnului Năstase e bazată pe afirmarea unui lucru și, în același timp, pe negarea lui: între afirmația și negația aceluiași lucru se desfășoară un tip de discurs, care, potrivit conjuncțiilor logice întrebunțate, ar fi trebuit să fie un raționament. În mod evident, nu este unul: suntem confrunțați cu o avalanșă aparent necontrolată de cuvinte, dezbate cu un ton pretențios și înțepat. Spun „aparent necontrolată”, deoarece domnul Năstase își controlează perfect ținta: aceasta nu este, ca într-un discurs normal, convingerea ascultătorului prin puterea rațiunii sau a afecțiunii; ținta avalanșei verbale dezvoltate de domnul Năstase este amestecul ascultătorului și obținerea efectului de convingere prin scurtcircuitarea gândirii. Odată gândirea interlocutorului scurtcircuitată, domnul Năstase poate perora liniștit despre orice: partenerul de dialog, ameițit și nesigur atît pe ce aude, cit și pe ce știe, devine o victimă ușoară, asemenea acelor insecte, care, înainte de a fi devorate, sunt mai întâi paralizate prin injectarea unui venin potrivit. Cînd se întimplă ca interlocutorul să aibă vigilență logică, discuția se blochează într-un dialog al surzilor: dacă acesta afirmă că albul e alb, domnul Năstase va răspunde cu nedismulată superioritate că albul e negru, spunînd acest lucru în atîtea feluri confuze, încît, întotdeauna, sentimentul că este de rea-credință se impune în mod irezistibil.

Să luăm un exemplu. Întrebat de ce îl cultivă pe Corneliu Vadim Tudor, care și-a declarat fără echivoc simpatia pentru partidul lui Jean-Marie Le Pen, considerat în Franța extremist, vicepreședintele PDSR și-a construit un astfel de răspuns. Admite că Le Pen este un extremist, dar negă că „domnul Vadim” (cum îi spune el) ar fi și el extremist; argumentînd că, în timp ce Le Pen are în Parlament un singur deputat, Vadim Tudor a trecut, de la 3-4% audiență, la 10-14%. Prin

urmare, sensul argumentului pare a fi acela că extremismul depinde de numărul voturilor: dacă poporul votează extremiști, extremiștii își schimbă, odată cu părul, și năravul. Bilanțul acestui raționament imposibil abia acum urmează: domnul Năstase afirmă că PDSR nu va colabora cu „un partid care îl invită în România pe Le Pen”, dar, conchide el în fraza imediat următoare, „noi dorim o colaborare cu PRM-ul, chît că PRM-ul încearcă să meargă pe aceeași variantă cu partidul lui Le Pen din Franța”. Altfel spus, în bună logică carteziană, domnul Năstase respinge colaborarea cu PRM, deoarece acesta îl invită pe Le Pen în România, dar, în același timp, caută colaborarea cu PRM, deși recunoaște că Vadim Tudor joacă, în România, același rol ca Le Pen în Franța.

Același tip de raționament bazat pe scufundarea interlocoatorului în nisipul mișcător al lipsei de logică și al verbiajului găsim și în discuția despre TVR, și în cea despre semnarea pripită a tratatului cu URSS (pe vremea cînd Adrian Năstase era ministru de Externe), și în afirmația că, dacă PDSR ar fi fost la putere și azi, România s-ar fi integrat mai rapid în structurile euro-atlantice. Domnul Năstase pare a crede în mod sincer că TVR nu a fost controlată de PDSR, care a fost, susține el, o victimă a propriei naivități; că semnarea tratatului cu fosta URSS, chiar în ajunul prăbușirii ei, a fost avantajoasă pentru România, în schimb semnarea tratatului de bună vecinătate cu Ucraina ar reprezenta un act antinațional; mai mult, domnul Năstase e sigur că România, dacă PDSR s-ar mai fi aflat încă la putere, ar fi avut o imagine internațională mult mai bună decît a avut în 1997, cînd, cum știm – deși domnul Năstase pare să ignore –, numele României a reînțeles să conțene în cancelariile occidentale, după o pauză de șapte ani, cit a durat regimul Iliescu.

Și președintele

Însuși președintele PDSR, Ion Iliescu, care părea să-și fi moderat ieșirile umorale și agresivitatea verbală, ne reamintește cu putere că a rămas neschimbat în fixațiile sale mentale și

politice. Ziarele de săptămîna trecută au relatat despre faptul că, la Tg. Jiu, domnul Iliescu s-a referit la președintele țării prin cuvintele „prostul ăla de Emil Constantinescu”. Interpelat de ziaristi în chestiunea mojiției comise, domnul Iliescu a replicat, în mod stupefiant, că el s-a referit de fapt la naivitatea președintelui. Recunoaștem aici tehnica în care, cum am văzut, și vicepreședintele său e expert: dacă cineva îndrăznește să susțină că e alb, orice șef PDSR de anvergură trebuie să afirme că albul e negru. Tot la Tg. Jiu, președintele PDSR și-a reafirmat punctul de vedere potrivit căruia mineriadele au fost justificate de dreptatea miniei populare. Potrivit relatărilor de presă, raționamentul său pare să fi fost următorul: violența minerilor din 14-15 iunie a fost o formă de civism, deoarece ei apărau instituțiile pentru care votaseră cu o lună în urmă; violențele din septembrie '91 au fost și ele o formă de civism, deoarece guvernul Roman a deteriorat nivelul de trai; minerii au mai dat dovadă de civism și în noiembrie 1996, cînd au votat PDSR la parlament și Iliescu la președinție; actualul guvern îi urște pe mineri și își bate joc de nivelul lor de trai. Cu aceste premise, singura concluzie logică este aceea că minerii vor mai trebui să vină încă o dată la București, deoarece în acest mod îl vor confirma pe Ion Iliescu și PDSR, ceea ce e civic, și vor avea astfel ocazia să lupte în mod violent împotriva unui guvern la fel de prost ca al lui Petre Roman în septembrie '91, ceea ce, iarăși, este la fel de civic.

Prin toate acestea, președintele PDSR ne-a reamintit cit de nefastă, agresivă și lipsită de orizont a fost prezența sa în viața noastră publică, cit de incapabil a fost și este să-și îmbunătățească prestația politică personală, cit de inveninat și de resentimentar a rămas față de cei care l-au întrecut în competiția electorală.

Concluzii

Între eșecurile actualei coaliții și amestecul agresiv de înșelăciune și mirlănie ale fostei puteri, alegătorul obișnuit simte că lumea politică românească nu îi oferă o alternativă care să nu fie încă mai proastă. Ca să scape de un rău mai mare, votul său, se poate prezuma, va rămîne încă mult timp de acum înainte pur negativ: îi va vota pe unii numai să nu ajungă din nou la putere ceilalți. Teama de mult mai rău este singurul limbaj electoral care mai mobilizează energia unui electorat înșelat în aproape toate așteptările sale.

Despăgubiri pentru persecutații regimului comunist

Președintele Constantinescu a promulgat *Legea privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată la 6 martie 1945, precum și a celor deportate în străinătate, ori constituite în prizonieri*. Între cei vizati în această lege se află și cei ce au avut de suferit în urma evenimentelor de la Brașov, din 15 noiembrie 1987.

Beneficiarii legii au dreptul, cu incepere de la 1 august 1997, la o indemnizație de 60.000 de lei lunar pentru fiecare an de detenție, deportare, strămutare în alte localități sau prizonierat, precum și o indemnizație de 30.000 de lei lunar pentru fiecare an de spitalizare la psihiatrie sau de domiciliu obligatoriu.

Soții/soțiile persoanelor persecutate care au decedat au dreptul la o indemnizație de 60.000 de lei lunar dacă, ulterior, nu s-au căsătorit. De indemnizație beneficiază și cei nevoiți să divorțeze de cel persecutat dacă nu s-au recăsătorit și fac dovada conviețuirii ulterioare.

Cei despăgubiți conform acestei legi sînt scutiți de plata impozitelor și a taxelor locale, inclusiv de plata impozitului pe salariu. De asemenea, vor avea și următoarele drepturi: asistență medicală plus medicamente gratuite și acordate cu prioritate; transport urban gratuit; șase călătorii dus-întors gratuite, anual, pe CFR, cu clasa I; șase călătorii cu mijloacele de transport auto sau, după caz, fluviale de la localitatea de domiciliu la reședința de județ (dacă nu au posibilitatea de a călători cu CFR); un bilet gratuit pe an, pentru tratament într-o stațiune balneo-climaterică; scutire de plata abonamentului radio-TV; prioritate la instalare și scutirea de plată a abonamentului pentru un post telefonic și, la cerere, un loc de veci gratuit. Totodată, se va considera vechime în muncă perioada persecuției, dacă se face dovada că persoana vizată nu și-a putut exercita profesia pe perioada în care a fost închisă, deportată, prizonier etc.

Fundația pentru o Societate Deschisă anunță

Organizarea școlii de vară „Modernitatea și crizele ei” – Tescani, 18-31 august 1998

Profesori: H.-R. Patapievici, Cristian Preda și Ioan Ică jr. Școala va beneficia și de prezența profesorului Andrei Pleșu.

Pot candida studenți aflați minim în anul trei de studii sau absolvenți de facultate. Vîrsta maximă a aplicanților: 30 de ani împliniți în 1998.

Dosarul va cuprinde proiectul lucrării la care candidatul lucrează în prezent (și care nu trebuie să coincidă în mod expres cu tematica școlii) dactilografiat pe o pagină, motivația participării și un CV.

Procesul de selecție se va desfășura pe baza dosarului și a unui interviu.

Bibliografie pentru interviu:

- ❖ În căutarea unei lumi mai bune, de Karl Raimund Popper. Editura Humanitas 1998.
 - ❖ Cele cinci fețe ale modernismului, de Matei Călinescu. Colecția Recuperări. Editura Univers 1995.
- Toate cheltuielile ocazionate de organizarea școlii (transport, cazare, masă, suport curs) sînt asigurate de către Fundația pentru o Societate Deschisă.

Data limită de depunere a dosarelor:

23 aprilie 1998. Acestea pot fi trimise și prin poșta fundației din București.

Adresele filialelor Fundației pentru o Societate Deschisă:

București:	Cluj:	Iași:	Timișoara:	Arad:
Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, sc. 7, et. 3, tel.: (01)659.74.27, 659.13.21, 650.63.25.	Str. Tebei nr. 21, tel.: (064)420.480	Str. Moara de Foc nr. 35, et. 7, tel.: (032)252.920, 252.922	Str. Semic nr. 10, tel.: (056)221.470, 221.471	Centrul de informare: Bd. Decebal nr. 2-4, cam. 110 B; tel.: (057)284.000

DUMITRU COSTIN,
președintele Blocului Național
Sindical

Ciți membri are și care este structura Blocului Național Sindical?

BNS numără aproximativ 900.000 de membri. În momentul de față acoperim, ca structură sindicală, cele mai multe zone ale economiei naționale: ramura prelucrării metalului, industria navală, industria aeronautică, a automobilelor, industria de rulmenți, mașini-unelte, utilaj greu, cale ferată, sectorul portuar, șoferii și, nu în ultimul rând, lucrătorii din metrou; ramura comunicațiilor, educația (unde avem una dintre cele mai mari federații - Federația Educației Naționale), tipografia, sectorul energetic (Renel), sectorul electrotehnico-electronic-automatizări; sindicatele din Televiziunea Națională și din Radioul Național, industria ușoară, sănătate, administrație publică...

E o responsabilitate foarte mare, pentru că trebuie să menținem un echilibru între aceste sectoare economice și să tratăm cu foarte multă atenție fiecare revendicare a noastră la nivel național, pentru că risți să ciștiți într-un loc și să pierzi în altul.

Cum procedați la această „echilibristică”, pentru că în mod sigur interesele profesorilor nu sînt aceleași cu cele ale sindicatelor din construcții, să zicem?

Toți membrii noștri de sindicat au câteva obiective comune care sînt de neîgăduit: locurile de muncă, salariile, condițiile de muncă și, nu în ultimul rând, cadrul instituțional și legislativ în care ne mișcăm și ne desfășurăm activitatea.

„În buget se închid toate politicile economice“

Anul trecut, la sfîrșitul lui octombrie, a fost acel marș pe care l-a organizat BNS. Între revendicările de atunci era una care se referea la discutarea cu sindicatele a bugetului, înainte ca el să fie discutat cu FMI, și, de asemenea, vă refereați atunci la structura deficitului bugetar. De ce ați cerut ca deficitul bugetar să fie stabilit împreună cu sindicatele?

Cheia de boltă a oricărei negocieri între sindicate și guvern este bugetul de stat și cel al asigurărilor sociale, pentru că în acest buget se închid toate politicile economice, toate politicile de taxe și impozite care se fac la nivelul unei țări și care reflectă aria de interes a tuturor membrilor noștri de sindicat.

Să începem cu veniturile bugetare. Este evident că ne interesează politica de taxe și impozite (impozitele pe salarii, impozitele pe profit și modul în care se fac reduceri de impozit pe profit). Noi am fost întotdeauna pentru reducerea condiționată a acestora, în scopul direcționării lor în crearea de noi locuri de muncă, pentru că din 1999 ne vom confrunța și cu presiuni formidabile care vor fi făcute asupra agenților economici, pe probleme de mediu. *Legea mediului* este extrem de sensibilă: dacă am lua-o și am aplica-o, ne-am pierde o mulțime de locuri de muncă.

Ar mai fi de adăugat aici impozitele indirecte. Am cerut să rediscutăm TVA-ul în octombrie, să vedem cum dorește guvernul să oglindească în bugetul de stat taxa pe valoarea adăugată. Fără nici un fel de consultare, au luat decizia de a o majora la 22%, urmînd ca după discuțiile pe care le-au purtat cu Poul Thomsen să identifice o posibilă soluție de diminuare a deficitului bugetar prin majorarea încă o dată a TVA - lucru cu care, evident, nu sîntem de acord.

Alt subiect extrem de sensibil este cel legat de accize. Dacă aparent nu ne afectează ca salariați, ele se regăsesc în prețul citorva produse extrem de sensibile, de exemplu carburanții. Politica de taxe vamale este, iar, o zonă sensibilă, pentru că trebuie să ținem cont deja de acordurile internaționale pe care România le-a semnat.

În ceea ce privește modul în care se cheltuie banii publici (în mod special pentru cheltuielile bugetare), noi am dori ca ele să fie axate, în principal, pe acele zone de cheltuieli care asigură, pe de-o parte, creșterea performanței umane (mă refer la Sănătate și la Educație). A doua zonă de interes ar trebui să fie investițiile financiare către cei care colectează taxe. Este un reper pe care îl aducem tuturor miniștrilor de Finanțe din

Notă

Pe 5 martie, vicepreședintele Blocului Național Sindical Matei Brătianu a amenințat că BNS va declanșa acțiuni sindicale de amploare, ca urmare a creșterii prețului la carburanți. Prima acțiune de acest fel se va desfășura pe 10 martie la Brașov, unde se va întruni și Biroul Executiv al BNS, care va decide oportunitatea organizării unor acțiuni de protest la nivel național. Tot pe 10 martie automobilisții vor organiza, în București, un marș de protest.

„Reforma bugetară trebuie să înceapă

Interviu realizat

România, inclusiv lui Daniel Dăianu; faptul că reforma salariaală în sectorul bugetar nu trebuie să înceapă cu domniile lor, ci cu cei care culeg taxele și impozitele. Aftă timp cît salariile acestor oameni sînt mici, ele facilitează evaziunea fiscală. Aftă timp cît un salariat din sectorul vamal o să aibă salariul de 700.000 lei, o să fie mai „permeabil” la „cîntecele de sirenă” ale agenților economici, care sînt tentați să nu plătească taxele vamale la importuri.

„Protecția socială - o plată pentru nemuncă“

Lîngă culegătorii de taxe și impozite este normal să fie plătiți și cei care asigură echilibrul interinstituțional sau cei care mi-ajută să „curăț” societatea, cum ar fi Justiția, Internele, Armata și Cultura. Există această percepție total pe dos, care s-a regăsit și în structura bugetului de anul trecut: să alocăm foarte mult la așa-zisa protecție socială, care nu-i altceva decît o

nem punctele de vedere.

Ce credeți despre deficitul de 3,6% posibil a fi convenit cu FMI?

E un subiect în discuție. Noi încercăm, în momentul de față, în evaluările pe care le facem, să vedem ce posibilități sînt pentru ca acest deficit bugetar să fie mai mare. Aici se poate spune că o să intrăm în contradicție cu cei care doresc să țină inflația sub control, menținînd acest deficit de 3,6%. Și sperăm să identificăm căi prin care acest deficit bugetar mai mare să nu se transforme în inflație.

Toată lumea încearcă să „identifice căi”. Cînd e vorba de a spune concret care e una sau alta dintre ele, nimeni nu mai spune nimic. Aveți o astfel de cale?

Noi așteptăm să se finalizeze proiectul bugetului. **Ați informat actuala administrație cu privire la nemulțumirile dumneavoastră față de deficitul bugetar? În ce relații sînteți, de exemplu, cu domnul Roșca?**

Domnul Roșca este un tip interesant, un individ dispus la dialog și... atît! Din postura în care se află, domnia sa nu are absolut nici un fel de putere, în ceea ce privește relațiile cu celelalte ministere. Domnul Roșca și departamentul domniei sale sînt o fundătură, un „loc de dat cu capul” pentru sindicate și pentru patronat, pentru că acolo nu se rezolvă problemele de fond. Eventual, se pot rezolva probleme minore: au pus salariații de la Uzina de avioane din Craiova o jumătate de avion în șosea și s-a alergat pînă acolo, s-a băgat avionul în curte și s-a rezolvat problema; au blocat șoferii de la Camioane Brașov șoseaua, au fugit acolo și au rezolvat problema. Dar problemele structurale, de fond, nu se rezolvă.

Dialogul cu administrația

Cu administrația, din păcate, nu există nici un fel de dialog între parteneri, lucru de o gravitate greu de comensurat. În mai 1997, președintele Băncii Mondiale, d-l Wolfensohn, era aici în România. S-a întîlnit atît cu președintele României, cu primul-ministru, cu membrii guvernului, cu organizațiile patronale, cu parlamentul, cu organizațiile sindicale. La sfîrșitul vizitei domniei sale a declarat că o reformă adevărată nu se poate face fără partenerii sociali, sindicate și patronat. Aftă timp cît actorii principali ai reformei nu sînt consultați, nu sînt informați, nu participă la luarea anuntor decizii, acest proces de reformă este sortit eșecului. Din păcate, Victor Ciorbea n-a auzit mesajul domnului Wolfensohn. Am înaintat, spre exemplu, în primăvara anului trecut, un proiect privind piața muncii în România, pentru că este o problemă majoră. Toată lumea zice: creăm întreprinderi mici și mijlocii. Noi am arătat că, la fel ca toate celelalte piețe, piața muncii se zbate și ea între cerere și ofertă. Oferta este extrem de subțire și trebuie stimulată. Arătăm acolo și căi pentru a stimula această ofertă. Mai mult: tot proiectul nostru nu se baza pe un centralism exorbitant, așa cum se manifestă și în prezent, ci pe o descentralizare și o responsabilizare a actorilor locali. Proiectul nostru a fost prezentat membrilor guvernului, miniștrilor-cheie (Ministerului Muncii, Ministerului Reformei, primului-ministru). El a mai fost prezentat FMI și de asemenea Departamentului Economic al OECD. Acesta a primit foarte bine proiectul nostru și chiar a propus să-l includă în raportul de țară, ca fiind una din posibilele soluții de stimulare a inițiativii private, la nivel local. Așteptăm, pentru că cu guvernul acesta se pare că nu avem nici o șansă să punem în practică un astfel de proiect, mai ales că a mai trecut un an și grămada aia de bani de la Ministerul Muncii, care are o destinație precisă, pentru consolidarea pieței muncii din România, a rămas „la păstrare”. Atunci cînd propui astfel de soluții, reprezentanții guvernului le privesc cu superficialitate și așteaptă să vină soluții identice cu soluțiile noastre de la consilierii sau experții străini. Am constat de multe ori că foarte mulți consilieri vin, culeg informații de la noi, culeg idei, proiecte, cărora după aceea le schimbă doar antetul și semnătura de final și pe care încasează sume mari de bani. O asemenea durere am și în momentul în care pomeneș despre bursa materiilor energetice pe care am dorit să o creăm în România. Sînt alții interesați: Gas de France se interesa să ia acest proiect și să-l aplice în Franța. Noi nu sîntem în stare, și regret, pentru că am pus acest proiect la dispoziția fostului ministru al Industriei și Comerțului, d-l Tăriceanu, în februarie-martie anul trecut și nu s-a făcut nimic.

plată pentru nemuncă. Noi înțelegem ca protecția socială să se facă într-adevăr către categoriile sociale defavorizate, dar n-am înțeles nici o secundă modul în care a fost făcută restructurarea în sectorul minier, de exemplu. Au ajuns să se închidă în mine muncitorii ca să ceară să intre în șomaj tehnic, și acum se întorc și cer din nou bani sau cer indexarea ajutoarelor sociale pe care le-au primit. Peste 1.000 de miliarde de lei s-au alocat atunci, bani care s-au dat de pomană, cînd s-ar fi putut destul de lesne identifica în această arie un interes în zona investițiilor în infrastructură. Am văzut destui primari care se plîng că nu există drumuri, că e nevoie să se investească nu știu cît bănet în crearea unei șosele care să lege o zonă de alta. Acești oameni ar fi putut să muncească, să construiască drumuri, să fie plătiți pentru ceea ce efectiv fac și, pe un astfel de proiect de anvergură, ar fi putut să fie atrase resurse externe care să vină alături de resursele noastre interne pentru un astfel de proiect.

Aceeași politică se pare că se va regăsi și la nivelul bugetului din acest an, lucru care este extraordinar de grav, pentru că pe de altă parte au început să pună foarte mare accent pe resursele care vin din privatizare. Sîntem exact în situația unui consumator de droguri care nu mai are bani să-și cumpere drogul și începe să-și vîndă de pe el tot ce mai are: ceasul, haina... Așa-i marele reproș pe care l-am adus și anul trecut, și anul acesta, politiciii guvernamentale.

Ați fost consultați, în momentul în care a început construcția proiectului de buget?

Din '91, de cînd este BNS, n-a existat niciodată o consultare prealabilă a organizațiilor sindicale sau patronale înainte ca acest buget să intre în discuția guvernului. Doar anul trecut am reușit în fața comisiei de buget-finanțe de la Senat pentru prima dată să ne spu-

cu cei care strâng impozitele

de IULIAN ANGHEL

„Mulți își închipuie că trebuie să te bați doar pentru salarii”

Chiar guvernatorului Băncii Naționale, Mugur Isărescu, care se plîngea de problemele pe care le generează economia națională resursele energetice, și care chiar susține acest concept al creării unei burse energetice, i-am pus la dispoziție tot proiectul, și nici măcar un semn n-a dat, să spună: „e prost” sau „e bun” sau „trebuie umbelat la el”. Sînt lucruri care, aparent, n-au legătură cu salarii, pentru că mulți își închipuie că trebuie să te bați doar pentru încredințarea salariilor și-atîț, cînd o astfel de problemă ar fi putut să rezolve situația resurselor energetice pentru România, la prețuri reale, nu la prețuri artificiale.

Ce înseamnă pentru dumneavoastră crearea Consiliului Economic și Social?

Consiliul Economic și Social este cadrul pentru un dialog eficient, în care s-ar putea rezolva o bună parte din problemele pe care le-am ridicat eu. Ar fi exact aceea instituție de care avem nevoie în momentul de față, în care să se discute probleme majore privind restructurările sectoriale, ce trebuie făcut cu forța de muncă și cu agenții economici din această zonă, să se discute proiectul bugetului de stat, în toată structura lui (atîț veniturile, cîț și cheltuielile).

Are el șanse să funcționeze?

Ar avea asemenea șanse, cu condiția ca partenerii să fie foarte serioși. Pentru că noi am cerut în 1991, chiar am elaborat diverse proiecte de legi și cadrul instituțional pentru funcționarea acestui Consiliu. Iată, din '91, abia în '97 a fost adoptat și cu toate că la 1 ianuarie '98 trebuia să intre în funcțiune, au trecut deja două luni și această instituție nu funcționează. Chiar în mass-media am văzut un atac, în *Adevărul*, la adresa Consiliului Economic și Social, un loc unde *nomenclatura sindicală se bate pe locurile alea, un cuibar în care ăia care vor fi vor primi salarii grase*, o chestie care n-are nici în clin, nici în mîinecă cu realitatea. Mai mult, această instituție ar duce și la o cunoaștere mult mai bună a cadrului legislativ și ar crea posibilitatea răspîndirii de informație în rîndul cetățenilor, care să-i ajute să cunoască mai bine cadrul legislativ.

„Președintele Consiliului Economic și Social va trebui să aibă și susținere politică”

S-au făcut nominalizările persoanelor care vor fi în virful acestei structuri tripartite. A mai rămas de rezolvat problema nominalizării președintelui. Noi, BNS, am insistat ca președintele să fie o personalitate publică, o persoană care să aibă și sprijin politic, pentru că există riscul ca parlamentul să aibă o atitudine ostilă față de aceasta. Vicepreședintele, secretarul general vor trebui să fie personalități publice care să aibă susținere atîț din partea societății, cîț și din partea politicului.

Prin ordonanța privind privatizarea societăților comerciale veți avea oameni și în Consiliul de administrație al FPS-ului.

A fost o referire pe care o pot aprecia ca parșivă — această propunere de a avea doi reprezentanți sindicali în CA al FPS —, pentru că mai există un alt articol în această ordonanță care zice că el poate să funcționeze și fără cei doi. Sînt 11 membri în Consiliu; 9 deja au fost numiți, CA funcționează, iar ceilalți doi, din mișcarea sindicală, dacă centralele sindicale se bat între ele pînă în anul 2000 pentru locurile astea, CA poate să funcționeze liniștit. Noi am considerat normal ca fiecare federație sindicală reprezentativă să-și propună candidatul și așa cum scrie la Ordonanță, primul-ministru e cel care face numirea și tot el revocă cele două persoane. I-am oferit patru candidaturi. Domnia sa are libertatea să aleagă. De atunci a trecut o lună de zile.

Victor Ciorbea v-a fost coleg de sindicat, pe vremea aceea, foarte apreciat. Cum au evoluat raporturile dintre guvern și sindicat după numirea domniei sale în fruntea executivului?

Există o expresie mai colorată în înțelegerea

nea populară: țiganul, cînd s-a văzut împărat, înțîi pe tac'su l-a spînzurat. Cred că asta spune tot. Culmea e că el trebuia să înțeleagă cel mai repede faptul că nu se poate guverna eficient dacă nu ai, pe de-o parte, un sprijin politic consistent, iar pe de altă parte, să ai sprijinul partenerilor sociali, sindicate și patronat. Această susținere nu poate să vină decît din identificarea unor obiective comune: crearea unui echilibru în societate.

„În zona politicului se află rezolvarea tuturor problemelor noastre”

CNSLR-Frăția ceruse la un moment dat parlamentarilor opoziției să depună o moțiune de cenzură împotriva guvernului Ciorbea. Cum v-ați poziționat față de o astfel de cerere?

Cererea lor e un gest normal. A fost super-contestat de cei din CDR: „uite, ăștia din sindicate se bagă ei în politic, se amestecă”. Vreau să readuc în memoria celor care au uitat că, în 1994, la cererea BNS și a celorlalte centrale sindicale, cu sprijinul actualului președinte al României, Emil Constantinescu, și cu înțelegerea CDR, aceasta din urmă a depus o moțiune de cenzură împotriva cabinetului Văcăroiu. În momentul în care unii ajung la putere, tot ceea ce se face împotriva lor este catalogat ca fiind nelegal, neconstituțional, că este orștrast de nu știu ce forțe oculte. Problema cea mai gravă care considerăm că există în momentul de față în România este problema politicului. În zona politicului se află soluții la toate problemele noastre, economice și sociale. Aceste probleme mari în zona politicului pleacă de la faptul că s-a conceput o matrice în care se mișcă tot acest spectru politic și care, după alegerile din noiembrie '96, a fost creată pe calapodul PSDR. În această matrice au intrat forțele politice care au cîștigat alegerile. Acea matrice politică va trebui să fie modificată și nu știu dacă politicienii vor fi singurii în stare să o facă. Cred că aici e nevoie în primul rînd de un sprijin masiv al opiniei publice și al societății civile.

Care este strategia la care v-ați gândit pentru următoarele luni?

Decizia pe care noi, ca mișcare sindicală, trebuie s-o luăm este de a însemnătate deosebită. Declanșarea unor acțiuni sindicale acum, în acest haos pe care politicul îl alimentează, ar putea să ducă la acțiuni sindicale scăpate de sub control, care s-ar putea să ne coste pe toți înzecit. N-avem, pînă la ora asta, nici un semnal din partea politicului că s-ar încerca identificarea unor soluții viabile pentru România. Mai mult, n-avem nici un fel de semnal din partea domniilor lor privind viitorul acestei țări. Unii sînt pentru alegeri anticipate, lucru care ar însemna compromiterea, din punct de vedere economic, social, legislativ a anului 1998.

Nu există, din punctul nostru de vedere, decît o singură soluție în situația actuală, aceea de a identifica un program economic și social convenit cu partenerii sociali, indiferent de tenta acestui program — social-democrat, de centru, liberal —, dar care să întrunească acceptul partidelor politice, care să ducă la crearea unei majorități politice solide. Acest program economic-social să fie pus în practică, pentru ca ulterior forțele politice să aducă nuanțe în tot acest program. Pe un astfel de fundal de haos n-au de cîștigat nici socialism-democrații, nici creștin-democrații, nici liberalii, ci doar extremele.

Cum vă vedeți situația față de anunțata grevă a sindicaliștilor din învățămînt?

Sînt colegii noștri, am anunțat solidarizarea cu acțiunea lor. Nici nu concepem să nu se pună în practică o prevedere legală. Acel minim 4% din PIB nu se discută.

Veți sprijini acțiuni de stradă?

Dacă politicienii nu găsesc rapid soluții, situația va scăpa definitiv de sub control și costurile pe care o să le plătim cu toții vor fi foarte mari. Populația are nevoie de un echilibru politic care să se transfere în zona acțiunii de guvernare și în programe economice și sociale coerente.

GABRIEL ANDREESCU

O inițiativă de dezincriminare a prostituției

Cu mult timp în urmă, Maria Georgescu, directorul executiv al Asociației Române Anti-SIDA, îmi solicita s-o ajut pentru lansarea unei campanii pentru dezincriminarea prostituției. Motivele unei organizații preocupate de răspîndirea maladiei SIDA sînt evidente. Prostituția practică clandestin constituie o cale privilegiată de transmitere a teribilei maladii. Erau și multe alte motive pentru a ridica problema prostituției în România. Avînd în vedere mentalitatea „omului de pe stradă” și ipocrizia partidelor — tema urma să ajungă în Parlament — o astfel de campanie avea nevoie de o bună pregătire. Trebuiau adunate argumente juridice, sociale, morale. Era nevoie de timp. Și iată că un partid este cel care a deschis tema dezincriminării prostituției. Partidul Democrat a anunțat recent o inițiativă legislativă în acest sens. Conform Codului penal român, prostituția constituie fapta persoanei care își procură mijloacele de existență sau principalele mijloace de existență practicînd în acest scop raporturi sexuale cu diferite persoane. Ea se pedepsește cu închisoare de la 5 luni la 3 ani. Ceea ce propune Partidul Democrat este schimbarea articolului 328, prin pedepsirea numai a prostituției ilegale. Dacă există prostituție ilegală înseamnă că există și una admisă, legală. Cadrul, condițiile și consecințele prostituției legale ar urma să fie stabilite printr-un instrument juridic ulterior.

Aspectele juridice, publice și morale ale prostituției

Aș menționa la început că în Constituția României există un articol, nr. 26, care afirmă în alineatul (2), citez: *„Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunurile moravurilor”*. Utilizarea propriului trup în scopuri stabilite de persoana în cauză intră, desigur, în incidența articolului 26. Se pune atunci întrebarea: constituie sau nu pedepsirea prostituției un act anticonstituțional? Așa cum am văzut, dreptul de a dispune de tine însuși este limitat de trei restricții printre care neîncălcarea bunelor moravuri. Iată de ce completele de judecată au aplicat Codul penal și după adoptarea noii Constituții a României, fără să considere aceasta drept o violare a legii fundamentale. Cum se explică? Prin considerarea prostituției ca act contrar moravurilor acceptate de opinia publică. Pe de altă parte, atunci cînd se pune restricția unui drept trebuie să se aibă în vedere că restricția nu poate anula dreptul în sine. Ce sens are să vorbești despre posibilitatea „de a dispune de tine” și să nu o poți face, chiar dacă această dispunere se desfășoară în deplină intimitate? Cum să apelezi la „bunurile moravurilor” cu o lipsă de argumentare care poate fi folosită la anularea oricărui alt drept? În plus, aici intervine și dreptul persoanei la viața intimă garantat tot de Constituție, alin. 1 al aceluiași articol 26: *„Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată”*. Este adevărat, prostituția implică și o circulație de valori, iar aceasta nu mai constituie o chestiune privată. Dar sub acest aspect, consecința ar fi ca prostituția să fie supusă controlului economic, nu penal. În concluzie, după opinia mea, o citire corectă a Constituției României arată că aceasta este împotriva limitării dreptului persoanei de a-și folosi propriul trup în scopuri pecuniare.

Cu motivațiile socio-medice ale prostituției am început. Argumentele sociale au stat de altfel și la baza inițiativei Partidului Democrat. Referirea la pericolul social reprezintă o constantă a celor ce susțin sancționarea prostituției. De altfel, problema prostituției apare în Codul penal la capitolul *„Alte infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială”*.

Așa cum a arătat o lungă experiență, locală și internațională, prostituția nu poate fi eradicată. Ca și în alte domenii, coercența are valoare limitată. Experiența dezvoltată în democrațiile avansate a arătat că mai eficace decît pedepsirea prostituției este controlul ei.

Ajung, acum, la întrebarea de fond: este oare morală sancționarea penală a prostituției? Să observăm faptul că pedepsită cu închisoarea este numai persoana care întreține actul sexual pentru bani, nu și cel care o plătește. Iată o gîndire contrară logicii actului de justiție. Cel care incită, participă și profită de o infracțiune este complet scos din discuție. Apoi, atitudinea cea mai condamnată, cînd avem în vedere prostituția, este disprețul, unorii violența celui „care plătește” față de (în general) femeia plătită. Sau atitudinea persoanei care vede în alte ființe umane doar „ceva de folosit”. Nimic nu mi se pare mai imoral, în problema prostituției, decît discriminarea și lipsa de înțelegere pe care le manifestă opinia publică.

O altă întrebare privește legitimitatea autorităților care se consideră abilitate să judece prostituția în contextul sărăciei generale. Aceleași autorități sînt incapabile să asigure o adevărată piață a muncii ori o asistență socială decentă pentru oamenii care nu găsesc un loc de muncă. Și atunci, cum să pedepsească o cale, desigur ingrată, de supraviețuire? Un act de ipocrizie, așa cum este ipocrizia poliția cînd nu închide prostituțiile, pentru a le șantaja (metodă frecventă mai ales înainte de 1989).

Dacă modul în care se tratează tema prostituției la noi nu este acceptabil nici juridic, nici social, nici moral, atunci găsirea unei soluții constituie o obligație care nu se mai poate amîna. Partidul Democrat a făcut, în sfîrșit, pasul așteptat de mult timp.

LEUEEN MILLER reprezentant rezident al PNUD în România, coordonator rezident al Sistemului ONU-România, cu rang de ambasador

Leueen Miller lucrează la PNUD din anul 1966, unde s-a remarcat prin preocuparea de a promova participarea femeilor la dezvoltare...

După 3 decenii de experiență în centrul PNUD de la New York, Leueen Miller a venit, cu doi ani în urmă, să realizeze programe de dezvoltare „pe teren” în România.

Ați inițiat în România o serie de programe de dezvoltare. Ce ne puteți spune despre implicarea dumneavoastră în programe dedicate femeilor?

Eu am fost toată viața implicată în programe de gen, fiindcă, deși nu sînt propriu-zis feminista, am convingerea că femeile pot fi o prezență mult mai semnificativă în societate...

Care este, în opinia dumneavoastră, situația femeilor în România?

La nivel juridic, România este mai avansată decît multe alte țări. Problema e materializarea cadrului juridic, fiindcă legile nu ajung să fie aplicate...

Poate că mulți nici nu și-au dat seama de existența acestor probleme...

Într-adevăr, cunoașterea acestor chestiuni nu e foarte răspîndită. Mai înții, trebuie să faci ca guvernul să adopte o politică stimulativă pe temele de gen...

Am încercat prin PNUD diverse proiecte, și pînă la urmă am ajuns la concluzia că trebuie să schimbăm direcția de acțiune. Cred că modul în care putem să le ajutăm cel mai bine pe femei este prin a le oferi putere economică...

Pe moment, nu vom mai avea proiecte speciale, de promovare a problematicei de gen, ci vom include această latură în implementarea tuturor celorlate proiecte PNUD.

Ați avut sprijinul Guvernului, Președinției, Parlamentului României?

Nici o zonă a puterii nu arată interes pentru promovarea problematicei de gen. Nu o spun critic. Cînd celelalte probleme sînt copleșitoare, direcția aceasta nu are prioritate.

Succesul promovării problematicei femeilor este mai mare în rîndul populației tinere, care a apucat să vadă una-două generații, pe mamele și bunicele lor, avînd servicii. La acest nivel de vîrstă, nevoia de parteneriat între bărbați și femei se înțelege mai bine...

PNUD va susține permanent promovarea problematicei de gen, iar în acest an, se va concentra pe întărirea puterii efective a femeilor - prin programe de natură să ofere femeilor acces la poziții de putere economică și politică...

În perspectivă: un Centru de Resurse pentru femei

În ultimă analiză, cînd o femeie va avea bani în buzunar, va ști că poate decide asupra propriei vieți, ce servicii vrea să aibă, ce vrea să facă cu copiii...

Legăți acest proiect de programul pentru combaterea sărăciei?

Da. O femeie săracă nu are libertatea de a-și decide soarta. Poți perora despre principii - la ce folos? Un criteriu PNUD este: cum a fost afectată viața oamenilor? Dacă programul s-a referit doar la promovarea unor idei, e greu să dai un răspuns...

Ne-am propus înființarea unui Cen-

tru de Resurse - la început, în București. De altfel, cele 16 centre pe care le-am menționat au și ele rol de centre de resurse. Trebuie să găsim fonduri pentru asta: birouri, o ciber-cafenea a femeilor, spațiu de desfășurare pentru produse artizanale...

Prin chiar puterea exemplului, Centru va fi un mod de promovare a problemelor de gen.

Revitalizarea zonei Lipscani

Ce ne puteți spune despre proiectul PNUD privitor la zona Lipscani?

Sper că voi putea pune în mișcare un proiect prin care să fie revitalizată zona Lipscani. Stadiul actual e delimitarea teritoriului, crearea unei baze de date, stringerea informației despre ce proiecte au existat...

Vom lucra la proiectul Lipscani cu Primăria, cu Ministerul Culturii, Departamentul Lucrărilor Publice ș.a. Se va pune problema colaborării unui grup mare, pentru cîte aspecte există: clădirile, fațadele, curățenia, locatarii ilegali...

La nivel arhitectonic, ideea este aceea de a aduce laolaltă specialiști români și străini. M-am gîndit să formez un grup de „propagandă”, Prietenii Bucureștilui, prin care să fie reunite fonduri, idei...

Vă aflați în România de 2 ani. Care dintre inițiativele pe care le-ați avut în acest timp v-au mulțumit în special?

Mai înții, programul pentru combaterea sărăciei. În România sărăcia s-a accentuat. Chestiunea cere toată atenția, fiindcă poate avea un efect serios de destabilizare. Argumentele PNUD au avut un rol în faptul că Președinția a hotărît organizarea unei Comisii naționale pentru prevenirea și combaterea sărăciei...

În al doilea rînd, m-am ocupat de problemele de gen. Nu știu cît am reușit, dar am întîrît cîteva ONG-uri din domeniu, am sporit interesul pe această temă în mass-media - unde nu se prea știa de eforturile noastre...

Apoi, am luat măsuri concrete anti-sărăcie. Și un real succes este sprijinul pentru formarea unor întreprinzători. Recent, am pornit în acest sens un program de micro-credite derulat în 8 localități.

În sfîrșit, avem proiectul mic, dar dificil, în cartierul Zăbrăuți, unde se află circa 1.000 de locuitori, majoritatea romi. E implicată activ împreună cu noi și Primăria sectorului 5. Cetățenii din Zăbrăuți au fost înregistrați legal, am format două clase de elevi la una din școlile din zonă...

Interviu realizat de IOANA IERONIM

Advertisement for ANTEL 'Munca de Lămurire... O artă' by Margo T. Krasne. Includes details about the book, its price (15,500 lei), and contact information for the publisher.

ROMÂNIA INVITAT DE ONOARE

**Tîrgul
Internacional
de Carte
din Leipzig,
martie 1998**

Unde se află poarta dintre Est și Vest?
La București, spunem noi de obicei, fără ezitare.

Mergînd însă la Viena, de exemplu, vom auzi, în cheia autoironică inimitabilă a austrieșilor, comentarii despre Viena ca poartă dintre Est și Vest. Și ce altceva a fost Berlinul, cu Zidul său ca absentă a acestei Porți, o tristă sincopă istorică? Impresia de a fi poarta dintre cele două mari jumătăți imaginare ale lumii europene se afirmă – și este interiorizată – în multe alte teritorii și orașe: istoria a avut grijă să mențină viu acest glissando al percepției de sine.

Unde se află poarta dintre Est și Vest în 1998? LA LEIPZIG! vom răspunde noi acum, în pragul Tîrgului de Carte de la Leipzig, unde România este invitată de onoare. Leipzigul are modul său de a reprezenta de secole legătura dintre lumea occidentală și cea orientală: este

în valoare, pe care am dori să nu o mai ratăm de data aceasta. În mintea celor care se îngrijorează – și, de fapt, toți se îngrijorează – răsare amintirea ocaziilor în care România, o putere culturală mai presus decît este ea la alte nivele ale ființei sale, nu reușește să se transfere competitiv în imagine: ba uneori, în contexte internaționale, nu reușește să aibă nici o imagine. Care au fost/sînt cauzele? Lipsa de mijloace, lipsa de experiență, lipsa de voință politică, inhibiția venită din ani de izolare... Nici răspunsul, nici soluțiile nu sînt simple. Invitația de a ne prezenta în vedetă la Leipzig pare să fi declanșat toate temerile venite din aceste numeroase dezamăgiri – dar și speranțele întemeiate, mai ales din partea aceluia care în lunile din urmă au făcut eforturi considerabile, contra cronometru, pentru ca România culturii să devină vizibilă pe scena largă a Tîrgului.

Leipzig, Tîrg al lumii

orașul care a rămas inconfundabil prin Tîrgul său, cu o tradiție de 800 de ani. Leipzig este chiar Lipsca, cea din cronicile române, Tîrgul tîrgurilor, la îndemîna călătorilor și negustorilor de pe la noi, deopotrivă miraj al minții și realitate a schimburilor de mărfuri. Este locul pe care am vrut să ni-l aducem aproape și l-am apropiat, în simbol și substanță, cînd am creat zona/strada Lipsani, al cărei nume nu a fost schimbat de nici un regim.

Tradiția Leipzigului n-a reușit să fie distrusă nici în recenta jumătate de secol de comunism. A fost în permanență un „seismograf al politicii mondiale”, a înregistrat epocile de îngheț și dezgheț, a rămas viu în pofida oricăror presiuni istorice. Adică a rămas locul de sărbătoare a Comunicării.

Astăzi, Leipzigul conjugă libertatea spiritului cu tehnica de virf. A reușit să se mențină ca punct de referință internațională, a devenit, în cei cîțiva ani ai tranziției postcomuniste, un exemplu de adaptabilitate. Leipzigul s-a reconstruit cu tenacitate și îndrăzneală și se pregătește să fie o scenă adecvată pentru a întâmpina mileniul III: fără a-și abandona însușirile tradiționale și fără a aștepta pasiv inovația.

Pentru noi, Leipzigul este în acest an o mare șansă, spun toți cei implicați în organizarea prezenței românești aici. Este șansa de a ne pune

Leipzigul este o ocazie de a recupera importante teritorii ale memoriei, de a aduce în prim plan valori ignorate, de a ne măsura competitivitatea valorilor culturale în care credem azi în țară, alăturîndu-le fluxului de valori culturale ale lumii, fără distorsiunea unor false bariere. Va fi o ocazie de a pune în mișcare inițiative – de colaborare, de creație, de schimburi – și de a le testa fiabilitatea. Va fi prilejul pentru atîți artiști și intelectuali să se verifice prin dialog într-un spațiu de rezonanță de amploare și relevantă. Nu în ultimul rînd, Tîrgul de Carte de la Leipzig este un prilej de revitalizare culturală semnificativă a relației cu germanii originari din România, prilejul de a aduce, readuce în atenție valorile și importanța populației sașilor și șvabilor din România.

Însăși pregătirea noastră pentru prezența românească la acest Tîrg apare ca un exercițiu, profitabil, pentru prilejuri viitoare. Și, totodată, un revelator pentru multe lucruri pe care le mai avem de făcut pentru a fi „în rîndul lumii”.

Paginile de față reunesc gîndurile, entuziasmele, speranțele, dar și îngrijorările, semnele de întrebare ale citorva dintre participanți și dintre cei implicați în pregătirea pavilionului românesc la Leipzig.

Ioana Ieronim

ROMÂNIA

O lungă istorie Est-Vest

Ce înseamnă pentru dumneavoastră Leipzigul?

Leipzigul este poarta tradițională spre Est a Germaniei – Frankfurtul fiind poarta spre Vest. Tot Leipzigul polarizează punctele estice, să spun așa. Și, de la Lipsanii noștri, caili lipițani, pină la boierii moldoveni care trimiteau cirezile de boi să se vîndă la Lipsca, contrabandiștii de aur din Munții Apuseni care se duceau toți la Lipsca (chiar dacă se numeau Petru Groza), iată că există foarte multe lucruri care se opresc la Leipzig.

Leipzigul din fosta Germanie Democrată se constituie ca punct de dialog cu țările din jur. La Leipzig s-a luat prima oară poziție împotriva dărîmării satelor din România. Leipzigul are o experiență deosebită cu Europa de Est. Aici oamenii sînt mai dispuși să aibă relații cu noi, există o întreagă istorie de legături cu zona noastră. Există aici alt gen de intelectuali, formați în condițiile țărilor epocii socialiste. Ei au o înțelegere asemănătoare, chiar dacă intrucivta diferită de a noastră. Ei pot deveni cei mai buni ambasadori ai noștri. Ne cunosc frustrările pentru că au fost și ale lor.

Sinteti printre cei implicați semnificativ în organizarea Tîrgului de carte de la Leipzig. Ce ne puteți spune despre stadiul pregătirii?

În momentul de față, se investește o enormă energie în organizarea participării noastre la Tîrgul de la Leipzig. Am întârziat foarte mult pentru că oficiul poate să se folosească de bani abia în momentul în care prezintă facturi. Or, ea să producă facturi, trebuie să avem bani. Pînă la urmă de curînd nu am avut acești bani pentru că din varii motive nouă nu ni s-au plătit ritmic lucrările care ne-au fost comandate de către Ministerul Culturii. Un blocaj îl antrenează pe celălalt și ne-am trezit pe ultima sută de metri, iar acum sîntem în criză de timp. Încercăm să recuperăm prin 16 ore de muncă pe zi. Lucrurile pînă la urmă au să fie făcute, dar a fost nevoie de intervenția ministrului Culturii ca să scăpăm, la un moment dat, de un sistem de licitații pentru care nu aveam răstimpul legal să ducem la bun sfîrșit construcția standurilor.

Ce este diferit, în Tîrgul de la Leipzig, față de alte prezente românești?

Este sigur că o să avem un alt fel de Tîrg, care va ieși din banal, însă eu sînt îngrijorat de ce fel de carte o să ducem acolo. Avem o expoziție de artă foarte importantă, de care nu mi-e rușine, avem o expoziție de fotografii vechi despre București și despre restaurantul Capșa, avem o expoziție de carte-obiect și o mică expoziție Bitzan. Vom avea o expoziție de hărți vechi: în zona artelor plastice ne ducem cu valori sigure, foarte bine alese și credem că vom avea, dacă nu un succes mare, în orice caz, conștiința împăcată.

Este însă foarte limpede că n-o să putem ajunge, în Germania, la procentul de carte românească tradusă la care au ajuns Țările Baltice anul trecut – ele s-au pregătit din timp și 5% din cărți erau traduse în germană. Ei au găsit mijlocul să se facă cunoscuți. Nu știu în ce raport o să fie prezentă literatura română tradusă în germană, dar mi-e teamă că o să fie insuficient. Într-un fel, va exista o compensație prin faptul că foarte mulți scriitori vor fi acolo. Sper că prin discuțiile, mesele rotunde, simpozioanele cu sprijinul scriitorilor germani originari din România ș.a.m.d. să crească interesul direct al editorilor

Interviuri realizate de Ioana Ieronim

germani pentru literatura română. Însă am o tristețe – fiindcă sînt de formație istoric și documentarist – că nu ne putem prezenta cu un pachet de informații coerent, pe suport electronic, lucru care contează cel mai mult azi. În acest moment, nimeni nu poate să dea o imagine precisă despre structura pieței de carte în România, cum arată sistemul de difuzare, cite librării sînt de fapt în România, cit se vinde. Toate acestea sînt cifre confidențiale, să zic așa, sau ajunse confidențiale în urma acestei situații tragice pe care am invocat-o nu știu de cite ori – această lipsă de interes a Parlamentului pentru a facilita accesul la toată gama de mijloace electronice. Sîntem țara din Estul Europei în care intră cele mai puține computere.

E adevărat că există și la noi cîteva produse multimedia, bănci de imagini pe suport electronic. Dar la ritmul la care se petrec lucrurile în lume...

Însă, cum spuneai, discuții „pe viu” vor exista la Leipzig. Un teren pentru discuții va fi „Capșa-Leipzig”, o reconstituire a „Capșei” literare.

E o cafenea, decorată cu fotografii vechi ale zonei din jurul Capșei, și ale Capșei, fotografii de la Teatrul Național, terasa Oteteleșanu, muzeul Kalinderu, în general lucruri care au dispărut, fotografii ale scriitorilor români care intrau la Capșa. Pentru că acesta era locul din București care aduna, în perioada interbelică, toată lumea interesantă. Ideea a fost a Mariei Berza: „să reușim să imaginăm imaginea locurilor unde exista și în București o cafenea literară”. Am auzit că unii au înțeles că va fi refăcută o butaforie care va costa miliarde. Nici nu se pune problema.

Ați vizitat spațiul viitorului Tîrg de Carte?

Tîrgul va avea loc într-una din cele mai mari săli de expoziție din lume.

Mihai Oroveanu, director al Oficiului Național pentru Documentare și Expoziții de Artă – Ministerul Culturii

Spațiul îți dă un sentiment de energie și construcție – care e general în acest oraș – se dărîmă, se construiește, buldozere lucrează, în zonele de „blocuri socialiste”... De la drumuri la infrastructură, ai impresia că vezi oameni care știu ce vor. String din dinți, ca după război – și simt că vor construi o lume. Au încredere fermă în viitor. Au sentimentul că „trebuie să ne suflăm-căm minecile”. Tineri parteneri au venit aici din Vest, pe lefuri mai mici, și în condiții mai proaste: lucrează aici pentru că se simt stimulați. E o zonă catolică, cu o tradiție veche de solidaritate comunitară.

După aceea, Leipzigul este capitala Saxoniei. Să ne gîndim și la sașii noștri... Există foarte mulți oameni care știu românește, chiar dacă nu vin neapărat din vechea Germanie de Est, dar care au relații de rudenie, ca saxoni, cu familii plecate din România. Am fost surprins de cite informații aveam, cînd am tratat toate amănuntele prezenței noastre culturale la Tîrgul de Carte.

Acești oameni respectă cultura noastră și sper din tot sufletul să nu-i dezamăgim.

Sper, de asemenea, ca în ultima clipă cei responsabili să înțeleagă gravitatea momentului. Personal, m-am săturat de vorbe.

Dorin Ștefan, arhitect

Au participat la concurs cinci arhitecți și designeri, iar proiectul nostru a cîștigat. Există o preocupare constantă a mea și a biroului meu de a ieși din monotonie, în special cînd e vorba de pavilioane naționale, unde importanța reprezentării este deosebită și conotațiile culturale, obligatorii. Am vrut ca suportul de carte să intre într-un dialog cu cartea și să se pună în valoare reciproc. De aceea, am proiectat structura în mijlocul pavilionului, ca să înlăturăm sugestia de marginalizare, atît a cărții, cit și a suportului.

Proiectul a fost numit o „grădină a cărții”...

E mai degrabă o mișcare, care poate să trimită la o idee de grădină, aceste paravane fiind ca niște petale, sau frunze foarte mari. Eram convins că nu reușim să realizăm un pavilion sau un rastel al cărții atît de perfect cum pot alte țări, care sînt tehnologice foarte bine puse la punct. Am căutat să ieșim din acest impas, folosind totuși materiale noi. Eu sînt un supus al modei, dar în același timp sînt conștient că o anumită lipsă de tehnologie este pentru noi un handicap la punerea în operă a materialelor actuale. Am încercat să depășesc handicapul ieșind din zona designului perfect și adoptînd un design semimeșteșugăresc, unde există un risc mare, pe care mi-l asum și care sper că va fi depășit.

E condiția noastră românească de azi să ne descurcăm cu mijloace modeste?

Da. Și e o incitare, în același timp. Același lucru se întîmplă într-un plan mult mai larg cu arhitectura românească.

Comparat cu Tîrgul de la Frankfurt, Tîrgul de la Leipzig are un interes special pentru dialogul cultural. Ați luat și acest element în considerare?

Este ceea ce mi-a întărit convingerea că suportul de carte trebuie să fie scos din anonim, dar, în aceeași măsură, să nu subjuge cartea. E contribuția noastră de a lăsa loc pentru contemplare. Sînt, de fapt, și două momente ale expunerii: un fel de a expune cartea pentru a fi privită – cartea ca bucurie a ochiului, în condiția ei de obiect de contemplație. Există o prelungire a acestei laturi de expunere a cărții, cu expoziția Bitzan, pe care Mihai Oroveanu o va instala. Celălalt modul de expunere permite publicului să răsfoiască volumele. Le-am și denumit „modulul de privit” și „modulul de răsfoit”.

Spațiile adiacente se integrează perfect prin utilizarea paravanelor despre care vorbeam, care sînt tot din carte. Se creează astfel niște alveole, unde pot avea loc intîlniri cu publicul și tot felul de evenimente – lansări de carte, spectacole.

În acest moment se lucrează la realizarea propriu-zisă a proiectului?

Să nu marginalizăm cartea

Da, și eu consider că proiectul nu este terminat decît atunci cînd l-am pus în practică. Am să supraveghez în continuare atît execuția modulelor aici, cit și punerea lor în operă la Leipzig.

Anumite elemente de ambianță, de atmosferă la fața locului, pot ajuta la atingerea finalității dorite.

Cum arată efectiv modulele?

Sînt realizate din tablă de inox, din aluminiu, din lemn, care intră într-un dialog. Vă spunem că sînt tributar modei. Însă nu-i vorba de modă de dragul modei, ci de incitarea elementelor folosite în timp, uzate moral și de încercarea de a trece dincolo de o uzură morală care se întîmplă și în modă.

Ați urmărit o continuitate cu tradițiile?

Nu există la mine o preocupare pentru resuscitarea arhetipului. Consider că specificul va apărea fără să-l cauți, dacă ai reușit să faci ceva într-adevăr valoros.

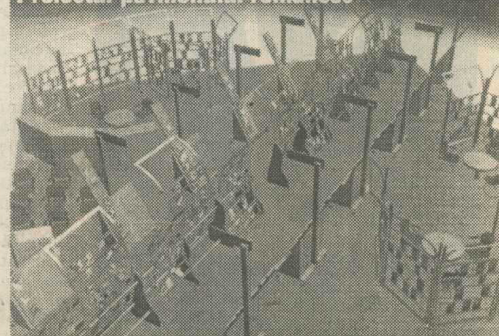
Aș fi putut folosi o tablă neagră de fier sau profile de fier sudate brut, dar mi se parea puțin depășită și am apelat la inox. Anumite elemente de imbinare țîn de felul cum este imbinat lemnul – pene – numai că, în loc să folosesc birne din lemn, am folosit teavă din aluminiu.

Lumina participă și ea la acest joc. În afară de iluminatul general, fiecare modul are propria lui lumină, tocmai pentru a da o ambianță particulară.

Aveți timp suficient pentru realizarea modulelor destinate pavilionului?

Eu aș fi avut nevoie să am mai mult timp să reflectez. Dar sînt foarte mulțumit că designul, ideea propusă la concurs nu a suferit nici un fel de modificări în decursul vizionărilor și discuțiilor, ceea ce este foarte important, pentru că de multe ori din mici compromisuri ies mari neazuri. La Leipzig, tot riscul pentru design rămîne al meu. Nu pot da vina pe nimeni că mi-a impus un anumit lucru.

Proiectul pavilionului românesc

MARIA BERZA,
secretar de stat,
Ministerul
Culturii

Rearmonizarea Europei prin cultură

Ce înseamnă Tîrgul de Carte de la Leipzig pentru România?

România este invitată de onoare la Tîrgul de Carte de la Leipzig în anul acesta, ceea ce ne oferă o ocazie excepțională de a ne prezenta ca o forță culturală cu multe valențe.

Leipzigul este prin tradiție, de multe secole, un oraș al cărții și lecturii, unde au

studiat intelectualii de seamă ai Germaniei și Europei, orașul unde a început, de fapt, „Galaxia Gutenberg”. În ultimii 50 de ani, Leipzigul ajunsese mai cu seamă un tîrg de carte al țărilor din fostul lagăr comunist, iar în ultimii ani a devenit un loc de întîlnire între mentalitățile Estului și Vestului Europei. Aici, evoluțiile, filosofia, mentalitățile unei Europe împărțite în două încearcă să se rearmonizeze. În ultimii ani, mai multe țări au fost invitate aici ca oaspete de onoare: Polonia, Cehia, Ungaria, Țările Baltice. 1998 este anul României. Președintele Constantinescu va participa la seara inaugurală a Tîrgului de Carte de la Leipzig, alături de delegația oficială a României, împreună cu oficialitățile Tîrgului și cu primul-ministru al landului Saxonia, Kurt Biedenkopf. Din delegația română vor face parte academiciianul Gabriel Tepelea, președintele Comisiei de cultură a Camerei Deputaților, ministrul de Externe, Andrei Pleșu, ministrul Culturii, Ion Caraimitru, iar la deschidere vor participa și mulți scriitori, filozofi, artiști din România care au fost invitați fie de către organizatorii Tîrgului, fie de către alte instituturi sau asociații din Germania, sau invitați de către Ministerul Culturii.

Ce momente deosebite ale prezenței culturale românești doriți să menționați?

România va organiza o serie de evenimente artistice, în colaborare cu organizatorii Tîrgului sau cu alte instituții sau asociații din Germania. Concertul inaugural, la noua sală Gewandhaus, va fi susținut de Orchestra Gewandhaus, dirijor Horia Andreescu și solista pianista Mihaela Ursuleasa. Prin Oficiul de Tîrguri și Expoziții al Ministerului Culturii, se organizează o amplă expoziție de artă contemporană românească. Vom avea o expoziție de carte-obiect în memoria regretatului Ion Bitzan. La o bancă din Leipzig va fi instalată o expoziție de hărți și cărți vechi, germane, în majoritatea lor despre România. În același timp, în colaborare cu Societatea germaniştilor din România, va mai fi organizată o expoziție intitulată „Peisaj prolix”, de scrieri germane despre Transilvania, Bucovina și Banat. Institut für Donauschwäbische Geschichte und Landeskunde urmează să organizeze altă interesantă expoziție de carte referitoare la imaginea Germaniei în România: cum este văzută Germania de către români, germani, unguri și evrei; scrieri germane despre România; scrieri ale intelectualilor români care au studiat în Germania și care au contribuit la legăturile culturale între cele două țări. Expoziția va pune în valoare nume foarte semnificative, de la clasicii la contemporani, începînd cu Dinicu Golescu, Mommsen, Maiorescu, Eminescu, Iorga, Sextil Pușcariu...

Un alt punct important este filmul românesc. La Kino Katakomb publicul va vedea *Balanța* și alte filme românești produse după 1989. Vor fi, printre altele, spectacole de dans și de pantomimă (Dan Puric), de teatru: *Astă seară Lola Blau*, cu Maia Morgenstern, muzică de orgă, jazz cu Johnny Răducanu.

Se vorbește mult despre „Capșa-Leipzig”, idee care vi se datorează.

O multime de lecturi și discuții vor avea loc la cafeneaua „Capșa-Leipzig”, o cafenea din Leipzig decorată cu fotografii ale vechiului București și ale intelectualilor care frecventau vechea Capșa. Realdecum astfel în atenția tuturor ceea ce înseamnă cafeneaua literară pentru civilizația europeană. La Madrid, Lisabona, Paris, în Germania, în asemenea cafenele au luat naștere curente literare...

Ce așteptări de tip pragmatic aveți în legătură cu acest Tîrg de carte?

La Leipzig se fac contacte între editori care vin să-și prezinte cărțile și editori care vor să publice sau să traducă literatură din celelalte țări. Un punct-cheie va fi un mare simpozion al editorilor germani și români, care sperăm că va fi un bun teren pentru promovarea cărții din România și că se va solda cu contracte de coeditare. Faptul că a-

trat în vigoare și la noi *Legea drepturilor de autor* este o condiție benefică pentru demersurile de coeditare. Există acum și la noi agenții literare, ceea ce pînă acum un an, doi nu prea aveam.

Germania – invitata de onoare a Tîrgului Internațional de Carte București '98

La simpozion va fi prezentat Tîrgul Internațional de Carte București '98, unde, la rîndul nostru, avem Germania ca invitat de onoare, invitație care a fost acceptată în toamna trecută de către Germania.

Cum vor decurge evenimentele românești la Tîrg?

Vor fi patru zile pline de conferințe, lansări de carte, runde de discuții, lecturi. Întîlnirile vizează teme politice, filosofice sau literare. Fiind vorba de întîlnirea între cele două jumătăți ale Europei, așa începe cu „Filozofi, reformatori ai lumii și globalizarea”. Subtitlul este „Contratimp între gîndirea din Est și din Vest”, rundă de discuții susținută de Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Wolfgang Engler, la care a fost invitat și academiciianul Gabriel Tepelea. Așa mai

cita „România pe drumul spre Uniunea Europeană”, organizat de Europa-Haus Leipzig și de Societatea germano-română. La tema „Schimbarea politică din România și literatura” participă Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Laurențiu Ulici, Mircea Zăciu, Gabriela Adameșteanu. Mai sînt de asemenea discuții pe teme religioase, cum ar fi „Ortodoxia și restul lumii”, cu Ana Blandiana, Camil Mureșan, Dorin Oancea, Horia-Roman Patapievici și Theodor Bacosky, moderator Krista Zach.

O lectură însoțită de discuții va face Ana Blandiana – „Convertibilitatea suferinței – despre relația cu adevărul” (traducere Roland Erb). Conferința lui Laurențiu Ulici se intitulează „Nobel contra Nobel și importanța premiilor literare”.

Aspectele interculturale stau în centrul prezenței românești la Leipzig. O serie de teme se referă la cultura populației germane din România (populație care a trăit în Banat și Bucovina din secolul XVIII, iar în Transilvania din secolul XII), precum și cultura maghiară, cultura evreiască, poloneză, armeană în România. Am fost foarte mișcați de participarea într-un număr mare a scriitorilor germani plecați din România și a diverselor asociații și fundații ale sașilor și șvabilor care au emigrat.

Un alt subiect evocat prin mai multe evenimente este rezistența anticomunistă din România. Aici va fi prezentat volumul scriitoarei germane Herma Kennel, *Există lucruri pe care pur și simplu trebuie să le*

faci, despre rezistența lui Radu Filipescu în timpul regimului comunist.

Așa mai cita, din multitudinea de evenimente: „România în focar”, lecturi cu Nora Iuga și Mircea Cărtărescu („Provocare șarmantă”) și încă o mărturie despre experiența cu securitatea a lui Gheorghe Asavei, „Acuzat de acțiuni împotriva regimului socialist”; „Toată marea, întreaga mizerie”, cu Elena Ștefi și Caius Dobrescu; „Biserică și politică în România”; reflectii pe marginea *Jurnalului* lui Raymond Netzhammer, episcop al Bucureștiului la începutul secolului, a cărui carte va fi prezentată și în expoziția Asociației culturale a șvabilor.

La standul românesc vor fi organizate numeroase lansări de carte: de exemplu, volumul lui Nicolae Stănescu Stănișoară, la editura Fundației Culturale Române; Dennis Deletant, *România sub regimul comunist*, ediție engleză realizată la Fundația Academia Civică, care se va lansa în prezența autorului; un ghid turistic al României, publicat de o ziaristă germană, Eva Hagenberg Milliu, care va fi lansat tot la standul românesc; albumul *Ștefan Căltia*; Nicolae Iorga, *Istoria culturii românești* – editura Albatros.

Cum s-a implicat Ministerul Culturii în pregătirea prezenței românești la Tîrgul de Carte?

Desigur, evenimentul-cheie îl constituie prezența editurilor românești. În acest scop, Ministerul Culturii a comandat și finanțat o structură de stand specială, modernă și atrăgătoare. În urma concursului care a avut loc, execuția standului i-a revenit talentatului arhitect Dorin Ștefan. Au fost invitate să participe peste 80 de edituri românești, dintre care 14 cu standuri proprii, iar restul în standul central. Pentru a încuraja o producție editorială pe măsura anvergurii acestui eveniment, Ministerul Culturii a subvenționat o serie de apariții editoriale, special pentru Leipzig.

Sîntem aici o echipă puțin numeroasă care muncește foarte mult. Activitatea, începută de Thomas Kleininger, angajat pentru perioada pregătirilor pentru Tîrgul de la Leipzig, este acum susținută de o echipă din care fac parte Ana Andreescu, directoarea Direcției cultură scrisă, Monica Dumitrescu, consilier al ministrului, Mihai Moroiu, consilier pentru relații culturale externe și Lucian Pricop, care au preluat în întregime operațiunile. În ceea ce privește expozițiile de artă, cataloagele, afișele etc., selecția, organizarea și prezentarea se datorează lui Mihai Oroveanu, directorul Oficiului de Documentare pentru expoziții și echipei sale.

Vreau să amintesc o serie de scriitori germani: Oskar Pastior, Richard Wagner, Hans Bergel, Werner Söllner, Gerhard Csejka, care nu numai că vor fi prezenți și vor participa la discuții, dar au luat parte de la început la această organizare cu atîtea ramificații. Organizatorii Tîrgului sînt flexibili, atenți, amicali. Deși este un eveniment atît de dificil de organizat, sper că vom juca cu succes rolul ce ne revine.

Titluri de carte subvenționate de Ministerul Culturii pentru Tîrgul de Carte de la Leipzig

Fundația Academia Civică:
Dennis Deletant – *România under Communist Rule (România sub regimul comunist)* – ediție în limba engleză
Editura Universal Dalsi: *Poezii populare românești; Folclor săsesc;* M. Eminescu; T. Arghezi; I. Caraiion; G. Bacovia; L. Blaga; T. Bacosky; M. Eliade; M. Preda; V. Voiculescu; N. Velea; G. Bălăiță
Editura România Press:
O antologie lirică a scriitorilor din România
Editura Kriterion: Thomas Nagler – *Colonizarea sașilor*; Buth Mathias – *Gedichte-Poezi*; Kanyadi Sandor – *Gedichte-Koltemenyek*; Adam Guttembrun – *Micul syab*
Editura Arc: Viorel Cosma – *Sergiu Celibidache (Carnetul de adio)*
Editura Arc 2000: Vasile

Grigore – *Album consacrat artei românești*
Editura Fundației Culturale Române: Ștefan Augustin Doinaș – *Poezii*; Viorica Guy Marica – *Sebastian Han – un artist sas din Transilvania*; Adriana Babeți, Cornel Ungureanu – *România și Mitteleuropa*; Sanda Golopenția – *Désiré machines*; Anița Nandriș – *20 de ani în Siberia*
Editura Meridiane: *** – *Victor Roman*; Dumitru Dancu – *Icoane pe sticlă din România*; Gh. Popescu-Vâlcea – *Miniatura și ornamentul manuscriselor românești*; Gh. Leahu – *Transilvania. Orașe și monumente*
Editura Meronia: *Romania Directory 1998. Culture*; Ion Bulei – *Kurze Geschichte Rumäniens*
Editura Vinea: *Albumul Tudor Vianu*; Revista *Urmuz*; Ingo G.

Glass – *Influența artei lui C. Brâncuși asupra sculpturii universale*
Editura Humanitas: *Arhitectura în lemn din Maramureș*
Editura Eurosong & Book: Ion Petrovici – *Kant – viața și opera*
Editura Albatros: Aurel C. Popovici – *Stat și națiune – Statele Unite ale Austriei Mari*
Grupul Editorial Universalia: *Poezi germani din România – Antologie bilingvă; Poezi maghiari – Antologie plurilingvă; Poezia minorităților din România – Antologie plurilingvă; Antologia poeziei feminine din România; Istoria teatrului evreiesc din România; Istoria teatrului maghiar din România*
Editura Allfa: *Antologia. Chef cu femei write*

(Lista a fost pusă la dispoziție de Ministerul Culturii)

Interculturalitatea ca vocație

Sinteți președintele Asociației Editorilor Români. În ce măsură a fost implicată asociația dumneavoastră în organizarea Tîrgului de Carte de la Leipzig?

Asociația editorilor a fost și nu a fost implicată, din păcate, fiindcă ea există și nu există. În România lipsește, se pare, un „esprit du corp” al editorilor, cum se zice. Editorii români vechi au probleme de supraviețuire, cei noi se mulțumesc să găsească soluții individuale de afirmare. Cu cei 30 de membri cotizanți, AER nu poate deveni instanța profesională care s-ar fi convenit să fie de foarte multă vreme – și nu a avut inițiativa pentru Leipzig, cum ar fi fost normal să se întâmple.

Care este prezența la Tîrg a editurii Univers, pe care o conduceți?

Editura Univers are unul dintre cele 14 standuri individuale destinate unor edituri pe care Ministerul Culturii le-a considerat reprezentative prin chiar programul lor.

Vreau să sper că nici noi ca editură, nici noi ca editori, în genere, nu vom rata această șansă, care nu vine foarte des în întîmpinarea noastră.

Ați făcut eforturi editoriale speciale pentru acest tîrg de carte?

Noi publicăm în mod curent carte germană. Am vrut să producem ceva special pentru acest eveniment, dar n-am reușit s-o facem în timp util. Adică am vrut să scoatem o carte pe care Dumitru Hîncu a conceput-o ca o replică la volumul profesorului Heitmann despre imaginea românilor în cultura germană – *Imaginea germanilor în spațiul cultural românesc*. Cartea însă ne-a fost predată prea tîrziu ca să o mai putem prezenta la Leipzig. O vom prezenta însă nu numai la Frankfurt, ci și la Tîrgul de Carte de la București, care va fi dedicat, anul acesta, Germaniei.

Ați inclus în colecția editurii Univers pentru literatura românilor din străinătate și autori germani care au plecat din România?

Inițial mă gîndisem ca din această colecție, „Ithaca”, să facă parte și scriitorii germani originari din România. Propunînd acest lucru însă primei autoare pe care am ales-o, și anume Hertei Müller, ea a considerat că nu e

potrivit să apară în cadrul acestei colecții, de vreme ce e un scriitor de expresie germană, nu un scriitor român. Avea dreptate. Dar am publicat pînă acum versiunea românească a două din cărțile ei.

Și alți autori germani?

Publicăm acum – și asta poate fi considerată o apariție special dedicată Leipzigului, deși o aveam, oricum, în vedere – o carte de Richard Wagner, *Viena-Banat*. Interesant este că volumul a fost realizat printr-o traducere colectivă, făcută de studenții de la Germană din Timișoara, sub îndrumarea lectorului de germană de anul trecut, Wolfgang Schaller.

Cartea a fost, deci, și un teren de comunicare, de ucenicie...

Exact. Iar Richard Wagner e chiar

Mircea Martin, președintele Asociației Editorilor din România

bănățean, ca și Werner Söllner, ca și Johann Lippert sau ca regretatul Rolf Bossert.

Editura Univers își găsește și de data aceasta locul firesc în dialogul culturilor...

Eu cred că astfel de evenimente nu ne pot lua prin surprindere, pentru că e însăși vocația noastră aceasta de a avea mereu ceva de pregătît în domeniul interculturalității (traduceri), al transferului sau al comunicării între diferitele coduri culturale.

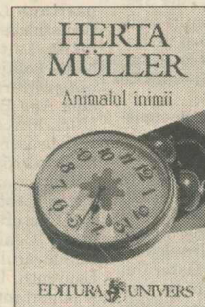
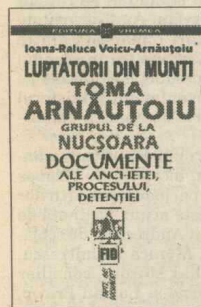
V-ați pus problema să editați, eventual, și cărți în limbi străine?

Nu, pentru că aici sînt cel puțin două mari obstacole. Primul este difuzarea. Al doilea ar fi dificultatea de a găsi traducători cu adevărat performanți în limba respectivă.

Experiența vă spune că s-ar putea proceda prin colaborare, prin coeditare?

Da. Coeditarea, colaborarea între doi traducători foarte buni – fiecare în domeniul lui – ar fi foarte utilă.

Ceea ce am putea face însă mai bine decît oricare alții ar fi să propunem scriitorii români și cărți românești partenerilor noștri din străinătate. Noi fiind cunoscuți ca editură, avînd relații, pentru că preluăm autori străini și colaborăm cu editori dintre cei mai importanți, sîntem în măsură să servim drept rampă de lansare pentru autorii români.

ANA ANDREESCU, director, Direcția pentru Cultură Scrisă – Ministerul Culturii

Nevoia de traduceri din literatura română

Ca reprezentant al cărții în Ministerul Culturii, ne puteți spune prin ce este special Tîrgul de la Leipzig din acest an și cum v-ați pregătît pentru acest eveniment?

Este o situație specială, într-adevăr, prin chiar faptul că România este invitata de onoare. Și atunci, atenția tuturor este focalizată asupra României, care

se bucură de un spațiu generos de expunere în ceea ce privește cartea. Standul de carte este cel mai mare pe care l-am avut vreodată la un tîrg de carte, 150 m². O suprafață foarte mare este destinată expoziției de artă plastică. Există și alte spații afectate României pentru spectacole, intruniri, întîlniri cu scriitorii etc. Ministerul a încercat să susțină niște programe speciale pentru Tîrgul de la Leipzig. Literatura română suferă de o lipsă de traduceri și din cauza aceasta nu este suficient cunoscută. De aceea, am încercat să sprijinim un program de traduceri anume pentru Tîrgul de la Leipzig.

De exemplu, Editura Universal Dalsi, cu sprijin financiar de la Ministerul Culturii, editează cărți de autor în versiune germană: Eminescu, Arghezi, Bacovia, Blaga, Baconski, Mircea Eliade, Marin Preda, Vasile Voiculescu, Nicolae Velea, George Bălăiță – selecții din opera acestor scriitori.

Au fost preluate, eventual, traduceri mai vechi și s-au făcut și noi traduceri?

Da. Editura a fost aceea care a hotărît asupra acestui lucru și a preluat și unele traduceri mai vechi, de bună calitate.

De asemenea, am sprijinit un program de antologii în limba germană: „O antologie lirică a scriitorilor din România”, realizată de Editura România Press, și cîteva alte antologii – „Antologia poeziei feminine din România”, „Poeți germani în România” (antologie bilingvă), „Poeți maghiari din România” (antologie bilingvă), „Poezia minorităților din România”, „Istoria teatrului evreiesc în România”.

În afara traducerilor de autor sau a antologiilor, am sprijinit niște lucrări care să reprezinte civilizația românească. Toate aceste lucrări sînt în curs de apariție și, tot cu sprijinul financiar al Ministerului Culturii, ar trebui să fie lansate la Leipzig, în măsura în care acolo vor fi cei răspunzători pentru edițiile respective: editura, autorul, traducătorul. Între ele am numi lucrarea arhitectului Gh. Leahu *Transilvania – orașe și monumente*, Ingo G. Glass, *Influența artei lui Brâncuși asupra sculpturii universale*, Viorel Cosma, Sergiu Celibidache, *Carnetul de adio*.

Ministerul Culturii a inițiat aceste sponsorizări pentru a compensa insuficiența mijloacelor de natură să ne facă mai bine cunoscuți peste hotare?

Inițiativa a fost de ambele părți. Noi am primit oferte de la editori materiale pe care ei deja le aveau. Nici nu se putea altfel, cînd noi am început pregătirile în decembrie.

Ați făcut, deci, o selecție a propunerilor?

Selecția aparține Comisiei Naționale pentru Cultura Scrisă. Lucrăm într-un sistem de comisii speciale pe lingă direcții.

În ce mod va funcționa standul nostru de carte?

Sînt trei tipuri de module în ansamblul general al expoziției de carte. În două dintre ele cărțile vor fi aranjate ca o expoziție fixă, doar pentru privire, iar în cel de-al treilea sînt așezate pe rafturi, poți să le iei în mînă, să le frunzărești.

În spațiul acesta există 14 formațiuni de cîte trei module, pe care vor expune edituri individualizate. Pe fiecare formațiune de trei module încap circa 80 de cărți. Va rămîne o zonă pentru celelalte 80 de edituri ale noastre care sînt înscrise în catalogul standului.

Ce ne puteți spune în legătură cu posibilitățile de informare electronică pe teme românești prevăzute pentru Leipzig?

Avem un contract încheiat cu CIMEC (Centrul de Informatică de pe lingă Ministerul Culturii), pentru o transmisiune pe Internet cu privire la tot ce înseamnă prezența românească la Tîrg.

Există apoi materiale promoționale. Catalogul standului nostru se va distribui grațuit și va include editurile aflate în stand, cu adrese și date despre specificul fiecăreia – pentru a ușura contactele –, chiar și editurile care nu vor fi prezente la Leipzig. Fiecare editură își va avea și propriile materiale promoționale – cataloage, programe etc.

Va cuprinde standul acesta comun toate editurile românești participante la Tîrgul de la Leipzig?

Nu. În afara acestui stand comun, există și posibilitatea ca editurile să se înscrie singure, să-și plătească standul în baza invitației directe făcute de organizatorii Tîrgului. După informația mea de pînă acum, acestea sînt Centrul de Studii Românești de la Iași, Ars Longa, tot de la Iași, Editura Cora de la Sibiu, Monitorul Oficial, Editura Economică, Editura Vitruviu și RODIPET.

Iar în materie de carte veche, din partea României va fi prezent un anticariat din Brașov.

În fine, să nu uităm că există și o librărie, unde pot fi cumpărate exemplare din cărțile existente în expoziție, inclusiv cărțile românești.

Scriitorii la Tîrg

Domnule Laurențiu Ulici, cum apreciați participarea României, ca protagonistă, în acest an la Leipzig?

E foarte important, ca țară, să deții locul principal la un târg internațional de carte, cum se întâmplă cu România la ediția din acest an a Tîrgului de la Leipzig. Este foarte important să transformi participarea țării tale acolo într-o oglindă cât mai fidelă a realității culturale, în speță a realității literare, fiind vorba de un târg de carte. Asta se poate face nu doar prin simpla etalare a cărților editate într-un anumit interval de timp (în anul precedent sau în cursul anului respectiv), cum e obiceiul la noi, ci și prin contribuția directă a autorilor români, a scriitorilor, care să poată susține în mediul Tîrgului întâlniri, dialoguri și conversații cu cei virtual interesați de literatura română. Dar, pentru aceasta, e nevoie ca măcar o parte din scriitorii care vor fi prezenți acolo să se poată exprima și în limba vizitatorului obișnuit al Tîrgului de la Leipzig, care firește că e german. În plus, profund de existența, în Germania, a unui număr mare de scriitori germani, originari din România, s-ar putea organiza întâlniri, dialoguri tematice cu scriitorii români din România, apelînd la colegii lor din Germania pentru o eventuală traducere a celor spuse. Ar mai trebui, cred eu, să fim prezenți – dar aici e foarte greu pentru România, în general – cu o imagine cât de cât corectă a felului în care sintem cunoscuți prin literatură în lume, ceea ce, în cazul de față, înseamnă traduceri din literatura română în limba germană. Asemenea traduceri sînt foarte puține și se poate crea o impresie neplăcută prin disproporție. Eu aș salva aparențele, fără a crea impresia că ar fi numaidecît ostentativ – aducînd cărți în limba germană publicate în România de-a lungul timpului. Pentru că, dacă mi-aduc eu bine-ămintele, noi am avut o editură care publica numeroase cărți în limbile minorităților. Și, cum am avut o minoritate germană, au apărut destule cărți la editura Kriterion în limba germană. Dacă nu ai acum, să zicem, în ultimii șapte ani, la Kriterion, prea multe cărți în limba germană, poți să aduci niște titluri mai vechi, dacă au rezistat în timp, măcar pentru a crea, statistic, o imagine favorabilă.

Dar aceste cărți de care vorbiți nu vor arăta, evident, la nivelul celor de azi.

Sigur că nu. Presupun că titlurile de lucrări românești traduse în germană sînt puține și nu cred că ocupă multe rafturi într-un târg. Cred că accentul ar trebui să cadă nu pe birocrăția de târg, în care, slavă Domnului, am devenit maeștri, ci pe relația vie. Mai ales în cazul acesta, în care România este pilonul Tîrgului. De altfel, și programul – cu numeroase întâlniri – e făcut în așa fel încît să permită acest lucru. Nu știu dacă noi vom răspunde cum trebuie acestui program. Am înțeles că sînt programate niște conferințe într-un regim de cafe-

nea – eu însumi sînt implicat într-un asemenea program. Sînt autori români care vor citi din lucrările lor. Asta înseamnă relație vie între scriitorul român și publicul german, între scriitorul român și scriitorul german – în cazul în care vor participa și scriitorii germani, între scriitorul român și editorii germani sau editorii din alte țări. E un fel de a face propagandă și de a promova literatura pe viu.

Ca președinte al Uniunii Scriitorilor cum sînteți implicat în această manifestare?

Eu nu sînt implicat în nici un fel. Eu, ca persoană, am aflat că ceva, dar Uniunea Scriitorilor a avut o discuție, acum vreo 7-8 luni, cu organizatorul Tîrgului, un german. Noi am propus o listă de vreo 10-12 scriitori români care ar urma să meargă la Tîrgul de la Leipzig. Am gîndit mult la lista aceasta. Din cîte am aflat, nu lista noastră a fost luată în considerare. Acolo vor merge probabil alții. Nu avem cu nimeni nimic, dar, în situația în care noi nu am fost luți în seamă, sigur că ne-am cam retras din povestea asta, cu atât mai mult cu cit editura „Cartea Românească”, o editură care, orice s-ar zice, publică literatură scrisă aici, în România, mai ales de autori contemporani, este prezentă la Leipzig la categoria „și altele”. Sînt 12-13 edituri românești, dacă nu chiar mai multe, care beneficiază de standuri separate, iar „Cartea Românească” e prezentă doar la standul comun. Am reșosat lucrul acesta celor de la Ministerul Culturii și mi s-a răspuns că editura „Cartea Românească” n-ar fi cerut stand special. Eu cred că Ministerul Culturii trebuia el să solicite editurii „Cartea Românească” să facă un stand, nu să aștepte cererea editurii, care, de altfel, nici nu a fost informată de posibilitatea de a avea un stand individual. În rest, aștept să aflu ce a hotărît Comisia de târguri de pe lângă Ministerul Culturii în legătură cu Tîrgul de la Leipzig. Fiindcă am observat și alte nepotriviri. De pildă, ar exista un catalog al editurilor, în care își spun punctul de vedere ministrul Culturii – cum e și firesc –, ca și, probabil, editorii importanți, nu și Uniunea Scriitorilor. N-am văzut – sau poate n-am eu cunoștință – un program al celor trei sau patru zile ale Tîrgului, un program care să privească activitatea delegației române. Nu era obligatoriu să știu – doar în măsura în care s-ar fi considerat util ca Uniunea Scriitorilor să fie prezentă acolo.

Interviu realizat de
Gabriela Adamesteanu

Laurențiu Ulici,
președintele Uniunii
Scriitorilor

Ieșirea din anonim

Cum veți fi implicată personal în Tîrgul de la Leipzig?

Participarea la Tîrgul de la Leipzig este, pentru mine, de trei feluri: în primul rînd, ca autor de cărți în limba română. Voi avea o carte pentru copii, care va fi lansată de editura Du Style: „Cartea albă a lui Arpagic”, povestea pisoiului Arpagic din punctul de vedere al fiului lui, care încearcă să îi vadă dosarul ca să demonstreze că nu a fost Ceaușescu și reușește astfel să ajungă la „Serviciul pisicesc de informații”. O altă carte va fi la editura Litera de la Chișinău – unde apare ediția a doua a romanului „Sertarul cu aplauze” și este impresionant pentru mine că tot ediția a doua a aceluiași roman, dar în limba germană, se lansează la Leipzig, de către editura Fischer, în colecția de marie tiraj „Taschenbuch”. Prima ediție a apărut la editura Steidl, în 1993. De asemenea, editura budapestană Pont îmi va lansa la Leipzig un volum de versuri în limba maghiară. Tot ca autor sînt invitată de către organizatorii Tîrgului să particip la diverse mese rotunde, lansări (de exemplu, lansarea antologiei de versuri a poezilor germani și români, scoasă de Dieter Schlesak) – și la diverse lecturi literare, la care particip singură sau împreună cu alți colegi. Va fi un program foarte încărcat.

Pe de altă parte, particip la Leipzig din partea Fundației Academia Civică, prezentînd volumul istoricului englez Dennis Deletant, „Romania under Communist Rule (România sub regimul comunist)”, pe care l-am publicat în ediție princeps în limba română (editor Romulus Rusan), iar acum în original, în engleză. Este o istorie concisă a României în perioada de după război, are doar 250 de pagini. Cred că va fi un bun document despre acești ultimi 50 de ani, scris cu obiectivitate britanică – o carte mai mult decît utilă pentru cunoașterea României.

Cea de a treia formă de participare a mea este la unele manifestări adiacente organizate cu prilejul Tîrgului de la Leipzig. Organizația germană, oarecum similară Alianței Civice, care se numește Leipzig Bürgerkomitee (cea care a cucerit sediul STASI, în 1990), a făcut invitații mai multor lideri de opinie din România pentru a vorbi pe diverse teme legate de relația dintre libertate și adevăr, libertate și cultură. O să reiau o conferință (pe care prima oară am ținut-o la Sorbona) numită „Convertibilitatea suferinței”, unde vorbesc despre nevoia de traducere și corelare a temelor obsesive între Est și Vest.

Tot la acest capitol o să am cîteva lecturi la Berlin. O organizație de lecturi publice din Berlin folosește prilejul Tîrgului de Carte de la Leipzig pentru a

organiza lecturi ale unor autori români traduși în Germania.

Ce așteptați dumneavoastră de la acest eveniment?

Aștept foarte mult, poate chiar prea mult, de la Tîrgul de la Leipzig, fiindcă am considerat că e un mare noroc ca România să fie tema centrală a anului. Poate fi pentru noi o excelentă ocazie de a ne pune în valoare, dar și – Doamne ferește! – o ocazie de se trage concluzia catastrofală că n-am fi avut ce pune în valoare, în caz că n-o să știm să o facem.

Eu sper din toată inima să nu se întâmple acest lucru, dar vreau să vă spun că prietenul meu Dieter Schlesak mi-a dat un telefon anul trecut întrebîndu-mă ce se face în România pentru Tîrgul de la Leipzig care fusese programat pentru acum, în martie. Eu nu știam încă prea bine, și atunci el mi-a spus ceva memorabil: „Dacă și de data asta vești rata, este ca și cum ar mai veni o dată minierii la București” – și o spunea cu o mare dragoste pentru România, care se vede din toate cărțile lui. Nu știu dacă are dreptate, dar ar fi un imens păcat să nu știm să valorificăm această ocazie.

A pune în valoare, din punctul meu de vedere, înseamnă mai multe lucruri. În primul rînd, felul în care va fi prezentată România, în sens „scenografic”, arhitectonic, ca să impresioneze. Standurile românești, la nivel plastic, trebuie să fie reușite. Ani de zile, din lipsă de bani și uneori din lipsă de interes, standul României la diverse târguri internaționale nici nu se vedea, pentru că era de mici dimensiuni, era banal, era cenușiu, era făcut cu cei mai puțini bani posibili, iar puțunii bani care existau se prefera să fie dați pentru prezența acolo a cîțiva mulți funcționari din Consiliul Culturii sau din Ministerul Culturii, așa încît rămînea prea puțin pentru reprezentarea propriu-zisă.

Intotdeauna la târgurile de carte la care am participat ca scriitor (invitată de diverse edituri străine) noi eram insignifianți pe lângă ceilalți. Apoi, România nu-și putea permite niciodată să dea recepții. Standuri ale diverselor țări sau ale unor mari edituri foloseau toate prilejurile imaginabile ca să strîngă lumea. Evident, lumea se strînge acolo unde se simte bine: trebuie să oferi puncte de atracție. Din punctul de vedere al cheltuielilor, asemenea cheltuieli sînt întotdeauna fără importanță pe lângă ciștigul pe care îl obțin cei care atrag în felul acesta atenția asupra lor. Noi întotdeauna n-am văzut pătura din cauza copacilor. Economie s-a făcut acolo unde nu era nevoie.

Sper că de data aceasta nu se va face economie și România, care este vedeta acestui Tîrg, se va face vizibilă și din aceste puncte de vedere, care par frivole, dar care de fapt sînt mai importante decît ai crede.

După aceea, sper din toată inima ca prezența scriitorilor români și în general a oamenilor de cultură români să fie prestigioasă. Tot ce aș dori să se întâmple după acest târg ar fi ca participanții de acolo, chiar dacă ar fi vorba numai de germani (ei vor fi, evident, cei mai numeroși), să spună: „Ciudat! Cum de n-am știut noi mai multe, pînă acum, despre această țară cu o cultură atît de extraordinară?”

Ana Blandiana,
scriitoare,
președinta Alianței
Civice

Leipzig, 1662

Europa nu trebuie inventată

Cum privește scriitorul și cititorul Andrei Pleșu
Tirgul de Carte de la Leipzig, ediția 1998?

Ca scriitor și cititor, privesc inevitabil Tirgul acesta cu nostalgie, pentru că, de când a apărut pe scenă oficiul trecător al ministrului, scriitorul și cititorul Andrei Pleșu sînt diminuați. Nu mai apuc să fiu un cititor, decît unul tehnic, care se ocupă de documente oficiale. În afară de aceasta, singurul lucru pe care îl mai citeșc sînt meniurile de la mesele de protocol, iar scriitorul este amenințat cu dispariția, cită vreme i se fac pînă și propuneri de discurs gata scris.

Cu toate acestea, faptul că am fost invitat să deschid Tirgul de Carte de la Leipzig, pe vremea cînd nu eram încă ministru, e pentru mine încurajator și onorant. Pentru cele 10 minute cit voi vorbi acolo, deschizînd Ediția '98 a Tirgului de Carte, sînt obligat să redevin ceea ce sper că sînt în adînc. Simt că n-o să-mi fie ușor, dar îmi voi da silința. Mă voi plimba, apoi, prin sălile Tirgului, ca printr-un paradis, pierdut deocamdată pentru mine, dar la care pot visa.

Ce gânduri despre acest eveniment aveți ca ministru de Externe?

Se vorbește mereu de unitatea dezirabilă, necesară a Europei și,

ca ministru de Externe, vorbesc eu însumi foarte mult despre aceasta și despre necesitatea unei cit mai rapide integrări europene a țării noastre.

Dar, de obicei, cînd se vorbește despre integrare se vorbește mai ales după criteriile economice și politice. E vorba de o integrare în bună măsură monetară, așadar de o omogenitate europeană gîndită la nivel tehnic, economic, administrativ.

Un tîrg de carte internațional aduce în discuție o unitate europeană a valorilor. Și cred că vorbim prea puțin despre valori ca fiind criteriile solidarității noastre necesare. Văd într-un asemenea tîrg un semnal că pe scenă apare și discursul valorilor intelectuale, discursul unei solidarități de alt tip decît cea a intereselor regionale, subregionale sau continentale.

Un asemenea tîrg este exemplul cel mai bun că Europa nu trebuie inventată, că ea nu trebuie „lărgită”, pentru că ea e deja cuprinzătoare – mai larg cuprinzătoare decît o cred uneori politicienii. Un tîrg de carte ca acela de la Leipzig este o Europă unită deja, împlinită, și nu o Europă în curs de a se realiza.

Andrei Pleșu
ministru de Externe
al României

Günter Grass
**TOBA
DE TINICHEA**

Privilegiul pentru Tîrg acordat orașului
Leipzig de împăratul Maximilian II, la 1507

Interviul realizat de Ioana Ieronim

Info • Info

pe durata întregii vieți, publicarea electronică, predarea și învățarea prin multimedia. Domeniul se adresează în mod direct editurilor universitare, bibliotecarilor, producătorilor și consumatorilor de știință.

Sărbătoarea literară Leipzigul citește

În Leipzig, editurile se prezintă în fața librarilor, a mass-media și a cititorilor, mai ales cu ultimele lor apariții.

În cadrul sărbătorii literare Leipzigul citește, care însoțește manifestările tirgului, se vor afla din nou în prim-plan autori cunoscuți din Europa Centrală și de Est – cu precădere din România, la ediția din '98.

Al 4-lea Tîrg de anticariat de la Leipzig

Pentru a patra oară se organizează la Leipzig, în cadrul Tirgului de Carte, o expoziție cu vînzare a Tirgului de anticariat. În jur de 70 de anticariate din Germania și din alte țări vor prezenta aici cărți și grafică din toate domeniile și la toate prețurile: de la cartea de buzunar la incunabule, de la xilogravură la desen.

Istoricul Tirgului

1846 – Numărul clienților la Tirgul din Leipzig a crescut la 1.622, față de Stuttgart (467) și Berlin (109).

La fel va fi și în 1855 și în 1860.

1886 – Este ridicată o nouă „Casă a Comerțanților de Carte” (ea va fi aproape complet distrusă în 1943).

1914 – Pentru prima oară, Expoziția internațională de cărți și grafică se ține în Leipzig.

1922 – Creșterea inflației influențează decizia „Uniunii bursiere a comerțului de carte” de a crește constant prețurile cărților.

1923 – Datorită crizei generale, pe piața germană 2.024 de companii ale librarilor din Leipzig dau faliment.

1932 – 100 de ani de la moartea lui Goethe.

Se organizează la Leipzig expoziția „Goethe în edițiile din întreaga lume”.

1933 – Hitler vine la putere. Mulți tipografi, autori și editori părăsesc Germania.

1943 – În urma mai multor bombardamente, clădirile din Leipzig destinate expozițiilor sînt distruse (24) sau avariate (12).

1945 – Expoziția edițiilor pentru Tirgul de la Leipzig cade sub controlul sovieticilor, care nu permit decît accesul librarilor din zona Leipzig. Așteptările sînt depășite de numărul exemplarelor expuse: 751.

1946 – Primul Tîrg din Leipzig postbelic. Participă 28 de edituri din Leipzig. „Asociația librarilor” din Leipzig își reîncepe activitatea întreruptă pe durata războiului și va cuprinde, în 1949, 39 de edituri.

1947 – 70 de edituri din zona de ocupație sovietică și 20 din alte regiuni participă la Tirgul de Primăvară. În afară de 10 țări europene, sînt reprezentate Paraguay și Mexic. Editorii din SUA refuză să expună aici.

1948 – Tirgul de Primăvară atrage cea 6.500 de expozanți. Numărul editorilor din zonele vestice rămîne mic. La Tirgul de Toamnă are loc o „expoziție a cărții sovietice”.

1952 – Pînă în 1954, Tirgul de Toamnă nu se mai organizează; în schimb, are loc „Expoziția de carte germană”.

1954 – Participarea editorilor britanici atinge recordul de 77, aceștia expunînd 650 de publicații.

1959 – Pentru prima oară din 1932, la Leipzig are loc Expoziția internațională de carte. 1965, 1971, 1977.

1982, 1989 sînt ani în care acestea avea să devină cea mai mare expoziție de acest gen din lume.

1970 – La Tirgul de Toamnă participă 750 de edituri din 26 de țări.

1972 – Are loc ultimul Tîrg de Carte de Toamnă. Participarea: 750 de edituri din 13 țări.

1973 – Tirgul de Primăvară devine tot mai important în lume. Participă 800 de edituri din 20 de țări. 192 dintre acestea sînt vest-germane.

1974 – Președintele „Uniunii bursiere a comerțului de carte” din Frankfurt, Ernst Klött, ia parte pentru prima oară la Tirgul din Leipzig. 600 de edituri din 20 de țări.

Cererea de carte vest-germană e atât de mare, încît, în primele două zile ale tirgului, compania Rowohl Verlag i s-a furat întreaga expoziție.

1976 – La Tirgul de Carte, 4.500 m.p. găzduiesc exemplarele editurilor din 20 de țări. 78 de edituri est-germane expun cca 3.000 de noi publicații. Tirgul este umbrat de refuzul de a da acreditare unor reprezentanți ai presei vestice. La Tirgul din Leipzig sînt stabilite bazele unei „cooperări pe termen lung” între Joachim Spenker, reprezentantul „Uniunii bursiere a comerțului de carte” din Frankfurt, și Klaus Höpcke, ministrul est-german al Culturii.

1978 – În jur de 700 de edituri din 20 de țări sînt reprezentate la Tirgul de Carte. Oferta literară de carte est-germană este dominată de publicațiile care sărbătoresc a 80-a aniversare a lui Bertold Brecht.

1980 – Numărul participanților atinge un nou record. Un total de 1.000 de participanți, inclusiv UNESCO și WHO, sînt prezenți la Leipzig.

1990 – La deschiderea Tirgului de Carte, președintele „Uniunii bursiere a comerțului de carte”, Jürgen Gruner, și-a exprimat speranța cu privire la noul statut ce-l va dobîndi acest tîrg după unificarea Estului cu Vestul.

Tirgul din Leipzig a fost numit „tirgul speranțelor”.

1991 – În urma deciziei Biroului de Comerț din Leipzig, din 1990, se organizează primul Tîrg Internațional Independent de Carte, cu aproximativ 31.000 de vizitatori și acces mass-media liber.

1992 – Tirgul a atras 500 de importanți expozanți din 23 de țări.

1997 – Dintre cei 40.000 de vizitatori, 20% sînt oficiali înscriși ca participanți la comerțul de carte.

Participă 1.567 edituri din 29 de țări și 62 firme de anticariat. Festivalul literar „Leipzigul citește” reunește 500 autori, 473 evenimente, 60.000 spectatori.

Vedere de ansamblu a Tirgului

Selectie din programul manifestarilor românești

Deschiderea Tîrgului de Carte

1. *Discursuri inaugurale:* Emil Constantinescu – președintele României; prof. Kurt Biedenkopf – prim-ministru al landului Saxoniei; Dr. Heinrich Lehman-Grube, primarul general al Leipzigului.

2. *Dialog între autori:* Andrei Pleșu, Kurt Biedenkopf.

3. *Program muzical:* Horia Andreescu – dirijorul Orchestrei simfonice a Radioteleviziunii; pianista Mihaela Ursuleasa.

Simpozionul editorilor germani și români

Simpozionul este punctul de greutate al programului de specialitate la Tîrgul de Carte de la Leipzig. El prezintă o adevărată bursă de contacte și informații pentru editorii și agenții literari din ambele țări.

În cadrul simpozionului se va face o evaluare generală a relațiilor dintre Germania și România și vor fi discutate șansele editurilor germane în contextul reformei culturale-educative românești.

Sub îndrumarea lui Volker Schwarz, președintele Comisiei de comerț exterior a Uniunii bursiere a comerțului german de carte, va avea loc o serie de discuții și expuneri. Din programul Simpozionului: „Literatura germană în editurile românești” – Mircea Martin (Editura Univers); „Literatura română în traducere germană” – Gerhardt Csejka (revista *Neue Literatur*); „Coproductia cu România” – Dietrich Schäfer (DS Druck-und Verlagsservice); Raymond Vanyolos (Editura Aquila 93); „Exportul de carte în România – canale de difuzare, clientelă, structura clientelei” – Klaus Nerger (Lingenbrink Exportabteilung); „Tîrgul Internațional de Carte București 1998: invitat special Germania” – Mihai Oroveanu (Artexpo Foundation).

Vor mai fi discutate: Piața de carte românească, Copyrightul în România, Protecția Băncii Mondiale pentru reforma învățământului românesc și perspectivele pentru domeniul editorial german, Centrul de informare al cărții germane de la București, Programul de promovare a cărții Open Society Foundation din România, Cardinal 2000, o nouă firmă de difuzare din București.

Noul pavilion al Tîrgului de la Leipzig

Coorganizatori ai evenimentelor românești

- Tîrgul de la Leipzig;
- Ministerul Culturii din România;
- Comisia de comerț exterior a Uniunii bursiere a comerțului german de carte;
- Cercul societății de literatură liberă, Leipzig;
- Radiodifuziunea Süddeutsche Rundfunk;

- Südostdeutsches Kulturwerk München;
- Comitetul Cetățenesc Leipzig;
- Arbeitsring Ausland für Kulturelle Aufgaben Köln;
- Evangelisches Jugendpfarramt Leipzig;
- Kulturkreis der deutschen Wirtschaft, Köln;

• Organizator: Tîrgul de la Leipzig, Comisia de comerț exterior a Uniunii bursiere a comerțului german de carte.

Runde de discuții

• *Filosoși, reformatori ai lumii și globalizarea* – Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Wolfgang Engler, moderator: Anton Sterbling

• *Schimbarea politică din România și literatura* – acad. dr. Gabriel Tepelea, Mircea Dinescu, Ana Blandiana, Laurențiu Ulici, Mircea Zăciu, Gabriela Adameșteanu, moderatori: Eva Behring și Klaus Bochmann

• *România pe drumul spre Uniunea Europeană* – masă rotundă

• *Ortodoxia și restul lumii: Căi de istorie a mentalității la români* – Ana Blandiana, Camil Mureșan, Dorin Oancea, H.-R. Patapievici, Theodor Bacosky (ambasadorul României la Sf. Scaun); moderator: Krista Zach

• *Limba care desparte și leagă: Problema minorităților* – Ernő Gall, Lucian Boia, Richard Wagner, Nicolae Gheorghie, moderator: Heinrich Stiehler

• *Mai are literatura germană din România un viitor?* – lectură și discuții cu Hans Bergel, Richard Wagner, moderator: Stefan Sienerth

Lecturi, prezentări de carte

Există lucruri pe care pur și simplu trebuie să le faci – Herma Kennel: rezistența tinărului Radu Filipescu – lecturi și discuții pe marginea volumului publicat cu doi ani în urmă în Germania. În versiune românească, *Jogging cu securitatea* va fi lansat la Leipzig de către editura Universal Dalsi

Poezia-chintesența absurdității – Gellu Naum, Oskar Pastior, moderator: Ernest Wichner

Roland Erb prezintă romanul *Cimitirul*, de Tudor Arghezi

Provocare sarmantă cu Nora Iuga și Mircea Cărtărescu, moderator: Gerhardt Csejka

Toată marea, întreaga mizerie – Elena Ștefoi, Caius Dobrescu, moderator: Ernest Wichner

Cetățeanul Cațavencu în Academie – Mircea Dinescu, Ioan Groșan, Werner Söllner, moderator: Peter Motzan

Croitoreasa: Amintirile unei supraviețuitoare – Sara Twel Bernstein

Gewandhaus

Oamenii neînsemnați în abisurile timpului și ale Levantului – Ștefan Agopian, Alexandru Papiilian, moderator: Gerhardt Csejka

Șvabii dunăreni, de Ingomar Senz, *Transilvania și sașii transilvăneni*, de Konrad Gündisch, moderator: Georg Aesch

Oskar Pastior, Franz Hodjak, Werner Söllner, laureați ai premiului Cercului cultural, moderator: Jörg A. Henle

Fugă de tată, de Carmen Francesca Banciu, moderator: Gunter Göbel

Căderea ingerilor – Ana Blandiana, Franz Hodjak

Salturi epocale – Alexandru Vona, Norman Manea, moderator: Georg Aesch

Manual maghiar – Hans Henning Paetzke, moderator: György Dalos

Lansări de carte

România în focar – prezentare de Cornelius R. Zach

Athénée Palace, de Contesa Waldeck, lansare cu Ernest H. Latham, prefațatorul volumului

Serpentine periculoase: lirică română contemporană – Petre Stoica, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Peter Motzan, Grete Tartler, Marta Petreu, Mircea Cărtărescu

Cuvintele ca primejdie și periclitare: procesul scriitorilor din România, 1959, de Peter Motzan, moderator: Hans Bergel

România sub regimul comunist, Dennis Deletant, Fundația Academia Civică

Conferințe

• *Biserica și politică în România*: reflectii pe marginea jurnalului lui Raymond Netzhammer, arhiepiscop al Bucureștilor între 1905–1924 – arhiepiscop Ioan Robu

• *Nobel contra Nobel*: premiul literar ca stimulent al recunoașterii – Laurențiu Ulici

• *Convertibilitatea suferinței* – despre relația cu adevărul – Ana Blandiana; trad. Roland Erb

- Amnesty International;
- Gustav-Adolf-Werk;
- Stiftung Ostdeutscher Kulturrat;
- Centrul de studii românești, Iași;
- Casa Europei, Leipzig;
- Societatea germano-română;
- Asociația germaniștilor români;
- Oficiul cultural Leipzig;
- Edituri: Eichborn; Arbeiterpresse Verlag; Beltz&Gelberg; K.G. Saur.

• Romulus Rusan – conferință pe tema *Videograme ale unei revoluții și Timp și adevăr* (regia Harun Farocki, Andrei Ujică)

• *De la Securitate la Serviciul Român de Informații (SRI)* – Constantin Ticu Dumitrescu

• *Introducere în literatura română* – Bogdan Lefter

Concerte

Muzică de orgă din Transilvania cu Martin Weyer

Johnny Răducanu – jazz band

Film:

– Săptămîna filmului românesc după 1989 (selecția cuprinde, printre altele: *Balanța*, de Lucian Pintilie; *Rosenemil*, de Radu Gabrea; *Asfalt tango*, de Nae Caranfil); *Hotel de lux*, de Dan Pița; *Senatorul melcilor*, de Mircea Daneliuc

– Proiecții de filme de scurt metraj: *Bucureștii în secolul XX* etc.;

– Videotecă: Filme de scurt-metraj de artă etc. despre relațiile româno-germane, precum și CD-ROM, acces la Internet.

Spectacole:

Pantomimă cu Dan Puric și Carmen Ungureanu (Teatrul Național din București)

Astăzi seară Lola Blau, cu Maia Morgenstern (Teatrul Evreiesc de Stat)

Expoziții:

Expoziții de carte privind îndelungatele relații culturale româno-germane, expoziție de hărți istorice din și despre România; expoziție de acvarele „Arhitectura transilvăneană” a arh. Gh. Leahu; expoziție de fotografii din vechiul București – ca fundal în cafe-neaua „Capsa-Leipzig”; amplă expoziție de artă plastică românească, cu accent pe sculptura de după 1989; expoziția „Carte-obiect”, în memoria lui Ion Bitzan.

Coordonator de proiect:
GABRIELA ADAMEȘTEANU și RODICA PALADE;
Redactor: IOANA IERONIM Grafician: DAN PERJOVSCHI
Tehnoredactor: FLORIN ANGHEL
Procesare text, corectură:
RODICA TOADER
GABI VASCOCENCO
MARA ȘTEFAN

Informație și finanțare
MINISTERUL CULTURII

VLADIMIR TISMĂNEANU

PMR și sovietizarea României

Instaurarea despotismului monopartidic

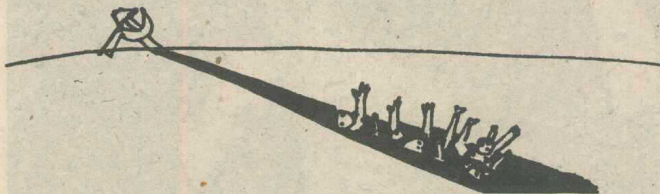
Așa-numita cucerire a puterii politice de către comuniști în România a constat dintr-o suită de acțiuni menite să anihileze orice opoziție în țară și să impună prin dictat polițienesc și fals entuziasm popular un model instituțional de pură sorginte stalinistă. Cum am mai avut prilejul să remarc, Partidul Comunist din România (devenit PC Român după august 1944) suferise în anii treizeci un proces de radicală și necruțătoare bolșevizare, fiind transformat într-o simplă curea de transmisie a ordinelor și intereselor Kremlinului. Ceea ce s-a petrecut în anii de după 23 august 1944 (și mai ales după 6 martie 1945) a fost tentativa continuă și sistematică de a impune întregii societăți românești acest model monolit, bazat pe supremația partidului unic, lichidarea societății civile, distrugerea metodică a nucleelor de gândire independentă și uniformizarea totală a vieții economice, sociale și culturale. În această privință, liderii PMR s-au plasat cu nedeșteptat devotament pe pozițiile celui mai intransigent stalinism, așa cum fusese acesta codificat în timpul conferinței de întemeiere a Biroului Informativ al partidelor comuniste și muncitorești (Cominform) care a avut loc în Polonia în toamna anului 1947. Cu acest prilej, Andrei Jdanov, locotenentul lui Stalin și principalul doctrinar sovietic, proclamase strategia celor două „lagăre”, formulă destinată să justifice intensificarea propagandei antioccidentale și înăsprirea paroxistică a Războiului Rece. La vremea respectivă, sovieticii fuseseră susținuți cu frenezia de reprezentanții lui Tito (Milovan Djilas, Edvard Kardelj) care cu greu și-ar fi putut imagina că numai peste câteva luni vor fi anatemizați drept „trădători ai cauzei socialismului” și „reneați” de către foștii lor camarazi întru „internationalism proletar”.

Congresul de constituire a PMR, desfășurat la București între 21 și 23 februarie 1948, pecetluia instaurarea despotismului monopartidic (în măsura în care acest tip de organizație mai poate fi numită partid politic). Pe scurt, a totalitarismului leninist. Cu numai o lună în urmă se proclamase în chip abuziv așa-numita Republica Populară Română, iar partidele istorice fuseseră de-acum scoase în afara legii. Retorica antifascismului, și manipularea relației privilegiate cu ocupații sovietici au permis grupului hegemonic din PMR să-și realizeze relativ rapid scopurile. Ceea ce nu însemnă nicidecum că în țară ar fi lipsit rezistența, ci doar că raportul dintre putere și opoziție era unul de o enormă inegalitate (trebuie semnalate aici volumele publicate în cadrul colecției Biblioteca Sighet, editate de Romulus Rusan).

Oroarea față de social-democrație

Între altele, comuniștii români au împrumutat de la mentorii lor sovietici oroarea față de social-democrație. Oricine va răsfoi presa și documentele comuniste din perioada interbelică va fi șocat de vehemența epitetelor acuzatoare utilizate de comuniștii români împotriva celor taxați drept „social fasciști”. Alianța dintre comuniști și social democrați care s-a stabilit după 1944 a fost de la început marcată de mutuale suspiciuni și de dorința comuniștilor de a strangula un partid a cărui rațiune însăși de a fi era

convingerea că socialismul nu poate și nu trebuie impus prin dictat. De aici și sciziunea din Partidul Social Democrat: pe de o parte cei dispuși să pactizeze cu PCR, deci oportuniștii și potențialii complici ai noului regim în *statu nascendi*, pe de alta cei care nu înțelegeau să renunțe la idealul socialismului democrat și la autonomia mișcării sindicale din România (amenințată cu completa subjugare și emasculare de către oamenii lui Vasile Luca și Gheorghe Apostol). Ruptura din PSDR s-a consumat în toamna lui 1947 când grupul Lothar Rădăceanu-Stefan Voitec a izbutit să elimine din conducerea acestui partid pe Constantin Titel Petrescu, liderul istoric al mișcării socialiste românești, detestat cu unică îndrăjire de către Gheorghiu-Dej și acoliții săi. Modelul de-acum testat în alte state din Europa de Răsărit era introdus

fără scrupule și în România: unitatea de acțiune a celor două partide muncitorești era paravanul retoric îndărătul căruia se producea năruirea social democrației, absorbția ei de către tot mai însetații de putere comisari staliști. Documentele de arhivă demonstrează că această distrugere a social democrației prin așa-zisa „unificare” a fost planuită cu deplin cinism de către Dej, Ana Pauker, Miron Constantinescu, Iosif Chișinevski, Vasile Luca, Teohari Georgescu și ceilalți lideri comuniști.

Solidaritate cu URSS, devotament pentru Stalin

Dogma pe baza căreia se justifica unificarea, în fapt stabilirea fățișă a dictaturii staliniste în România, era doctrina mesianică a rolului predestinat al clasei muncitoare în istoria umanității. Pe scurt, în accepția leninist-stalinistă a rolului avangardei sociale și a partidului ei, interesele proletariatului, așa cum erau ele definite de către statul major al „revoluției” (adică al partidului comunist), primau asupra oricăror alte considerații (morale, patriotice, ori de pură loialitate personală). Raportul cu privire la Statutul partidului (citit de Miron Constantinescu), ca și Raportul Politic prezentat de Dej ori discursul întrerupt de delirante aplauze al Anei Pauker, consacrau caracterul militarist, de sectă închisă al noii formațiuni: logica de cazarmă a leninismului impunea așadar centralismul birocratic cel mai autoritar drept normă de funcționare a PMR. Fraționismul era denunțat drept păcatul capital. Nu mai puțin important, congresul adopta o scrisoare către Stalin, în fapt unul dintre cele mai penibile documente din istoria PCR. Citită de Constanța Crăciun, misi-va asupra oricăror alte considerații (morale, patriotice, ori de pură loialitate personală). Raportul cu privire la Statutul partidului (citit de Miron Constantinescu), ca și Raportul Politic prezentat de Dej ori discursul întrerupt de delirante aplauze al Anei Pauker, consacrau caracterul militarist, de sectă închisă al noii formațiuni: logica de cazarmă a leninismului impunea așadar centralismul birocratic cel mai autoritar drept normă de funcționare a PMR. Fraționismul era denunțat drept păcatul capital. Nu mai puțin important, congresul adopta o scrisoare către Stalin, în fapt unul dintre cele mai penibile documente din istoria PCR. Citită de Constanța Crăciun, misi-

va asupra oricăror alte considerații (morale, patriotice, ori de pură loialitate personală). Raportul cu privire la Statutul partidului (citit de Miron Constantinescu), ca și Raportul Politic prezentat de Dej ori discursul întrerupt de delirante aplauze al Anei Pauker, consacrau caracterul militarist, de sectă închisă al noii formațiuni: logica de cazarmă a leninismului impunea așadar centralismul birocratic cel mai autoritar drept normă de funcționare a PMR. Fraționismul era denunțat drept păcatul capital. Nu mai puțin important, congresul adopta o scrisoare către Stalin, în fapt unul dintre cele mai penibile documente din istoria PCR. Citită de Constanța Crăciun, misi-

va asupra oricăror alte considerații (morale, patriotice, ori de pură loialitate personală). Raportul cu privire la Statutul partidului (citit de Miron Constantinescu), ca și Raportul Politic prezentat de Dej ori discursul întrerupt de delirante aplauze al Anei Pauker, consacrau caracterul militarist, de sectă închisă al noii formațiuni: logica de cazarmă a leninismului impunea așadar centralismul birocratic cel mai autoritar drept normă de funcționare a PMR. Fraționismul era denunțat drept păcatul capital. Nu mai puțin important, congresul adopta o scrisoare către Stalin, în fapt unul dintre cele mai penibile documente din istoria PCR. Citită de Constanța Crăciun, misi-

Gheorghiu-Dej – Stalin-ul României

Trebuie accentuate aceste importante elemente pentru a evita tendințele, tot mai frecvente, de a idealiza personalitatea lui Gheorghiu-Dej. Orice ar încerca să spună Ion Gh. Maurer și alți foști amici ai liderului PMR, Dej nu a fost un titoișt mascat pentru care perioada de subordonare față de Stalin și Moscova ar fi reprezentat un preliudiu dureros, dar necesar al afirmării propriei autonomii. Istoria acelor ani dovedește că nimic din ce s-a întreprins în România, procese, crime, persecuții în masă, nu s-a întîmplat fără știința și dorința expresă a lui Gheorghiu-Dej. Nu este deci o exagerare să spunem că Gheorghiu-Dej a fost Stalin-ul României, cel mai servil și intransigent discipol al tiranului moscovit. Victoria sa împotriva atîtor rivali stă mărturie în acest sens: nu virtuțile patriotice, ci viclenia bizantină combinată cu o mentalitate terorist-totalitară explică deopotrivă longevitatea sa politică, dar și faptul că în România nu s-au putut naște mișcări reformator-revizioniste în interiorul partidului. De la Dej la Ceaușescu și pînă la nostalgia lor întîrziată de astăzi, cultul vigilenței și al disciplinei au rămas elementele definitorii ale unei viziuni politice intolerante, autoritare, exclusiviste, funciamente anti-liberală, anti-occidentală și anti-intelectuală. A nu vedea aceste lucruri, a pedala pe ficțiunea existenței unei „partide naționale” în interiorul instituțiilor comunist-securiste ar însemna să jignim memoria atîtor victime ale experimentului leninist ai cărui artizani au fost deopotrivă Dej și Ana Pauker, Bodnăraș și Ceaușescu, Apostol și Bărlădeanu, Maurer și Drăghici. Să nu uităm că în „Scrisoarea celor șase” din martie 1989 exista un pasaj în care se vorbește despre „securitatea pe care noi am creat-o spre a sluji interesele poporului”. În această terifiantă sintagmă se ascunde cheia istoriei PCR, faptul că, indiferent de luptele dintre diversele facțiuni, toți acești militanți au îmbrățișat un model politic structural, iremediabil antidemocratic.

Washington, 18 februarie 1998
(Subtitlurile aparțin redacției)

MEMIRA

Colecția BUSINESS CLUB

The Economist
MANAGEMENT

The Economist
MARKETING

Ioana Vasiu
CRIMINALITATEA
INFORMATICĂ

Comenzi: C.P. 26-38 București

Despre problemele învățămîntului

La 26 februarie 1998, a avut loc la sediul GDS o masă rotundă pe tema desfășurării procesului de reformă în învățămînt, avînd ca principal invitat pe ministrul Educației Naționale, Andrei Marga, și ca moderator pe Mihai Șora, cel dintîi ministru al învățămîntului de după revoluție. În afară de membrii GDS, printre participanți s-au numărat: M. Metzeltin (profesor de lingvistică romanică), Tudor Marian (conferențiar universitar la Facultatea de fizică și președinte al Solidarității Universitare din București), Doina Banciu (conferențiar universitar la Universitatea București și președinta Societății Române de Informare și Documentare). Publicăm mai jos extrase ale discuțiilor care s-au purtat.

„Nu se poate face reformă cu oameni care au probleme materiale“

MIHAI ȘORA: Aș dori, în primul rînd, să mulțumesc domnului ministru Andrei Marga pentru prezența domniei sale în mijlocul nostru.

ANDREI MARGA: Și eu aș dori să mulțumesc GDS pentru invitația adresată.

Toată lumea cunoaște problemele cu care se confruntă învățămîntul. Este bine cunoscută starea proastă a școlilor. Există și acum școli, în zonele rurale, care aproape că nu stau în picioare, nemaivorbind de materialul didactic și de alte lipsuri. Pe de altă parte, se înregistrează o scădere îngrijorătoare a poftei de studiu. Se iau foarte multe note de 5 și 6 și toată lumea știe ce înseamnă la noi o evaluare cu nota 5 sau 6. Se pune și problema sistemului egalitar de salarizare. Sînt foarte multe nemulțumiri din această cauză în rîndul profesorilor.

Ne întrebăm, referitor la situația României în prezent, ce reformă ar fi mai adecvată: o reformă de jos, care să pornească din fiecare unitate, să se producă, adică, schimbări semnificative în instituții importante, pentru ca, pe urmă, sistemul să se extindă, sau o reformă de sus, beneficiind de un puternic suport de jos? Problema este că salariile prea mici din învățămînt nu favorizează o reformă imediată. O injecție salarială rămîne condiția esențială a reformei. Mi se pare evident că nu se poate face o reformă cu oameni care au probleme materiale. În prezent, Ministerul Educației Naționale nu are puterea necesară pentru a monitoriza o reformă imediată. Este bine să luăm în calcul și finalitățile învățămîntului și aici am în vedere orientarea educației spre formarea de capacități: de argumentare, de inițiativă, de abordare completă. Este nevoie de a regîndi educația, în contextul unei societăți bazate pe libertăți, ce are benefic informatiei pe scară mare și al informatizării. Trebuie să se stimuleze creativitatea, demersul individual și gîndirea liberă. Elevii se plîng de o supraîncărcare a curriculumului, fapt ce determină și rezultatele mediocre despre care am vorbit. Trebuie să se urmărească descongionarea materiei, esențializarea și adaptarea ei la cerințele actuale, promovarea de idei novatoare privind parcurgerea materiei, aprofundarea, fixarea și aplicabilitatea cunoștințelor. Programa pentru învățămîntul preuniversitar se poate elabora în paralel cu planul de învățămînt ce va fi supus dezbaterii publice, urmînd ca armonizarea pe obiective, finalități și număr de ore să se facă ulterior. Direcția Generală a Învățămîntului Preuniversitar va publica în revistele de specialitate stadiul de elaborare a planului de învățămînt, în așa fel, încît autorii să poată

da forma finală. Vom supune mai tîrziu discuției publice bacalaureatul '99, pentru a nu tulbura bacalaureatul '98. Aceasta pentru că doar am discutat problema bacalaureatului '99 și un ziar din provincie a și anunțat că examenul din '98 are nu știu ce formă. Cititorii puteau crede că deja vine bacul pe trepte. Nici aici, desigur, nu vom inventa roata, ci vom apela la experiența internațională. Învățămîntul, în mod natural, merge mai repede decît alte sectoare ale vieții sociale. A trebuit să rezolvăm și o altă problemă: efectivul de studenți din România, care plasează țara noastră pe unul din ultimele locuri din Europa. La această oră avem 6% din populația școlară studenți, pe cînd în UE s'urcat deja la 18%. Sîntem în urma tuturor țărilor comparabile din zonă, dacă vrei, și

a Bulgariei, care realizează mai mult decît dublul procentelor noastre, în acest moment. Am operat și o creștere a efectivului de locuri la admitere. Știu că un ziar local din Suceava m-a atacat viguros pentru că am pledat pentru creșterea numărului de studenți, lucru care i-ar condamna, aproape sigur, la șomaj. Sigur, putem lua argumentul, foarte realist, în seamă. Dar, încet-încet, trebuie să concepem efectivul de locuri. Locul are legătură cu ceea ce s-a numit „comanda socială”, care e foarte greu de stabilit, pentru că nu există o metodologie de încredere. Totuși, trebuie să concepem învățămîntul superior și în relație cu nevoia de dezvoltare culturală nu numai a grupurilor, dar și a persoanelor. Trebuie să ne orientăm pe direcția după care a studia în învățămîntul superior este, pentru un tînar de o anumită performanță, aproape un drept. În acest an am putut spori cifra de locuri cu aproape 8.000, deci atingem cea mai mare cifră a erei postbelice, de 60.000 de locuri la admiterea în învățămîntul superior. Dar, vă asigur, cifra aceasta va trebui și ea modificată, în sensul creării de noi posibilități de studiu.

Bunăvoința și determinarea față cu realitatea inertă

GABRIEL LICEANU: Domnule ministru, aș vrea să fac o mică precizare, referitor la stilul acestei întîlniri, pentru că ați pomenit de la început de GDS, locul unde vă aflați. Este un loc în care societatea civilă invită slujitorii ai societății pentru a-i face să audă ceea ce o îngrijorează. Un loc unde dumneavoastră și toți colegii dumneavoastră aflați îngrijorările noastre de oameni care trăiesc în viața de zi cu zi drama fiecărui domeniu: economic, cultural, de învățămînt etc. Fiecare ne proiectăm aici neliniștile, iar rolul invitatului nostru este să ne explice dacă aceste neliniști au sau nu o bază. Sînt foarte speriat de tot ce am auzit și sperietura aceasta se adaugă la tot ceea ce știm. În al doilea rînd, vreau să vă spun că de puține ori am avut încredere în bunăvoința și în determinarea cu

care un ministru și-a împlinit reforma. Am avut ocazia să văd ce faceți — în presă și la televiziune — și vă urmăresc cu mare speranță. Și totuși, această speranță se izbește de situația reală. Vreau să vă rog să discutăm în continuare această situație: dumneavoastră, pe de o parte, subiecți voluntari și pus pe treabă, și, pe de altă parte, realitatea cu inerțiile ei. Cum veți clinti această realitate? Pe vremea noastră, a dumneavoastră și a mea, învățăm cinci ore pe zi. Excepția era o zi pe săptămînă, de șase ore. Cred că din cauza asta am ajuns niște oameni mai mult sau mai puțin normali, pe cînd actualii elevi mă tem că vor da naștere viitoarelor generații de nevrozați din România, cu ajutorul sistemului de învățămînt actual, în care un elev lipsește de acasă majoritatea timpului.

petrecut acolo, dacă scandalul e adevărat: cei mai buni candidați au picat, iar alții au intrat. Iată, deci, corupția care există într-un loc închis. Cum puteți sparge citadelă învățămîntului teologic, care e aflat de imbată cu ceea ce știm? Și, în sfîrșit, cum puteți restructura echipa Ministerului Învățămîntului?

ANDREI MARGA: Mi-ați pus în brațe o greutate care nu știu dacă nu ne va copleși. Sînt chestiuni cărora va trebui să le facem față, bazate pe multe fapte, chiar mai multe decît a evocat domnul Liceanu. Cum se procedează cu ministerul? Trebuie trase consecințe din evaluările care sînt și trebuie făcute înlocuiri de personal pe scară mare. Pînă la această dată, a putut fi înnoită complet echipa de consilieri. Am descoperit cu stupeoare adevărate mistere. Curriculumul învățămîntului preuniversitar s-a făcut într-o noapte, între doi oameni într-un birou. Au venit oameni în echipa de consilieri care vor ca lucrurile să fie puse pe un traseu normal. Au fost schimbați toți directorii generali, exceptîndu-l pe cel de la Patrimoniul, care era competent în domeniu. Am propus mai demult schimbarea secretarilor de stat. Acest proces e în curs, decizia nu e doar în mîna mea, dar se poate spune că această schimbare se va produce, sperăm, destul de curînd. Sper ca săptămîna aceasta să apară în ziare primele anunțuri de concursuri pentru primele 20 de posturi de specialitate. Acest proces de scoatere la concurs a pozițiilor va continua, încît să se intre într-o formă în care populația să aibă încredere. Nu e ușor, pentru că sistemul nostru juridic e nu numai stufos și greu inteligibil, dar și multe din soluțiile lui sînt inacceptabile. În legătură cu celelalte probleme, răspunsurile ar presupune multe considerații, dar, spus foarte simplu: învățămîntul va putea face ceva pași, însă, dacă societatea stagnează, atunci e clar că și el va regresa sau, în orice caz, nu va putea merge în ritmul în care el poate, ca sistem autonom, să meargă. Atmosfera din învățămînt este într-un fel un reflex al unor relații sociale mai complicate.

„Nu există alt antidot decît presiunea noilor generații“

În legătură cu situația corpului didactic, sub aspectul continuității cu ceea ce a fost înainte de 1989, pot spune că în țara noastră a lipsit un mecanism de evaluare. Acest mecanism a fost riguros folosit de către germani, se știu prea bine reacțiile și efectele din Germania. Ar fi fost oportun un mecanism riguros de evaluare, măcar profesională. Din nefericire, valori profesionale nu există nici acum în sistemul nostru de învățămînt. Acum încercăm și noi să înființăm o Agenție Națională de Evaluare. Valorile, competențele specialiștilor și ale instituțiilor sînt neinstituționalizate. Din punct de vedere administrativ, se poate observa o schimbare a ponderii corpului profesional în favoarea oamenilor care au venit recent în sistem. E adevărat că noi venim să ne concentrăm, deocamdată, să-și facă burse și doctorate în străinătate. Ei nu dau tonul, încă, din păcate. Așa că, în multe locuri, se refac metehnele și raționamentele vechi. Nu există alt antidot decît presiunea noilor generații. Deocamdată, ne confruntăm cu pericolul unei hemoragii, pentru că cei mai buni din sistemul de învățămînt doresc să plece în mare măsură. Dacă pleacă cei mai buni, presiunea va scădea. În legătură cu corupția, nu există mecanisme mai eficiente decît cele instituționale. Trebuie schimbate mentalitățile, și nu e ușor să le schimbi, nici nu poți să faci un program de schimbare a mentalităților, ce ar direcționa reforma pe un drum înfundat. Măsurile instituționale rămîn cheia, și cînd spun acest lucru mă gîndesc la revizuirea legislației, care e una de stabilizare a situației, și nu una care să încurajeze schimbarea. Trebuie date re-

pe traseele reformei

glementări la nivel de guvern. În aceste reglementări aş vedea mecanismul principal al schimbării.

Lichidarea corupției și a centralizării

N-am pus problema meditațiilor, deși știu și eu cât de dramatică este. N-am declarat în nici un articol ceva despre meditații, chiar dacă mi s-a reproșat că ignor această problemă. N-o ignor, dar dacă o pun în față stimește o forță care va bloca schimbarea. Am în vedere faptul că o intervenție în condiția salarială e necesară tocmai pentru a crea un alt teren pentru schimbări. În învățământ e multă corupție și e greu de stabilit cine sînt corupții. Îi știu și noi, evident, dar cine poate să spună într-un tribunal sau în fața unei instanțe care ar putea da un verdict cu relevanță socială măcar, dacă nu juridică: „cutare e corupt”, fără ca acel „cutare” să nu reacționeze vehement, arătînd mulți alți corupți sau replicînd în orice chip posibil? Prin urmare, aş concentra acțiunile pe reglementări, încercînd ca prin ele să declanșăm ceva. Aş accentua aspectul juridic al vieții noastre. Nu ignor că el nu e întotdeauna eficient, dar de aici aş începe căutarea unei soluții.

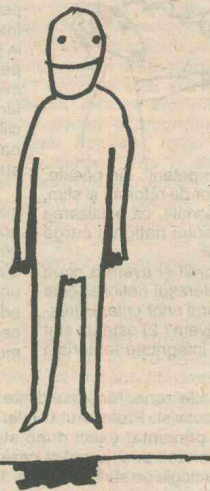
M. METZELTIN: Sînt profesor de română, mă ocup de romantică. O observație generală este că nivelul învățămîntului aici, în România, nu este deloc mai scăzut decît în Austria, Elveția, Germania chiar, Olanda, Italia etc. Nivelul este normal. O altă observație, despre curriculum, care este o problemă generală și nu e prezentă numai aici. Trebuie dat un exemplu: trebuie să avem curajul să recunoaștem că anumite discipline sînt depășite. Dau exemplul disciplinei mele, lingvistica romanică, care, la Viena, la München, la Basel, ca și aici, este depășită.

Cît despre problema autonomiei, de fapt, nu este reală. Pentru că am văzut și în Germania, și aici, și în Austria, și în Elveția că autonomia este toldeana dirijată de un minister. Deci, avem nevoie de mai mulți bani. Și care sînt profesorii care sînt dispuși să caute bani la o bancă sau la alt gen de finanțatori? Aceștia ar trebui să meargă pe o cale aparte. Ultima observație este în legătură cu cooperarea internațională. Încercăm să facem o cooperare internațională, de pildă cu învățămîntul din București. Este mai greu ca cineva din străinătate să vină aici. Nu este o chestiune de bani, este o problemă de cultură și de limbă. Avem nevoie și de o internaționalizare a limbii române și sperăm să vedem cît mai curînd primele progrese în acest sens.

ANDREI MARGA: În legătură cu nivelul de pregătire, și eu împărtășesc opinia după care nivelul licențelor în România nu este deloc sub cel din alte țări. Ceea ce, în România, lipsește este susținerea pentru cei care realizează o pregătire de performanță. La noi, prin organizarea învățămîntului, energiile tînarului se consumă masiv pînă la licență. Apoi, din multe motive, fie că el nu mai are un orizont social clarificat în față, fie că nu are, o motivație, fie că sistemul nu oferă o șansă, el se oprește. Prea puțini fac mai mult. În legătură cu reforma curriculară, sînt de acord, pentru noi cred că e chiar necesar să ieșim din curriculumul încărcat care, dacă privim istoric, vine din curriculumul anilor '60-'70 (caracterizat de o încărcare mare, care îl absoarbe pe tînar și care presupune o verificare a cantității de cunoștințe inhalate și nimic altceva). În legătură cu autonomia, dacă noi am aplica, de pildă, sistemul de finanțare de la buget al universităților din Germania, ar ieși o dictatură a contabililor. În Germania, pînă și ultimul portar este pe schema de funcționare. Dacă nu este pe schemă, nu există ca portar al acelei instituții. Dar și Germania schimbă acum sistemul. Apropo de resurse, vrem să stimulăm instituțiile să le

caute, ca o condiție a unei anumite inovativități în universități. Pe de altă parte, universitățile noastre, după război, nu au mai avut experiența unei autonomii, din motive istorice știute. Dau un exemplu, dacă un rector vrea să cumpere o masă și 5 scaune, chiar dacă are bani, el nu o poate face fără aprobarea ministrului. Sînt convins că dv. veți spune că în Austria nu se întîmplă așa. Am dat un exemplu destul de sugestiv, sper. Sistemul conține încă reguli care centralizează prea mult. Toți recunoaștem că, în universitățile de stat, această autonomie va fi una în reguli.

REFORMA CURICULARĂ

Mobilitate internațională, multiculturalism, informare și competență profesională

CRISTIAN PEDA: Aș vrea să pun o singură întrebare, dar, înainte de a o formula, mă simt tentat să mă raliez celor spuse de domnul Liiceanu. Mai precis, subscriu ideii că trebuie să fim mai degrabă neîncrezători în puterea politică. Mentalitatea comună dezvoltată după revoluție așteaptă de la putere lucruri mari și nu-i pune sub semnul întrebării nici eficacitatea, nici perversitatea. Chiar dacă nu cred într-o reformă propusă de o putere politică, trebuie să mărturisesc că am fost încîntat cînd am descoperit că unele dintre măsurile pe care le-ați luat – în particular cele legate de bacalaureat – arată că, în fine, a apărut ceva în învățămînt care face din reformă un lucru vizibil. Vă mărturisesc că atunci cînd am auzit propunerile despre bacalaureat, deși la noi nu se va lua deloc în seamă...

ANDREI MARGA: În trei facultăți se ia în considerare.

CRISTIAN PEDA: Întrebarea pe care aș vrea să v-o pun e legată de tinerii români care se află la studii în străinătate. Toată lumea trăiește și acum cu impresia că oricine pleacă în străinătate rămîne acolo, că tinerii români emigrează imediat ce obțin o bursă. Facultatea la care lucrez este înființată după '90 și toți cei care predăm acolo – caz rar în sistemul universitar românesc –, dacă nu avem o diplomă sau două în străinătate, atunci am avut stagii lungi de cercetare în străinătate. Există, desigur, zone în care exodul este remarcabil. Dar MEN nu a remarcat că în această mișcare, care în domeniul științelor politice este semnificativă, nici unul din cei

care au plecat cu burse în străinătate nu a rămas acolo. Aceste lucruri tîm de imagine. Ceea ce aș vrea să spun este legat de felul în care tinerii care pleacă în străinătate sînt tratați la întoarcerea acasă. Nu pun problema banilor, ci a felului în care sînt priviți și judecați performanțele lor aici. Toți cei care au plecat nu au fost sprijiniți de statul român. Eu personal am două diplome și n-am primit nici un leu din partea statului român, dimpotrivă, cînd mi-am susținut doctoratul, mi s-a tăiat salariul. După aceasta, urmează o procedură care și se pare o jignire nemăsurată. Este inacceptabil ca un stat care nu plătește nici un leu pentru a-și trimite studenții în străinătate – și numărul acestora este semnificativ – să ceară apoi celui care obține un doctorat în străinătate să se prezinte în fața unei comisii de evaluare.

ANDREI MARGA: Da, avem nevoie de mobilitate internațională și problema pe care ați pus-o nu este minoră. Birocrația recunoașterii diplomelor și examenelor luate în străinătate trebuie să fie înlocuită de reglementări simple. Se elaborează deja un studiu cu privire la evoluția profesională a tinerilor care au studiat în străinătate după 1989.

ANDREI OIȘTEANU: Domnule ministru, cum vedeți problema învățămîntului în alte limbi?

ANDREI MARGA: Însușind toate datele, înclin să cred că organizarea multiculturală este o soluție veritabilă. Ceea ce am putut face la „Babeș-Bolyai” era prima jumătate a multiculturalismului, adică organizarea universității pe trei nivele de predare – română, maghiară și germană, o tentativă de a absorbi toate problemele puse de majoritate și de minorități în Transilvania. La această oră, „Babeș-Bolyai” dă licențe în 84 de specializări. La 70 de specializări studiile sînt complet în română, la 31 de specializări, în maghiară, și la 10, în germană. Spunem că am realizat prima jumătate în sensul că, deocamdată, fiecare student intră pe linia lui. Probabil că, din toamnă, se va putea trece la a stimula studenții să interfezeze. În acest sens, este creat un prim pachet instituționalizat, așa-numita „Facultate de studii deschise”, ceea ce înseamnă facultate care gestionează cursurile și seminariile pe toată suprafața universității, în ideea că studenții să aleagă. De exemplu, algebră în germană, trigonometria în maghiară sau în română. Sau invers, să începem combinațiile, pentru că multiculturalismul înseamnă limbi reprezentînd culturi multiple care se interfezează. Sînt multe discuții în jurul acestui proiect, dar nu văd o alternativă mai bună la cea multiculturală, deși construcția ei nu este deloc simplă. Majoritatea colegilor români și maghiari, studenți și profesori, împărtășesc această soluție. Dacă se va opta pentru o separa-

re, ar apare efecte pe care nu le anticipăm acum sau pe care nu le-am dori, din nou, nici români, nici maghiari. Cu alte cuvinte, deviza va fi aceea de a se ajunge la o înțelegere.

TUDOR MARIAN: Vreau să vorbesc despre fluxul revistelor din străinătate și despre impactul pe care cercetarea științifică din România îl are asupra lumii științifice internaționale. În străinătate există o informare științifică foarte bine pusă la punct. Așa ceva lipsește cu desăvîrșire în România. Și a lipsit vreme de 50 de ani. Tot felul de mediocrități s-au lăudat și și-au creat o platformă susținută de alte mediocrități, iar oamenii de valoare, care sînt, din păcate, majoritatea, peste graniță, sînt marginalizați și acum, la opt ani de la revoluție. Rugămîntea mea este ca, poate în cooperare cu Academia Română, cu Ministerul Culturii să se scoată o sumă de bani și să ne procurăm informația care să ne facă să constatăm cum sîntem văzuți în lume de alții, în mod obiectiv, fără interese și sentimentalisme și, în felul acesta, să vedem, de fapt, care este rolul și situația noastră.

ANDREI MARGA: Vă asigur că susțin o astfel de idee. Acum vreau să vă evoc puțin, din anecdotic, dacă vreți, un articol publicat chiar în „22” de un profesor de la Cluj, Ion Haiduc. Nu știu la București cum a fost primit, dar la Cluj a fost primit foarte acru, după acel articol în care arăta cum stăm, foarte lucid. Problema se poate rezolva, în sensul de a publica, de a aduce aici tehnice și metodologie. Trebuie, însă, creat un curent favorabil în favoarea acestor tehnici, ceea ce e destul de dificil.

DOINA BANCUI: În legătură cu cele afirmate de domnul Tudor Marian, tîm să spun că există preocupări la Academia Română pentru un *Index* al publicațiilor științifice. Sînt de părere că bibliotecile trebuie să fie centre multifuncționale de informare și documentare. Pentru domnul Marga am o întrebare, și anume: cine face schimbarea sistemului? Cred că profesioniștii au rolul lor, în acest sens, și că trebuie făcută o reformă structurală la nivelul specialiștilor și profesioniștilor. Care este relația între administrația centrală și asociațiile profesionale, în contextul reformei?

ANDREI MARGA: Am afirmat anterior și repet și acum că avem nevoie de un învățămînt orientat spre valori și că resursele umane, specialiștii sînt foarte importanți în procesul reformei.

Părintele IUSTIN MARCHIȘ: Întrebarea pe care vreau să v-o pun este dacă dorii să vă implicați în problemele învățămîntului teologic?

ANDREI MARGA: Da, problemele Facultății de Teologie vor fi luate în calcul de minister.

Pagini realizate de ALICE TAUDOR

POLIROM

Jean Deumeau
Păcatul și frica
Volumele I-II

Vladimir Jankélévitch
Iertarea

Carl E. Schorske
Viena fin-de-siècle
Politică și cultură

In pregătire:
Mihail Psellos Cronografia. Un veac de istorie bizantină
Paul Cornea Introducere în teoria lecturii
F.M. Dostoievski Idiotul (traducere nouă)

NOUȚĂȚI

martie '98

Jean Deumeau
Păcatul și frica
Călătorie de descoperire
anilor 1840-1850

Jean Deumeau
Păcatul și frica
Călătorie de descoperire
anilor 1850-1870

Carl E. Schorske
VIENA fin-de-siècle
Politică și cultură

Comenzi la: CP 266, 6600, Iași, Tel. & Fax: (032)214100; (032)214111; (032)217440
București, Bd. I.C.Brătianu nr. 6, et. 7, Tel.: (01)6138978
Brașov, str. Toamnei nr.7, bl. 4, Tel. & Fax: (068)150318
E-mail: polirom@mail.dntis.ro

IOAN BUDUCA

Trebuie să fie naționaliste serviciile secrete?

Prin voceă prestigioasă a lui H.-R. Patapievici și ca urmare a unei experiențe directe a lui Dan Pavel, s-a născut de curând o întrebare publică care merită într-adevăr o dezbateră serioasă. Ea poate fi formulată astfel: trebuie să fie naționaliste serviciile secrete? Răspunsul celor doi pomeniți mai sus este că nu trebuie, iar argumentul lor este următorul: dacă politica statului român nu este naționalistă, de ce ar fi așa ideologia subiacentă a activităților secrete ale serviciilor speciale?

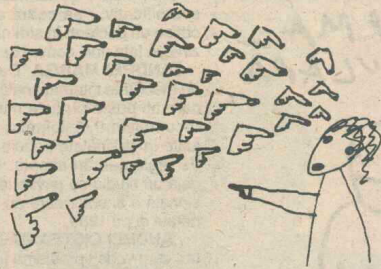
Contradicția pare a fi izbitoare! Este cu adevărat o contradicție, însă? Cum stabilim că politica statului, indiferent care ar fi el, nu este naționalistă? Am presupus că obiectivele integrării euro-atlantice, reale în cazul statului român, nu fac parte dintr-o realitate politică pe care ar putea-o defini conceptual naționalismul. Dar dacă definim naționalismul ca politică a interesului național? Este limpede că integrarea noastră euro-atlantică este obiectiv prioritar al interesului nostru național. Prin urmare, naționalismul românesc înseamnă, azi, chiar integrare euro-atlantică.

Să presupunem că am convenit acest mod de a defini naționalismul de stat și că avem, aici, un consens (ceea ce știm că în realitate nu s-a întâmplat încă, întrucât există pe scena noastră politică partide care definesc interesul național în opoziție cu standardele integrării euro-atlantice).

Dacă ipotiza naționalism de stat—interes național—integrare euro-atlantică rămâne în picioare, avem a coborî pe scara unor criterii.

Cum le găsim și de ce avem nevoie de ele? Primul criteriu căruia îi simțim absența vine din întrebarea legitimă: cine definește obiectivul central al interesului național? Partidele? Nu. Majoritatea parlamentară?

Da. Anume prin guvernantii pe care îi numește în principalele posturi administrative ale statului. De ce? Fiindcă interesul național nu e o ideologie, ci o sumă de acțiuni concrete motivate de o serie de idei. De pildă, reforma structurală este, azi, acțiunea concretă centrală ce decurge din ideea că civilizația și bunăstarea din România ar fi mai bine servite de integrarea noastră euro-atlantică.

Acum sîntem deja martori competenți, din păcate, ai politicărilor repetate ale acțiunilor de reformă și știm, ca și cum ar fi o experiență personală, că politizarea acestui loc geometric al interesului național curge chiar împotriva interesului național.

Ne întorcem de unde am pornit și avem o nouă întrebare: cum putem ști dacă interesul național este bine servit ori rău servit? Cu ajutorul unor criterii, firește. Într-o anumită ordine: 1) stat avem? 2) este un stat național ori unul contractual? 3) integritate teritorială

avem? 4) civilizația materială cum e? 5) independența economică cîtă realitate are? ar trebui să aibă mai multă? 6) care e starea economică a statului și a populației?

După cum se poate deduce din scara acestei ordonări a ierarhiei criteriilor, guvernantii răspund direct abia la a șasea „strigare”. La a cincea și la a patra, au a răspunde economiștii și politicienii. Au două răspunsuri de dat: unul naționalist, celălalt extrem-naționalist. La a treia „strigare”, răspunsul despre pericolele eventuale îl dau serviciile secrete și, de asemenea, ori e naționalist, ori e extrem-naționalist. La a doua, oricine ar da un răspuns, n-are cum să nu fie, așijderea, ori naționalist, ori extrem-naționalist. A opta pentru statul contractual e o formă de interes național, la fel ca și opțiunea pentru un stat național. Ce-i drept, cele două noțiuni pot fi adverse din rațiuni ce tin de mentalitate și de memoria istorică. La prima dintre strigări, serviciile secrete sînt pe domeniul atribuțiilor lor cele mai importante. A menține statul este suprema formă de acțiune a naționalismului, chiar dacă formula de guvernămînt poate fi prilej de mari tulburări în stat.

Iată, așadar, că într-o asemenea viziune, cu toate criteriile pe masă, întrebarea de la care am plecat trebuie drastic reformulată: ce fel de naționalism au de adoptat serviciile secrete? Iar răspunsul este de la sine evident: în orice caz, nu unul extremist. Care, pentru că înseamnă, implicit, izolaționism, se întoarce împotriva fiecăruia din criteriile de mai sus: pune statul în pericol de tribalizare; pune integritatea teritorială în pericol de insularizare, face din independența economică o autarhie care ne-ar scoate în afara civilizației, iar din nivelul de trai ceva ce ar fi dependent de capriciile naturale (toate acestea dacă nu cumva acel naționalism extremist nu s-ar defini agresiv, împotriva altor state, teritorii și economii).

La capătul acestei problematizări nepolitizate, cu interesul național al statului în față, întrebarea inițială poate suferi încă o reformulare: ce acțiuni concrete cere naționalismul de *jure* și de *facto* al serviciilor secrete? Cum, de fapt, numai aceasta poate fi obiectul unei discuții, mirarea că în școlile de informații se face educația națională, în primul rînd, nu mai are cum să cadă sub acuzele sub care cade, de obicei, naționalismul de partid al cutărui lider, ori al cutărui bufon politic.

DREPT LA REPLICĂ

Anchetă jurnalistică sau bîrfă?

În numărul 8/1998 al revistei „22” a apărut un articol intitulat „Școlile de știință politică, încotro?”. Articolul este semnat de Iulian Anghel. L-am cunoscut pe autor în urmă cu câteva luni și m-am bucurat că întreprinde o anchetă asupra evoluției învățămîntului de științe politice în România. Instituția al cărei decan sînt este bombardată în continuare cu stereotipuri media ca descendentă a Academiei „Ștefan Gheorghiu”. Poartă stigma etichetă de fiică a „fabricii de poli-truci”. Cînd Iulian Anghel a discutat cu mine cîteva ore pentru o anchetă jurnalistică pe tema dezvoltării curriculumare și de personal, nu m-am îndoit o clipă de profesionalismul și buna sa credință. Cîtindu-i produsul final nu am făcut decît să mă întreb ce nevoie a avut să vină la fața locului, să discute cu mine în calitate de decan, să-i arăt planuri și programe de învățămînt, precum și publicațiile membrilor catedrei. Putea să stea liniștit acasă și să recompenze stereotipurile deja existente într-o nouă bîrfă autointitulată anchetă. La fel a procedat și în privința Facultății de Științe Politice de la Universitatea din București. Rezultatul nu este altul decît întărirea clișeelelor suprasimplificatoare despre ambele și nicidecum o lămurire a cititorilor despre probleme de conținut ale învățămîntului în instituțiile de științe politice. Tot ce este exact în informații putea afla din broșurile de prezentare ale celor două facultăți. Dincolo de aceasta nu este decît o filtrare a informației astfel încît să nu cîntească familiara divizare între „Ei” (SP Universitatea București) și „Noi” (SP, SNSPA).

1. Cele două instituții au urmat polarizarea societății și divizarea clasei politice (PDSR-CDR, n.n.), zice Iulian Anghel. Sînt convinsă că enunțul este fals ca generalizare despre colegii noștri de la Universitate. În ce ne privește, din întreg statul titularizat la facultate, unul singur este membru al unui partid politic și acel partid nu este PDSR (dacă facem abstracție de faptul că Ulm Spineanu predă un curs de macroeconomie), deși nu vîd ce păcat moral sau profesional ar fi dacă lucrurile ar sta diferit. Avem între noi membri ai Alianței Civice și ai altor ONG-uri active. Nimeni nu s-a plîns pînă acum că Vladimir Pasti și Cornel Codiță sînt slabi profesioniști în sociologia tranziției și, respectiv, sociologia relațiilor internaționale, că Vasile Secăreș ar fi un rector dogmatic și un slab manager; dimpotrivă. Apoi, nici unul dintre ei nu este membru al unui partid politic, dar toți trei sînt analiști critici ai politiciilor.

2. Noi sîntem urmași (moștenitori) materiali și ca personal ai Academiei „Ștefan Gheorghiu”, scrie Iulian Anghel. Din păcate, material nu sîntem. Instituția și-a desfășurat activitatea pînă în 1995 în clădirea de la Bulandra (ca și colegii de la SP, Universitatea București). Cărțile pe care le avem sînt achiziții de după 1990, iar spațiul nostru de bibliotecă e încă mic. Și noi regretăm fondul de documentare de la „Ștefan Gheorghiu”. El aparține Institutului de Teorie Socială al Academiei.

La nivel de personal avem, un singur profesor în catedră care a lucrat la „Ștefan Gheorghiu”. Toți ceilalți provin din cu

totul alte zone. Nici unul dintre noi nu a fost activist. Profesorul Ovidiu Trăsnea este prezentat exact după stereotipul convenabil unui jurnalist care practic deontologia pe sărite. Provine de la „Ștefan Gheorghiu” și a fost conducătorul de doctorat al lui Virgil Măgureanu. De ce nu provine și de la Facultatea de Filosofie din Universitatea București, unde era de departe cel mai competent profesor de filosofie politică (și de unde a fost restructurat la desființarea facultății), de ce nu este privit și ca membru foarte apreciat al Asociației Internaționale de Științe Politice, din care face parte din anii '70, ca autor de lucrări de referință și în calitate de conducător de doctorat al altor faimoși specialiști în științe politice (Vladimir Tismăneanu, de exemplu), aceasta o știe numai autorul „anchetei jurnaliste”.

3. Potrivit autorului articolului, „Ei” „și-au scos la bătaie cadre didactice mult mai titrate”, au 25 de calculatoare și sînt conectați la Internet. „Noi”, avînd pîile în administrație, avem în schimb unde ne plasa absolvenții. L-am relatat domnului Anghel ce pregătire masterală și doctorală românească și occidentală are staful de la SNSPA. Majoritatea colegilor mei au făcut masterate în Occident, unii și-au încheiat sau continuă doctoratele acolo, toți avem stagii de pregătire la universități de prestigiu din SUA, Japonia și Europa de Vest. Pe ce criteriu a stabilit diferența de titrare nu știu. Poate știa dumneaele încă înainte să se documenteze. Așa inerțial cum sîntem, avem două laboratoare de informatică și sîntem conectați la Internet. În privința accesului la slujbe pentru absolvenți, m-aș bucura să aibă dreptate. Dar nu o are. Iar dacă administrația continuă să se politizeze și se lasă influențată de stereotipuri tip Anghel, șansele absolvenților scad și mai mult.

4. După I. Anghel, „Ei” au o ofertă de lectură excesiv franțuzească (deși eu știu că mulți dintre colegii mei de la SP,

Universitatea București, s-au format în școli anglo-americane și au adus alte bibliografii). Ce se întîmplă cu „Noi”? L-am relatat convorbitorului în vizita sa de anchetă că există diferențe de perspectivă în interiorul catedrei. Unii sîntem mai atașați școlii analitice anglo-americane, alții celei franceze sau germane, iar acesta este un aspect firesc al unui învățămînt pluralist de științe politice. Atenția selectivă a domnului Anghel îl trimite la formula „tradițiile școlilor de învățămînt politic (nu politologic, n.n.) franceze, americane, germane, sînt predate de-a valma”.

Ultimul stereotip luat în brațe cu multă căldură de documentaristul de teren este cel despre rivalitatea și adversitatea celor două facultăți de Științe Politice. Pentru noi, ca și pentru mulți colegi din facultatea analogă a Universității, această adversitate și rivalitate nu există decît ca mit creat de cei care iubesc stereotipurile în locul explicațiilor și înțelegerii. Ne respectăm, citim și cităm colegii. Recomandăm lucrările lor studenților noștri. Sîntem bucuroși de ceea ce fac în folosul științelor politice. Fiecare din achizițiile intelectuale ale ambelor instituții sînt menite să umple un spațiu academic alături de vitregul din cauza experienței totalitare.

Jurnalismul lipsit de deontologie are o contribuție substanțială la întreținerea falsităților, miturilor și maneiștelor care duc la lipsa de coagulare comunitară a societății românești. Prima normă este locmai ceea ce are ne cere să fim profesioniști corecți ai domeniului. De exemplu, să nu substituim bîrfă anchetei. Așteptăm în continuare cu mult interes o anchetă jurnalistică asupra școlilor de știință politică.

Conf. univ. MIHAELA MIROIU,
Decan, Facultatea de Științe Politice,
Școala Națională de Studii Politice și
Administrative, București

GHEORGHE GRIGURCU

O temă dramatică

Nu s-ar putea afirma că situația intelectualilor români sub regimul comunist alcătuiește „o pată albă”. Și cu toate acestea, ea nu e încă suficient cunoscută, descoperindu-se, precizându-se și nuanțându-se cu fiecare nouă scriere ce-o abordează, funcționând ca o temă dramatică prin excelență, aptă de surprize. O temă amplu reprezentativă prin împrejurarea că elita intelectuală, hăituită de regimul totalitar, aidoma unei „clase” vrăjmașe în sine, deși nu figura ca atare în nomenclatorul ideologic marxist, reflecta cu maximă claritate conștiința obștească, în conexiunile sale istorice. Prin intermediul ei erau puse în chestiune imaginea de sine și, în fond, destinul unei colectivități naționale ajunse la grea cumpănă. De asemenea puteau fi reconstituite o mentalitate și un comportament politic aberrant, care, sub pretextul construirii unei „lumi noi”, practica deconstrucția metodică a valorilor umanității tradiționale. Excelenta carte a lui Stelian Tanase: *Anatomia mistificării, 1944-1989*, Ed. Humanitas, 1997, ne îngăduie a înțelege mai exact fenomenul.

Să remarcăm mai întâi tendința grosolan nivelatoare a oficialității în raport cu oamenii de cultură. Orice respect e suspendat, urmărindu-se tratarea lor nediferențiată, asemenea unor banale spețe biologice. Neexistând, din punctul de vedere al entomologului, o deosebire notabilă între o furnică și alta, de ce s-ar acorda, din punctul de vedere al activistului ori securistului, mai multă atenție unor scriitori, unor cărturari? Caliban îi catagrafiază invariabil. Cioran Emil e un simplu „fugar român în Occident”. Mircea Eliade și același Cioran nu sînt decât niște „legionari notorii, fugari în Occident, ca să scape de pedeapsă”. „Teodoreanu Alexandru, zis Păstorel, în calitatea sa de scriitor, a slujit cu zel regimul burghezo-moșieresc, în timpul căruia s-a bucurat de o serie de privilegii”. „Inculpatul Pillat C-tin și ceilalți inculpați din grupa sa au emis o serie de teorii ostile culturii și literaturii realist-socialiste. Au defăimat scriitorii progresiști care arătau în lucrările lor eroismul oamenilor muncii”. „Noica C. a scris *Povestiri din Hegel*, lucrări cu conținut fascist prin care încerca să reabiliteze ideologia și practica fascismului, și de asemenea a scris împreună cu această lucrare și despre Goethe (sic!) o scriere Anti Goethe în care și-a permis să calomnieze pe marele poet german, scoțind din operele sale tot ce era pentru popor”. Această înspăimântătoare reducere, această abominabilă inseriere în rubrici primitiv propa-

gandistice nu alcătuia decât prefața extinderii sociale și fizice. De-valoriții, frustrați de individualitate, creatori erau trimiși în Gulag, în disprețul oricărei norme juridice, prin încălcarea țipătoare a bunului simț. Legionari, antilegionari, indiferenți politic, creștini și evrei s-au văzut comasați în procesul lotului Noica-Pillat, sub semnul „legionarismului”. Nu o dată acuzații nici nu se întîlniseră vreodată unii cu alții. Colectivismul roșu, spiritul gregar îi stigmatiza astfel cu o depersonalizare pusă în abis, deoarece ducea la confecționarea unei personalități colective, „contrarevoluția”, pe cît de culpabile, pe atît de fantastice, precum într-un coșmar.

O altă trăsătură a acestui infern ce-și zicea „socialism” îl reprezenta oficializarea unor opinii personale. Funcționa în presa integral aservită puterii perdurând procedeu al textului semnat, deci particular, care se identifica însă, inclement, cu poziția „forurilor”, cu uzatul: „Un articol în *Scînteia sau în altă gazetă* conta ca un act oficial al unei autorități de stat, tribunal, minister etc. Puteai fi incriminat pentru o propoziție. Articolul lui Radu Popescu despre Emil Cioran (septembrie 1957), din *Gazeta Literară*, este un text oficial; a avut același efect ca o hotărîre a C.C. al P.M.R., sau a Consiliului de Miniștri. A jucat rolul unei hotărîri judecătorești, al unei decizii administrative, și nu al unei simple opinii personale. Cine îl încălca – deci gîndește, scrie, comentează diferit – era pasibil de pedeapsă. Acest articol va fi folosit în anchetă și în proces ca argument”. Literatura fiind socotită drept o „mare realizare” a sistemului, analoga gălhozurilor și furnalelor, se cuvenea nu doar filtrată prin cenzură, ci și apărata de Securitate. Orice îndoială cu privire la „justețea unui material” publicat era interpretată ca o primejdie la adresa „purității ideologice”, a „liniei” infailibile a partidului, așadar ca o atitudine emanamente dușmănoasă. Avem a face aci cu o dublă impostură. Pe de o parte ideologia (în varianta sa grosieră: propagandă) suspendă principiul „colectiv”, ce-ar fi dat drept de manifestare unei pluralități de reacții, principiu de care altminteri făcea caz ca de unul specific al său, pe de alta, autorii ce se pretau la asemenea sinistre prestații (un soi de execuții morale și nu numai) acordau girul numelor lor unor acte dogmatice, cu față anonimă. Acceptau a aplica o ștampilă personală pe impersonalitatea crîncenă a ideologiei în acțiune.

Dar aspectul probabil cel mai respingător al raporturilor dintre cîrmuirea comunistă și intelectuali îl constituie o

simetrie a vinovăției. Un „echilibru” baroc al colaborării dintre victimă și torționar. Cea dintîi e infectată de cel de-al doilea, modelîndu-se, pînă la un punct nu ușor de determinat, după chipul și asemănarea sa. E o demiurgie demonică. N. Steinhardt îl mărturisea Sandei Stoilojan: „Călii politici transformă victimele în ființe rele ca și ei. Victimele nu mai au nici alt: avantajul calității morale, acela de-a fi buni față de călăul care este prin definiție rău”. Ceea ce e perfect adevărat. Mai mult decît alte sisteme opresive, comunismul s-a străduit nu dar să-și distrugă adversarii, ci și să-i corupă, adică să-i des-ființeze în sfera vieții lăuntrice, să le anihileze conștiința în chipul cel mai teribil, punînd-o să lucreze împotriva ei însăși. În 1956 are loc un turneu al unui grup de oameni de teatru din România la Paris, conceput ca o „operație de șarm”, de insidioasă restabilire a contactelor cu diaspora, ca și cu mediul in-

telectual și politic francez: „Operația a fost orchestrată de secția de propagandă a C.C. al P.M.R., de Ministerul Culturii și de Ministerul de Interne. Delegația a fost numeroasă și împănată cu destui agenți. Și personalităților artistice li s-au încredințat anumite roluri”. În legătură cu această manevră duplicitară s-a păstrat o „informare” adresată „Direcției Treburilor C.C. al P.M.R.”, datată 3 VIII 1956 și semnată de P. Cîmpeanu (nu altul decît actualul politolog „imparțial”). Se pot constata cu ajutorul acestui text nervurile dirijării oamenilor de cultură, urmărindu-se, firește, „îmbunătățirea posibilităților noastre de acțiune în mijlocul emigrației”. Telecomanda apare menționată drept „linia justă trasată din țară, în ce privește modul de comportare a actorilor”, iar rezultatul (producerea de iluzii politice) e înfățișat

astfel, nu fără cinism: „Deplina libertate de mișcare pe care a avut-o fiecare membru al trupei Naționalului a produs o impresie profundă atît asupra românilor din emigrație, cît și asupra francezilor”. Ţelul de căpetenie: crearea unor agenți de influență, „o anume îndrumare la fața locului”, prin intermediul unor „necomuniști”: „Manolescu, Filotti Sadova și alții s-au primească sugestia de a continua prin corespondență legăturile cu amici din Franța”. Vă mai amintiți, d-le Pavel Cîmpeanu?

Odată racolat, intelectualul de care se slujește regimul adoptă o tactică în consecință, menită a-i conserva aparența „necomunistă”, pentru a putea pune mai lesnicios în aplicare directivele primite. la naștere astfel o categorie de mercenari „acoperiți”, stimulați a rămîne, parțial, pe vechile lor poziții, spre a dobindi o alură cît mai convingătoare. Un caz tipic îl reprezintă Constantin Noica. Reticențele sale față de lumea occidentală sînt sprijinite de autoritățile de la București, ca și o dispoziție speculativă, cu sofistică alunecă: oportuniste, precum următoarea tentativă de realizare a demersului orwellian: „Nu pot citi cartea lui Orwell, 1984. Nu mă interesează (chiar dacă mă privește). E despre neființă, despre ce nu este, e minciună ca în *Sofistul* lui Platon. Dacă lucrurile nu stau ca în descrierea de acolo, sau vor sta, atunci încă este despre ceva ce nu este, ce se impune, se căznelțe să fie și să ia chip de realitate”. Autorial consideră că între filosof și puterea comunistă a intervenit un pact. Evenimentul s-a produs în anii 1969-1970. Prevederile lui (necrisse?) au fost aproximativ următoarele: libertatea lui Noica de a călători în străinătate și publicarea operei sale. În schimb, magistrul de la Păltiniș s-a angajat a se abține de la criticarea regimului și, mai mult decît altul, a disuada pe cei dispuși la acțiuni disidente. De asemenea a elogia regimul în fața unor membri marcanți ai exilului, îndemnîndu-i să accepte invitația de-a reveni în țară. Adnotările lui Stelian Tanase: „Este interesant că filozoful nu a făcut un secret din existența acestui pact. El s-a confesat citorva dintre prietenii și discipolii săi. Alegerea pe care o avea de făcut la sfîrșitul anilor 60 era de a rămîne la periferia vieții intelectuale românești, sau de a exercita o anumită influență. Odată încheiat pactul, cărțile încep să-i fie publicate (1970). La puțin timp călătorește în Occident, cînd este rîndul filozofului să se achite de obligațiile pe care și le-a luat”. Evident că, în lumina acestor noi date, orice discuție în cadrul căreia s-ar susține „marea integritate” a lui C. Noica devine foarte delicată.

DIN SUMARELE VIITOARE

- Supliment gratuit pe tema *Către o societate pentru toți – persoana cu handicap într-o societate deschisă*
- *Interviuri cu Bogdan Hossu, președintele sindicatului Cartel Alfa; Teodor Meleşcanu, președintele ApR*
- *Nicolae Constantinescu: „6 Martie 1945 – ziua în care a început distrugerea satului românesc și lupta cu țărănii”*
- *Legea răspunderii ministeriale – anchetă*
- *Lansare de carte: Luptătorii din munți. Toma Arnațoiu. Grupul de la Nușoara. Documente ale anchetei, procesului, detenției*
- *Istoria românilor sau Istoria României? – anchetă*
- *Cristian Preda: „Temnița. Destinul generației noastre” – despre memoriile lui Ion Diaconescu*

FUNDAȚIA PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ ROMÂNIA ȘI INSTITUTUL CULTURAL FRANCEZ DIN ROMÂNIA ANUNȚĂ

Programul de burse „Masterat la Școala Normală Franceză”

Programul este destinat studenților din anul trei de studii în România.

Pot aplica studenți de la profile tehnice și umaniste. Nu vor fi acceptate solicitările studenților de la Medicină și Arte Frumoase.

Cei 10 studenți care vor fi declarați admiși vor urma timp de doi ani cursurile Școlii Normale din Franța, la finalul cărora li se va atribui titlul de master.

O foarte bună cunoaștere a limbii franceze este indispensabilă.

Data limită de depunere a dosarelor este **15 aprilie 1998.**

Formularele de înscriere și informații suplimentare pot fi obținute de la sediile Fundației pentru o Societate Deschisă și ale Centrelor Culturale Franceze din București, Cluj, Iași și Timișoara.

București: Calea Victoriei 155, bl. D1, sc. 7, et. 3, tel.: 01-659.74.27, fax: 01-312.70.53;
Cluj: Str. Tebei nr. 21, tel.: 064-420.480, fax: 064-420.470;
Iași: Str. Moara de Foc nr. 35, et. 7, tel.: 032-252.920, fax: 032-252.926;
Timișoara: Str. Semenic nr. 10, tel.: 056-221.470, 221.471, fax: 056-221.469;
Arad: Birou de informații, Bd. Decebal nr. 2-4, tel./fax: 057-284.000;

luni-joi: 14.00-17.00
luni-joi: 14.00-17.00
luni-joi: 14.00-17.00
luni-joi: 13.30-16.30
luni-vineri: 14.00-18.00

TEATRUL NAȚIONAL
„I.L. CARAGIALE”

CRONICĂ DE TEATRU

НОВАЯ ВОЛНА В ДУХУ ДЕСЯТИЛЕТИЯ НАШ
СОДВИЖИНА ВЕЛИКОЙ ОКТЯБРЬСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ

Năluca

de **FĂNUȘ NEAGU,
LUCIAN CHIȘU
ȘI DAN MICU**

regia:
Dan Micu

Nu e ușor de stabilit ce anume parazițează spectacolul acesta!

S-ar putea să fie chiar pre-textul, respectiv opera/viața lui Panait Istrati care – după ce în 1984 cu ocazia centenarului scriitorului deoptrivă adulat și contestat a servit drept sursă pentru o impresionantă docu-dramă, recent a fost evocată strălucit într-o sinestezică montare – acum se refuză acestui demers conjunctural din anul de grație 1998, la opt ani de la „un altfel de revoluție”.

În ciuda caracterului confesiv al acestei camuflete „spovedanii a unui învins”, reprezentarea îmbracă un aspect monumental, de grandilocventă epopee expo-

nențială. De unde și patosul menit să umple ideea de a apela deschis la precursorul său de geniu, de astă dată împrumutându-i de-a dreptul personajele și reflecțiile personale pe care le-a asezonat însă cu o sumă de „fănușisme”, alături de parterii săi de „scriitură” descoperindu-se a fi „guvernați de aceeași iluzie”. Iluzie identificată cu Năluca ce dă titlul scenariului în urma unui proces ad-hoc de metaforizare, erotizarea ideologicului făcând ca idealul

politic să se confunde cu cel feminin. Ambiguitate discutabilă ce a convenit și celorlalți doi coautori din motive diferite, de speculație literară, respectiv de profit imagic vizual. Criticului literar Lucian Chișu mai mult ca sigur i se datorează formula post-modernistă ce aduce la lumină intertextualismul incipient al lui Istrati. Doar că deconstrucția, în loc să urmeze calea modernității și a demistificării, recurge la un livresc calc după modelul polifonic inaugurat în romanul lui Romain Rolland *Jean-Christophe*, cartea de căpătâi a prozatorului româno-francez. Astfel încât protagonistul Panait Istrati – e drept, „cetățean al lumii” – apare glorificat precum un Beethoven al Insulei Mari a Brăilei, surprins în iarna buimacă a reveriilor tardive.

Somptuoșitatea l-a tentat și pe Dan Micu, în sprijinul regizorului venind și scenograful Romulus Feneș. Fascinat de infinitele posibilități oferite de scena Naționalului bucureștean, acesta a creat un angrenaj plastic impozant – cu turnante și trape, cu planuri suspendate – care servește, dar și deservete viziunea regizorală, sporind inadvertențele, supradimensionând lipsa de măsură între alegorie și ironie, între patetism și persiflare.

Defectuos funcționează și distribuția, total neomogenă. Răzvan Ionescu a fost lăsat să se abandoneze unei maniere monocorde de rostire, sufocat de prețiozitatea expozitivă a replicilor, copleșit de un ipoteic martiraj christic; supralicitat și vestimentar prin mantaua-pelerină de navigator al capriciosului său destin. Aceeași cvasi-uniformă o mai poartă și Stavru – conceput de **Alexandru Repan** într-o notă jovial mediativă. O prestație de marcă, imposibil de corelat cu cea a

tovarășului de aventură existențială Mihail, atribuit unui actor fără suprafață, **Vlad Ivanov**. Alter-ego recunoscut, Adrian Zograffi are prin **George Călin** eleganța și fragilitatea de efef a adolescentului greu încercat de viață. Scena de seducție a fost anticipată cu finețe de **Bogdan Mușatescu**/Abu Hassan, sublimată apoi într-un duel purtat cu un **Mustafa/Armand Calotă** de o rubicondă senzualitate, trufaș etalată. **Tom Cristin** este singurul interpret care are parte de o diversitate de manifestare ludică pe care o susține cu aplomb histrionic. **Eugen Ștefănescu**/Nazim Efendi, de o gongorică emfază, strică efectul aducerii la rampă a scheletului corăbiei nostalgice, dar și a perversității și corupției. **George Motoi** își caracterizează prin distincție personajul, pe Romain Rolland. **Ovidiu Iuliu Moldovan** și **Andrei Duban** sînt prea palide întrupări ale faimoșilor poeți Esenin și Maikovski, cărora în economia farsei tragice de față li s-ar fi cerut un aport mult mai substanțial. **Maria Teslaru** și **Maria Buză**, Mama și Chira, au fost anume alese într-o studiată simetrie, doar că cea dintâi are potențialitate necesară rolului, pe cînd cea de-a doua cade victimă unei instinctualități neglijente. De rigoare și forță dă dovadă **Luminița Erga** în rolul Prostituatei. Personaj din grupul alegoric al Himericelor Chiraline care fie că piruetează în pași de vals, fie călătorește cu un simbolic camion în vremea Revoluției franceze sau la aniversarea Marii revoluții din Octombrie. Intonind *Marseillaise* ori înghinind versuri patriotice sau susținînd refrenul Editei Piaf, lansat cu antipație: „Non, non, je ne regrette rien!”...

IRINA COROIU

HUMANITAS
Cartea care dăinuie

NOUȚĂ ÎN LIBRĂRII

COLECȚIA MAESTRII SPIRITULUI
ultima apariție:

RAȚIONALISTII:
Descartes, Spinoza, Leibniz
de JOHN COTTINGHAM

precedentele volume din colecție:

KANT
de ROGER SCRUTON

FREUD
de ANTHONY STORR

Premiile UNITER

În seara zilei de 2 martie, juriul format din Florica Ichim, Julieta Țintea, Adriana Popescu, Victor Parhon, Dumitru Solomon a acordat următoarele premii:

- **Premiul pentru debut:** *Sebe-tyen* **Abă** pentru rolul Tinăru din spectacolul *Întîlnirea* de Nadas Péter (Teatrul Național Tg. Mureș, secția maghiară).
- **Premiul pentru teatru radiofonic:** *Dan Puican* pentru *Cercul a plecat, lei au rămas* de Andrej Muirarczyk.
- **Premiul pentru cea mai bună scenografie:** *François Pamfil* pentru decorul spectacolului *Poate, Eleonora...* de Gellu Naum (Theatrum Mundi).
- **Premiul pentru critică teatrală:** *Maria Constantinescu*.
- **Premiul pentru întreaga activitate:** actorului Constantin Codrescu.
- **Premiul pentru cel mai bun actor:** *Horățiu Mălăieles* pentru rolurile K. Müller din spectacolul *Unde-i revoluția* de Górgey Gábor (Teatrul Nottara) și Wally Murdoch din spectacolul *Cafeneaua* după Sam Bobrik și Ron Clark (Teatrul Bulandra).
- **Premiul de excelență:** *Leopoldina*

Bălanuță, Mariana Mihuț, Ileana Stana Ionescu, pentru apariția comună pe scenă în rolurile din spectacolul *O batistă pe Dunăre*, de D.R. Popescu, regia Ion Cojar (Teatrul Național București).

- **Premiul pentru teatru TV:** *Silviu Jicman* pentru *Aerisirea*, scenariu: Iosif Naghiu și Silviu Jicman.
- **Premiul Interferențe**, acordat de Fundația Culturală Română: *Petru Vultur*.
- **Premiul pentru cea mai bună actriță:** *Irina Mazanțis* pentru rolul Ana Petrovna din spectacolul *Don Juan a la russe* de A.P. Cehov (Teatrul Odeon).
- **Premiul pentru cel mai bun regizor:** *Tompa Gabor* pentru spectacolul *Doi gemeni venețieni* de Carlo Goldoni (Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca).
- **Premiul pentru cea mai bună piesă românească a anului** (finanțat de Fundația Principeasa Margareta a României) a fost înmănat de ASR Principeasa Margareta lui *Radu Macriniciu*, pentru piesa *Tarațara mea*.

Consiliul Britanic a acordat **Premiul pentru cel mai bun manager de teatru** domnului *Emil Boroghină*, directorul Teatrului Național Craiova.

FONDATION ROI BAUDOUIN OPEN SOCIETY FOUNDATION – ROMANIA
FUNDAȚIA PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ – ROMÂNIA

anunță

EUROPEAN CULTURAL FOUNDATION
FONDATION EUROPÉENNE DE LA CULTURE

CONCURS DE PROIECTE PENTRU DEZVOLTAREA RELAȚIILOR INTERNETICE

Pot participa asociații, fundații sau organizații neguvernamentale active în domeniul relațiilor internetice. Inițiativă comună a **Fundației pentru o Societate Deschisă România**, a **Fundației Roi Baudouin** din Belgia, a **Fundației Culturale Europene** din Olanda și a **Fundației Charles Stewart Mott** din SUA, programul oferă sprijin financiar pentru implementarea unor proiecte în următoarele domenii:

educație, instruire, mass-media, artă și cultură, cercetare aplicată și orientată spre acțiuni concrete.

Vor avea prioritate organizațiile care cer finanțare pentru a implementa proiecte locale, menite să contribuie la cooperare internetică, cu o finalitate clară, pe scară restrînsă, care eventual beneficiază și de sprijinul altor organizații. Sprijinul maxim acordat este echivalentul a 8.500 USD.

Fond special „Arta pentru dezvoltarea relațiilor internetice”

În colaborare cu **Fundația Culturală Europeană** din Olanda, un fond suplimentar este disponibil pentru sprijinirea acelor proiecte care au ca scop dezvoltarea relațiilor internetice prin intermediul artei: în cadrul acestui modul se va acorda prioritate acelor proiecte care, sub îndrumarea unor artiști profesioniști, reușesc să reunească tineri de diferite etnii, cu scopul de a realiza o prezentare artistică.

Criterii de selecție pentru toate domeniile

Proiectele selectate:

- să promoveze o relație armonioasă între diferitele grupări etnice în zone de populație mixtă;
- să încurajeze cooperarea între etnii;
- să contribuie la un dialog între organizațiile care activează pentru o schimbare pozitivă în relațiile internetice.

Un criteriu esențial în acordarea finanțării va fi măsura în care autorii proiectului reușesc să demonstreze impactul pozitiv scontat.

În afara sprijinului financiar, toți beneficiarii programului – reprezentînd cele 16 țări din Europa Centrală și de Est unde se desfășoară programul – vor fi invitați să participe la două întâlniri regionale. Aceste întâlniri vor prilejui un schimb de experiență cu participanții din celelalte țări, instruire și consiliere din partea unor experți.

Cererea de finanțare trebuie să cuprindă:

- formularul tip completat;
- o copie după statutul organizației și după sentința civilă;
- curriculum vitae al coordonatorului de proiect.

Pentru a primi un pachet complet de informații referitoare la program, vă rugăm să contactați una dintre filialele **Fundației pentru o Societate Deschisă**.

Termenul limită pentru predarea dosarelor: 20 aprilie 1998.

- **București:** Calea Victoriei 155, bl. D1, sc. 7, et. 3, tel.: 01-6597427, 6506325, fax: 01-3127053; luni-joi: 14.00-17.00 • **Cluj:** Str. Tebei nr. 21, tel.: 064-420480, fax: 420470; luni-joi: 14.00-17.00
- **Iași:** Str. Moara de Foc nr. 35, et. 7, tel.: 032-252920, fax: 032-252926; luni-joi: 14.00-17.00
- **Timișoara:** Str. Semenic nr. 10, tel.: 056-221470, 221471, fax: 056-221469; luni-joi: 13.30-16.30
- **Arad:** Birou de informații, Bd. Decebal nr. 2-4, tel./fax: 057-284000; luni-vineri: 14.00-18.00

EMIL HUREZEANU

Între Pristina și Tbilisi?

Criza guvernamentală prelungită și, din perspectiva adevăratelor urgențe ale reformei românești, o criză inutilă, a acaparată desigur atenția observatorilor politici români, în ultimele săptămâni. Intervențiile domnilor Roman, Berceanu, Băescu sau Săssu, de la PD, tăcerea enigmatică, niciun deștrămată cu totul, a domnului Ciorbea, aparițiile sibilinice și pseudo-detașate ale președintelui Constantinescu, pe fondul discuțiilor aprinse și contradictorii ale miniștrilor și ziaristilor n-au lămurit deloc lucrurile. Nici acum nu știm dacă ieșirea din această criză sînt alegerile anticipate sau reînnoirea formulei guvernamentale. Nici acum nu știm dacă *Legea bugetului* va fi sau nu votată și dacă relațiile cu FMI s-au răcit sau nu de tot. Nici acum nu știm ce anume i-a făcut pe politicienii PD-ști să declanșeze această criză, lăsînd la o parte beneficiul, ipotetic, sugerat de ultimul și atît de controversatul sondaj guvernamental, potrivit căruia partidul domnului Roman și-a ameliorat substanțial sufragiile.

Ceea ce știm însă cu certitudine este că în ultimele două luni lucrurile au cam stat pe loc în țară, că semnele de întrebare ale investitorilor și politicienilor străini s-au transformat, din nou, pentru prima oară după noiembrie 1996, în uimire, indiferență și mai ales neîncredere, că cetățenii României chestionează tot mai mult, dacă nu virtuțile democrației, în orice caz calitatea de politician democrat.

O ruptură între politicieni și societate pare tot mai inevitabilă, din pă-

te, într-un moment cînd puterea de convingere a clasei politice, la începutul restructurării capitaliste, ar fi avut cea mai mare nevoie de puterea de înțelegere a populației. Oricum s-ar termina, așadar, în următoarele săptămâni, actuala criză politică, impresia că politicienii, oricare ar fi ei, nu fac față marilor provocări ale prezentului, alăturată efectelor exclusiv negative, asupra nivelului de trai, ale reformei, s-a instalat, din păcate, pentru destulă vreme.

Dar criza politică românească nu este rău venită, doar în context intern, la începutul escaladării pantei reformelor, cînd de energii reunite și obiective clare era nevoie mai mult decît de conflicte de ariergardă prelungite și epuizante. În context extern, în chiar momentul cînd prin limpezirea și completarea legislației privatizării și investițiilor, în plină examinare critică a șanselor României de integrare în NATO și UE, crearea unei imagini de instabilitate este cea mai grea lovitură. Criza se va fi terminat de mult, nu și impresia că România are o situație politică, dacă nu instabilă, supusă, în orice caz, te miri cînd și cum, zig-zagurilor celor mai neașteptate.

Dar dacă aceste lucruri sînt cunoscute și discutate pe larg, am impresia că din cîmpul de analiză a implicațiilor și conexiunilor crizei politice din România scapă cîteva elemente de importanță pe termen mediu și lung. Izbușirea conflictelor din provincia iugoslavă Kosovo, între autoritățile sîrbe și populația albaneză, anunță un nou focar de instabilitate regională, foarte periculos. Există, așa cum se știe, pericolul unei extinderi a conflictului prin implicarea populației albaneze din Bosnia, Muntenegru și Macedonia, și prin repercusiuni, în Bulgaria și Grecia. Conflictul albanezo-sîrb are și un substrat religios, nu doar etnic. Reaprinerea unor pasiuni religioase între creștini și musulmani, în sud-estul Europei, va putea avea consecințe și în relațiile Greciei cu Turcia. Îngrijorarea și alarma diplomatică preventivă ale Bulgariei, României, Greciei și Turciei, care și-au pus miniștrii de externe la treabă,

lansînd un avertisment asupra pericolului unor soluții separatiste, spun destul, într-o regiune unde resentimentele istorice, aspirațiile secesioniste sau iredentiste, reale sau percepute ca atare, continuă să fie materie primă pentru destule partide, interese și politicieni ai democratizării post-comuniste.

În estul României, pe de altă parte, instabilitatea și pericolul unor conflicte de aceeași natură persistă, în Georgia, în Moldova, în țările caucaziene. Moscova se află într-o ofensivă evidentă. La sfîrșitul săptămîinii trecute, Elțîn l-a numit pe consilierul de securitate, Ribkin, în funcția de vice-prim-ministru coordonator al republicilor din CSI. Se consideră că Moscova își intensifică astfel eforturile de a controla economic și geopolitic zona, în așteptarea marilor afaceri cu petrol și gaze naturale. Presa internațională a vorbit mereu, în ultimul timp, de tactica rusească, mai veche și mai nouă, de creare și menținere a instabilității politice în regiunile caucaziană sau ale fostei Iugoslavii, unde interesele de securitate ale Moscovei nu vor să piardă teren. Flancată între noul focar din Kosovo și vechile focare din estul caucazian al Mării Negre, de instabilitatea cronică urmărită de o mare putere precum Rusia, criza politică din România nu poate decît să stimuleze interesele rusești. Cine, ne întrebăm cu toată gravitatea, are interesul la București, în prezent, ca prin prelungirea unei crize în mare parte artificiale, să pregătească terenul în care redesc deseori doar mărăcinii expansivi ai stepei asiatice?

Strategia unei implantări economice susținute a rușilor în țările baltice, Slovacia sau România, sesizabilă în ultimul timp, oboseala și neîncrederea occidentală, cînd e vorba de sud-estul european, își găsesc la București, astăzi, aliați involuntari, în criza de soluții politice și de energie a democrației.

România trebuie să se desprindă, în realitate și în percepțiile occidentale, cit mai repede, de blocul geopolitic volatil, expus mereu conflictelor religioase sau interetnice, de zona de experimente în instabilitate a Moscovei.

48 de ore în Olanda

Un rezultat al Revoluției din Decembrie 1989 a fost Muzeul Național de Artă incendiat și o grămadă de picturi ciuruite. Prima țară care și-a oferit imediat sprijinul financiar și de specialitate pentru restaurarea lucrărilor a fost Olanda.

Între timp alte realități românești s-au ciuruit. Unele găuri le-am astupat noi, la alte, Olanda ne sare din nou în ajutor. Sprijinul pentru aderarea la NATO, memorandumul de amplificare cu 50% a sprijinului material oferit țării noastre, programul pentru formarea experților în domeniul administrației, colaborarea Shell-Romgaz pentru reabilitarea sistemului național de transport și de exploatare a zăcămintelor de gaze naturale, protocolul Romgaz-Gasunie pentru import de gaz din Olanda, contractul între FPS și ABN-AMRO Bank pentru expertiză în sfera shipping-ului, cooperarea pentru managementul deșeurilor din portul Constanța, colaborarea tehnică în domeniul marinei militare, modernizarea instituțiilor românești specializate în lupta cu crima organizată sînt o parte din rezultatele vizitei de 48 de ore a președintelui României, Emil Constantinescu, în Olanda din 5-6 martie a.c.

Concluzia vizitei a fost vernisarea expoziției de artă românească deschisă la prestigiosul muzeu Cobra din Amsterdam. Bine concepută, admirabil expusă, expoziția pusă sub semnul *Sărutului* lui Brâncuși și investigatează arta figurativă românească a începutului și sfîrșitului de secol. Dintr-o dată, delegația oficială (miniștri, consilieri, bancheri, specialiști, presă scrisă și audio-vizuală) s-a relaxat. Uite, dom'le, un domeniu în care nu cerem, ci oferim.

Dan Perjovschi

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12 (menționînd CODUL SWIFT: CBTROBU);

(pentru dolari în contul 4024009230, pentru mărci în contul 4024009231, pentru franci francezi în contul 4024009235, pentru lire sterline în contul 4024009232, pentru franci elvețieni în contul 4024009233, pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin cec (nu virament) să se facă prin cecuri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin cecuri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
-Europa	80 \$	40 \$	20 \$
occidentală	140 DM	70 DM	35 DM
și Israel:	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
-Ungaria, Polonia,			
Cehia, Slovacia,	40 \$	20 \$	10 \$
Slovenia			
-SUA, Japonia,			
Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.
Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

EDITURA CARTEA CREȘTINĂ

- Să ne cunoaștem crezul, de Iosif Țon
- Pentru o recuperare a credinței creștine, de Carl F. H. Henry.

Întro lume bulversată de atâtea crezuri și angajamente ce se schimbă de la o zi la alta, după cum o cere moda culturală, este important să știi ce crezi și să poți să îți argumentezi crezul în fața altora. Cele două cărți noi propuse de Editura Cartea Creștină în atenția cititorilor săi tratează, în maniera specifică autorilor lor, crezul creștin și necesitatea apărării lui. Dr. Iosif Țon propune o analiză atentă, în limbajul simplu și fermecător caracteristic autorului, a principalelor doctrine creștine. Dr. Carl F. H. Henry, în stilul lui doct inconfundabil, reușește să ne convingă de faptul că creștinismul trebuie să renunțe la nisipurile aride ale filozofiei secolului al XX-lea, ce au dus adesea la secarea filonului creștin autentic, și să revină la izvoarele limpezi ale revelației creștine date omului o dată pentru todeauna.

Carte prin poștă

Cartile noastre pot fi comandate la adresa:
Editura Cartea Creștină, str. Cuza-Voda nr. 85, 3700 Oradea.
Tel.: 059/43.67.38 • Fax: 059/43.61.52 • E-mail: smr@medanet.ro

Redactor-șef: **GABRIELA ADAMEȘTEANU**
Redactor-șef adjunct: **RODICA PALADE**
Publicist comentator: **ANDREI CORNEA**
Grafician: **DAN PERJOVSCHI**

Contabil șef: **ALINA CÔRBU**; Șef departament marketing-distribuție: **MIRCEA VLAD IONESCU**; Asistent marketing-publicitate: **MIHAELA CUCU**; șef departament social: **JULIAN ANGHEL**; șef departament cultural: **IOANA IERONIM**; Redactori: **DAN HERA** (economie, istorie), **AURELIAN CRĂCIUN**, **SANDU IORDACHE**, **ALICE TAUDOR**

Secretariat: **Gabriela Vascoenco**
Difuzare, abonamente: **Constantin Satalla**, **Alexandru Petrea**; Corectoră: **Rodica Toader**, **Mara Ștefan**
Casiererie: **Milhaela Antonescu**

Rubrici: **SERBAN ORESCU**, **EMIL HUREZEANU**, **STELIAN TĂNASE**, **H.-R. PATAPIEVICI**, **DAN PAVEL**, **RADU CALIN CRISTEA**, **CRISTIAN PREDA** (comentariu politic), **N. RĂDULESCU DOBROGEA** (ecologie), **MARIANA CELAC** (viață urbană), **DAN C. MIHAILESCU** (cronică literară), **MAGDA CĂRNECI** (cultură), **IRINA CORDOȘ** (cronică de teatru).

Consilii consultative „22”: **MONICA IOVINESCU**, **VIRGIL IERUNCA**, **MIHAI SORA**, **SERBAN PĂPĂCOSTIEA**, **SORIN ALEXANDRESCU**, **MIRCEA MARTIN**, **MIHNEA BRINDOI**, **VLADIMIR IȘMANIANU**, **GABRIEL ANDREI**, **SORIN ANTOH**, **H. R. PATAPIEVICI**

Țară la Program Business, Tablourile computatizate: „22”
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08
e-mail: r22@r22.sfs.ro,
http://www.dntb.ro/r22/

Responsabil de număr **Aurelian Crăciun**

ISSN - 1220-5761